Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi v Trstu ul. S. Frančiška 20
za cono B pri Centru tiska v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v Ljubljani, Tyrševa 34 ali na čekovni račun pri Komunalni banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20. — din 15. — v Jugoslaviji in din 12 v coni B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir. TRST 20. jan. 1950 LETO PETO · Številka 200
Poštnina plačana v gotovini. Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:
Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 20.

ZADRUŽNIKI IZ PUC OBIRAJO OLJKE (Foto Magajna)

Politični obzornik

KRONIKA

Francoska vlada je sklenila razpisati notranje posojilo v skupni vrednosti 15,5 milijard frankov.

Splošna stavka se je začela na Zlati obali. Z njo zahtevajo delavci, da bodi Zlata obala status dominiona. Britanski guverner je razglasil izredno stanje.

12. februarja bodo volitve v Vrhovni sovjet.

Število brezposelnih se je v Avstriji dvignilo v decembru za 30.000. Lani je bilo v Avstriji 133.385 brezposelnih.

Gustav Krupp je umrl.

Na Finskem so bile v nedeljo volitve. Te so dale 300 delegatov, ki bodo v štirih tednih izvolili predsednika republike. Za predsednika so kandidirali dr. Paasikivi, ki ga podpirajo socialdemokrati; Koivisto, kandidat Zveze agrarcev in komunist Pekkala.

Delni volivni izzidi kažejo, da bo Paasikivi ponovno predsednik finske republike. Dobil je 765.535 glasov, ki so mu jih dali konservativci, liberalci, socialdemokrati in švedska stranka. Komunisti, ki so imeli tudi svojega delegata, so dobili 286.531 glasov, kar pomeni zelo velik porast v primeru s prejšnjimi volitvami. Agrarci pa so dobili 272.064 glasov.

V Londonu so se zopet začeli razgovori za gospodarski sporazum med Anglijo in Skandinavskimi državami (Uniscan). Prvi del razgovorov v Stockolmu se je končal brez uspeha.

Na prvem zasedanju novoizvoljenega bolgarskega Sobranja je Kolarov podal ostavko vlade. Opazovalci pričakujejo, da bo Kolarov v kratkem sestavil novo vlado, kljub nesoglasjem s Červenkovim. Bolgarski tisk je začel zopet pogrevati «Kostovo zadevo». Vse kaže, da «argumenti» s Kostovega procesa niso dovolj prepričali bolgarskega ljudstva.

Sovjetske oblasti na Dunaju so obvestile avstrijsko vlado, da je sovjetska vlada odbila avstrijski predlog o ureditvi vojnih dolgov. Od rešitve tega problema je bil odvisen napredek pogajanj v Londonu za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo.

V Eritreji se nadaljujejo napadi proti tamkajšnjim italijanskim državljanom. Zaradi tega je britanska policija uvedla policijsko uro po vsej Eritreji.

ZDA bodo, kot vse kaže, zopet uvedle normalne diplomatske odnose s Francovo Španijo. Te so prekinile leta 1946 na priporočilo OZN.

Nahas paša je sestavil svojo novo vlado. Vseh 17 novih ministrov izhaja iz wafdistične stranke.

ZD Indonezije so naprosile ZDA za posojilo. V zvezi s tem bo prišel indonezijski zunanji minister na obisk v ZDA.

Storza je na neki konferenci priznal, da znašajo ameriške investicije v italijanski industriji že 100 milijonov dolarjev. Dobršen del teh investicij je vložen v italijanski tisk.

Po neuspeli bruseljski konferenci treh velesil o zlatu, ki so ga nacisti naropali med vojno, se bo pričela v kratkem v Londonu nova konferenca. To zlato so nacisti deportirali na Portugalskem in ga bo treba vrniti lastnikom. Anglija je mnenja, da bi bilo potrebno prepustiti to zlato komisiji za vrnitev naropanega monetarnega zlata, ki je bila ustanovljena v Brislju v smislu pariškega sporazuma iz leta 1945.

Francozi prepeljujejo na otok Hainan kuomintangove čete. To so čete ki so zbežale pred enotami kitajske narodnoosvobodilne armade v Vietnam. Poročajo, da so na ta način dali Kuomintangu 27.000 novih vojakov.

Sedaj stavka z ZDA 90.000 rudarjev. Zaradi pomanjkanja premoga, bodo v Pittsburgu premog racionirali.

Na Poljskem so protifrancoska zborovanja zaradi izgonov poljskih državljanov iz Francije.

Oddelek 50 nemških policistov iz zahodnega sektorja Berlina je pod poveljstvom dveh častnikov zasedel včeraj poslopje ravnateljstva nemških železnic pod sovjetskim nadzorstvom.

Italijanski imperializem se vrača v Afriko

Generalna skupščina OZN je 22. novembra odločila o nadaljnji usodi italijanskih kolonij. Z večino 49 glasov je bilo sklenjeno, da postane Libija samostojna šele leta 1952, do tedaj pa jo bo upravljal komisar OZN, Holandec Andrien Pelt, skupno s Svetom, v katerem bodo Egipt, Francija, Italija, Pakistan, Anglija in ZDA, predstavnik Cirenajke, Tripolisa in Fezana ter po en predstavnik manjšin v Libiji. Ta svet bo imel nalogo «pomagati» libijskemu ljudstvu pri izdelavi ustave, sestavi vlade in pri ustanavljanju vladnih ustanov. Na zasedanju so se glasovanja vzdržale FLRJ, Belorusija, CSR, Francija, Novi Zeland, Poljska, Svedska, Ukrajina in ZSSR.

Z večino 48 glasov je bilo odločeno, da bo Italija takoj prevzela skrbništvo nad Somalijo za dobo 10 let. Italija bo upravljala Somalijo s posvetovalnim svetom, v katerem bodo predstavniki Egipta, Kolumbije in Filipinov. Proti temu predlogu so glasovaledelegacije FLRJ, Belorusije, CSR, Etiopije, Poljske, Ukrajine in ZSSR.

Kar se tiče Eritreje pa so odločili z večino 48 glasov, da bodo tja poslali komisijo 5 članov z nalogo, da ugotove tamkajšnje stanje in «spoznajo želje prebivalstva». Poročilo o tem morajo predložiti do 15. junija. Na petem rednem zasedanju Generalne skupščine OZN bodo sprejeli dokončno odločitev o Eritreji. Proti temu predlogu so glasovale delegacije Belorusije, Ukrajine, Poljske, CSR in ZSSR, vzdržale pa so se FLRJ, Etiopija, Liberija, Filipini, Grčija in Svedska.

Vprašanje italijanskih kolonij je bilo trikrat na dnevnem redu Generalne skupščine OZN. Borbo za italijanske kolonije bi lahko razdelili na več razdobij. V prvem so poskušali Anglo-Američani, da bi si jih obdržali samo zase. Pozneje se je Bevin domenil s Sforzo, da bi si kolonije razdelila skupno s Francijo. Ko je propadel tudi ta manever, so pričele imperialistične vlade z drugačnim načinom borbe. Medtem ko so pred OZN še razpravljali o kolonijah, je Foreighn Office 1. junija 1949 izjavil, da je pripravljen priznati «neodvisnost» Cirenajke, z vlado Idrissa es Senussija, torej svojo slamnato vlado. Francija si je hotela obdržati Fezan, ki ga ima sedaj zasedenega in je zato organizirala plebiscit, ki je seveda izpadel v njeno korist. S temi dejanji so hoteli imperialisti postaviti Generalno skupščino OZN pred gotova dejstva. Seveda so pri tem tudi izjavili, da so pripravljeni po «določenem» času priznati neodvisnost teh bivših italijanskih kolonij.

Odločitve, ki jih je dosegel glasovalni stroj pred Glavno skupščino so padle ne glede na želje tamkajšnjega prebivalstva. Vzemimo za primer Libijo. Vsi predstavniki Libije, ki so bili na zasedanju OZN, so izjavili, da je Libija pripravljena in sposobna sama sebe upravljati. Nikdar ni padel niti najmanjši glas, da bi želelo libijsko prebivalstvo svojo samostojnost «odložiti» za nekaj let. Po tej odločitvi pa bo ostala Anglija v Libiji in bo tudi v svetu za Libijo «pomagala» odločevati, če so Libijci «sposobni» za neodvisnost ali ne.

Pri vprašanju Somalije sploh niso upoštevali želj somalijskega prebivalstva. Mladinska liga, ki nesporno uživa podporo večine somalijskega prebivalstva se je izjavila proti italijanskemu skrbništvu. S sklepom večine je v Glavni skupščini OZN nastala nevarnost, da se italjansko skrbništvo v Somaliji podaljša za daljšo dobo in ne samo za 40 let.

Pri vprašanju Eritreje, ki še ni bilo dokončno rešeno, pa so imperialisti poskrbeli, da upravičenim zahtevam Abesinije za sedaj še ne bo ugodeno. Eritrejsko ljudstvo bo ostalo še nadalje ločeno od svoje matične države. Abesinija ne bo dobila svojega izhoda na morje.

Italija se vrača v Afriko. Dobila je zaupno upravo nad Somalijo, kjer v 50 letih uprave ni napravila ničesar za dobrobit in vzgojo tamkajšnjih prebivalcev, katere je samo izkoriščala in jih silila, da bi se borili za cilje njene ekspanzionistične politike proti Abesinji. Abesinski cesar je v svojem govoru ob priliki 19. obletnice kronanja, ki je bila že po odločitvi Generalnega odbora OZN še enkrat zahteval vrnitev Eritreje in Somalije, kot sestavnih delov abesinske države. V svojem govoru je med drugim dejal: «Že večkrat smo jasno dokazali, da so ta ozemlja služila samo za vojaške baze v pripravah za napad na Etiopijo. Z njih je Italija trikrat napadla našo državo». Glede Eritreje pa je dejal naslednje: «Jasno je, da Italija z zahtevo po neodvisnosti Eritreje dela za svoje posebne namene.»

Kot vse kaže, je Neguš že dovolj skusil italijansko kolonialno politiko, da jo danes prav dobro pozna. Italija gre danes v Somalijo prav tako, kot je šla nekdaj. Pred podsvetom Varuškega sveta OZN je te dni izsilila sporazum o italijanski upravi Abesinije, ki mora priti še pred Varuški svet OZN v tem tednu na odobritev. Po tem sporazumu bo imela Italija možnost postaviti na tem ozemlju vojaške, pomorske in letalske baze, ki so «potrebne za obrambo ozemlja in mednarodno varnost». Prav tako bo imela pravico, da nastani neomejeno število vojaštva.

Italija je dobila sicer manj, kot je pričakovala. Kot je znano, so italijanski zastopniki pri pogajanjih za pristopitev Italije k Atlantskemu paktu tudi jasno zahtevali podporo v OZN v prid njenih kolonialnih interesov. Toda De Gasperi je bil ob koncu Generalne skupščine OZN upravičeno razočaran. Imperialisti so mu naklonili samo nekaj drobtinic iz svoje kolonialne pojedine. Zato lahko upravičeno razumemo jezo italijanskega tiska nad svojimi zavezniki, ko se samo spomni na kolonije.

Italija ima namen nadomestiti dosedanje angleške čete pred pričetkom pomladanske deževne dobe. Svoje čete bo izkrcala v Mogadisku z velikimi slovesnostmi. Nič manj slovesen ne bo tudi prenos oblasti. Zaenkrat izjavljajo na «ministrstvu za Afriko» v Rimu, da nimajo niti najmanjše ideje, kaj bi napravili s krajevnimi oblastmi, ki še ne obstoje. Angleži imajo v svojih rokah namreč tudi krajevno oblast. Izjavljajo samo, da zdaj še ni čas za razpis volitev, ki bi dale nove krajevne oblasti...

To so prvi glasovi o italijanskih namenih za «pripravo Somalije za neodvisnost». Kot vidimo, so imperialisti vedno enaki v poizkusih, da preprečijo prebivalstvu v kolonijah, da bi se osamosvojilo. Nasprotstva nastanejo med njimi v kolonialni politiki samo takrat, ko se postavlja vprašanje, kdo bo kolonije izkoriščal. Ta nasprotstva pa so tudi glavni vzrok, da problem Eritreje še do danes ni rešen.

Kuomintang predstavlja samo še Formoso

vendar še vedno sedi v Varnostnem svetu po zaslugi ZDA

Varnostni svet je v petek zvečer končal svojo razpravo o «zakonitosti» kuomintangove delegacije v Varnostnem svetu in odklonil sovjetski predlog o izključitvi kuomintangovega delegata.

Jugoslavija je nastopila v Varnostnem svetu s pošteno in odkrito besedo: Le Maocetungova vlada predstavlja pravo voljo kitajskega ljudstva in morejo samo njeni predstavniki zastopati LR Kitajsko v Varnostnem svetu. Kuomintang po njegovih lastnih izjavah kontrolira samo 9 milijonov prebivalcev na Formozi.

ZSSR je pokazala na tem zasedanju pravo «revolucionarnost». Čudno je, zakaj je ni pokazala po 16. novembru 1949., ko je že takrat zunanji minister Maocetungove vlade zahteval, naj se kuomintangova delegacija odstrani iz vseh organizmov OZN. To ni nič motilo sovjetskih predstavnikov, ki so v vseh odborih Generalne skupščine sedeli skupaj za mizo s kuomintangovim delegatom. Šele sedaj se je ZSSR spomnila, da je Varnostni svet prav za prav nezakonit. ZSSR je prav gotovo mnenja, da so vse stvari nezakonite šele takrat, če jih ona tako proglasi. Kitajsko ljudstvo nima od tega ničesar. Prav tako nima ničesar, če sovjetska politika zaostruje odnose med zahodnimi velesilami in novo Kitajsko. Težko se je zato ubraniti vtisa, da ne vodijo tudi v tem primeru sovjetsko vlado samo sebični interesi, temveč še posebne namere.

Malik je po glasovanju v petek zapustil dvorano Varnostnega sveta. Prav tako so zapustili sovjetski delegati tri odbore OZN.

V nadaljevanju zasedanja OZN je jugoslovanski delegat ponovno zahteval, da zapusti kuomintangov delegat predsedstvo Varnostnega sveta. Izjavil je, da FLRJ ne bo glasovala zaradi tega pri drugi točki dnevnega reda, ki se tiče zmanjšanja oborožitve.

Med tednom so priznale Maocetungovo vlado še Švedska, Afganistan, Finska, Švica in vlada LR Vietnama.

PROPADEL JE „temeljni kamen"

nove angleške politike v Aziji

Konferenca v Colombu, kjer so zasedali zunanji ministri britanske skupnosti, se je končala v soboto. Ta konferenca, ki je imela za svoj zunanji program «ustavitev prodiranja komunizma v Azji», se je končala s precej lakoničnim uradnim poročilom, ki pravi, da bi bilo dobro «izboljšati gospodarske pogoje v Južnovzhodni Azji» in najavlja ustanovitev posvetovalnega odbora, ki bo predstavljal države Commonwealtha. Po izjavah in pisanju listov o tej konferenci, moremo ugotoviti, da se je ta konferenca končala brez konkretnih zaključkov.

Angleški imperializem je torej zaman iskal novih oblik, ki bi mu dale neomajno jamstvo za njegov dolg obstoj na tem koncu zemeljske oble. Zaman so bili vsi napori Bevina, da bi na tej konferenci ustvarij enotno ozračje — razpoke v britanski skupnosti, mu namrec tega niso dovoljevale. Njegova največja partnerja na konferenci, Indija in Pakistan, na katera bi se mogel danes nasloniti v tej «azijski krizi», sta v mrzli vojni med seboj. Pakistan ne pošilja Indiji surovin za njeno tekstilno industrijo, ki zaradi tega stoji, Indija pa ne dovoli prevoza blaga preko njenih pristanišč v Pakistan. Prav tako so resna nasprotja med Indijo in Ceylonom zaradi slabega postopanja z Indijci na tem «neodvisnem otoku». Še večja so pa nasprotja med azijskimi člani Commonwealtha in Južno Afriko zaradi ostre rasne politike proti Indijcem na Črni celini.

Toda to še ni bilo vse. Bevin je lahko prišel do spoznanja, da je težko voditi pametno daljnosežno politiko nasproti nevarnostim, ko morejo priti vsak hip. Anglija danes ne more pričeti s socialnimi reformami in izgradnjo industrije, ki bi dala nov procvit Indokini in Burmi, ko je tam tako močno narodnoosvobodilno gibanje, proti kateremu se mora težko boriti z orožjem. Anglija nima danes kapitalov na razpolago, s katerimi bi mogla razmetavati in to brez garancij. S položaji na notranji fronti je torej slabo. Se slabše pa je z njenimi obmejnimi postojankami. Te se vlečejo od Honkonga preko Malajskega polotoka do Siama. Pred Honkongom so čete kitajske narodnoosvobodilne vojske. O zadevah na Malajskem polotoku pa mora izjavljati tamkajšnji britanski komisar (6. januarja), da «priznanje kitajske vlade, ki predstavlja kitajsko ljudstvo, ničesar ne izpremeni v borbi proti maleškim komunistom». Britanski komisar najavlja mobilizacijo v malezijski federaciji in poziva na «patriotična čustva». Siamnata vlada v Siamu tudi danes ničesar ne pomeni. Bevin je mogel ugotoviti, da na celotnem področju Tihega oceana ni velesile, ki bi mogla s svojo gospodarsko in vojaško močjo vsaj trenutno ustaviti narodnoosvobodilna gibanja.

To je mogel ugotoviti tudi v zami posvetovalni dvorani, ko je videl, da nekaterim članom Commonwealtha ni dosti za britanske težave. Te so prišle že preje do tega prepričanja. Tako je propadel temeljni kamen nove angleške «azijske politike», ki si je hotela z geslom «borbe proti komunizmu» obdržati svoje imperialistične pozicije in celo konkurirati ZDA. Bevin si je hotel pridobiti prednost na Kitajskem s priznanjem Maocetungove vlade in ojačiti svoje položaje v Južno-vzhodni Aziji. Te sanje angleškega imperializma so propadle v bridki resnici nasprotstev med dvema imperializmoma. Jasno je, da ta nasprotstva delno olajšujejo borbo azijskih ljudstev za neodvisnost. V borbi med angleškim in ameriškim imperializmom je v tem trenutku angleški imperializem dosegel velik udarec, ko se je tudi tu zavedel svoje nemoči. Z druge strani pa ameriški imperializem nima boljše bodočnosti.

ITALIJA: Namesto dela - svinec

PRETEKLI TEDEN JE SCELBOVA POLICIJA V MODENI BARBARSKO UMORILA 6 DELAVCEV

Italija je bila pretekli teden zopet pozorišče tragičnih dogodkov, za katere pada odgovornost na vlado. Obenem s temi dogodki je prišlo tudi do vladne krize in do ostavke pete De Gasperijeve vlade. Ta kriza je trajala prav za prav že od novembra meseca, odkar je morala Saragatova skupina pod pritiskom svoje stranke izstopiti iz vlade. Takrat je De Gasperi ostal pri krmilu s svojo začasno vlado hkrati pa je obljubil, da bo njegova vlada podala ostavko, kakor hitro bo razčistil kongres saragatovcev (PSLI) položaj v njihovi stranki. Ta kongres se je pred dnevi končal in je pooblastil saragatovske ministre, da sodelujejo v demokrščanski koalicijski vladi.

Iz teh dejstev in dogodkov je razvidno, da ni niti šlo za pravo krizo, temveč le za manjše spremembe v vladi. De Gasperi je hotel to krizo še odgoditi, nedvomno pa jo je pokolj v Modeni pospešil. Formalna kriza De Gasperijeve vlade bo seveda rešena, saj je predsednik italijanske republike Einaudi zopet poveril De Gasperiju mandat za sestavo nove vlade, ki bo že šesta v vrsti.

Toda globlji vzroki vseh teh kriz ne bodo s sestavo nove vlade odpravljeni, temveč ostanejo. Italijanska vlada se namreč drži pokonci le s pomočjo angloameriških imperialistov in bajonetov italijanske policije. Gospodarske težkoče stalno naraščajo, delavsko in kmečko gibanje jasno kaže, da med italijanskim delovnim ljudstvom vedno bolj vre.

Dokaz tega vrenja so tudi zadnji žalostni dogodki v Modeni. Vsi ti dogodki spadajo seveda v širši okvir splošne gospodarske krize, ko je v Italiji nad dva milijona delavcev, ki zaman čakajo na delo, ko se morajo kmetje boriti z latifundisti ter zasedati zemljo. Dovolj je, če pomislimo, da je Scelbova policija v zadnjih 70 dneh ubila kar 14 delavcev in jih veliko število ranila. Vsi ti delavci so zahtevali najbolj osnovno stvar: delo in kruh. De Gasperi in Scelba pa sta zagnala nanje policijo z oklepniki in brzostrelkami, da v krvi zadušita pravične zahteve delavcev in kmetov. Vse to sta storila le zato, da branita razne latifundiste in industrijce, ki zapirajo svoje tovarne in mečejo delavce na cesto.

Zadnji pokolj v Modeni pa je tudi dokaz, da se italijanska vlada požvižga na ustavo, da krši vse pravice državljanov in zakone, ki jih ta ustava vsebuje. V italijanskih mestih in vaseh je bilo že na desetine pokoljev, policija je pobila že nad sto delavcev in kmetov. To je najbolj zgovoren dokaz, da dela vlada vse to načrtno, hkrati pa je tudi dokaz nemoči te vlade, ki ne zna in ne more rešiti gospodarskih vprašanj italijanske države ter dati dela in kruha italijanskemu ljudstvu. Ta vlada vedno obljublja globlje družbene reforme, toda ne uresničuje svojih obljub in odlaga vse te nujne reforme iz leta v leto. To je vlada industrijcev in agrarcev, ki zaduši v krvi vsak poskus delavcev in kmetov, da si izboljšajo svoje življenje.

Do dogodkov v Modeni je prišlo zato, ker hočejo industrijci tudi v Emiliji zapreti svoje tovarne, kadar se jim le malce zmanjšajo njihovi ogromni dobički. S povečanjem brezposelnosti si namreč hočejo zagotoviti cenejšo delovno silo. V Modeni je industrialec Orsi hotel najprej odpustiti večje število delavcev iz svoje livarne in železarne; ker pa so se delavci temu upirali, je dal zapreti tovarno. Delavska zbornica v Modeni je napovedala splošno stavko za ponedeljek 9. januarja od 10 od 18. ure.

Ob tej uri so delavci šli v sprevodu proti livarni, da bodo tam zahtevali, da se zopet prične delo. Policijske sile in karabinjerji, ki so stražili tovarno, so delavcem zastavili pot in vrgli proti njim solzilne bombe. Kmalu nato pa so začeli na delavce streljati z brzostrelkami s kamionov in s tovarniške strehe. Nato pa so se divje zagnali v delavce in jih tolkli s puškinimi kopiti. Streljanje je trajalo od 10 do 13. ure. Pri tem je bilo ubitih šest delavcev, več desetin pa je bilo ranjenih. Tako je Scelbova policija še enkrat ščitila kapitaliste proti upravičenim zahtevam delavcev ter streljala na mirne razorožene ljudi.

Pokolj v Modeni je povzročil po vsej Italiji val ogorčenja. Po vseh mestih so delavci proglasili splošne stavke, bil je prekinjen vsak železniški promet med srednjo in severno Italijo, od vsepovsod so se prišli italijanski delavci poklonit svojim padlim tovarišem v Modeni. Policija se je seveda izgovarjala, prefekt in kvestor sta trdila, da so začeli delavci streljati na policijo in da se je ta le branila. Scelba in De Gasperijevi ministri so seveda dali prav policiji, čeprav je njihova laž na dlani: od policajev sta bila samo dva laže ranjena, in še ta dva ne s strelnim orožjem.

Pogreb padlih delavcev v sredo 11. januarja je pokazal, kako je italijansko delavstvo sprejelo ta novi zločin De Gasperijeve vlade. Na njihovi zadnji poti je spremljalo ubite delavce 300.000 ljudi. Pogreba so se udeležili tudi vsi komunistični in socialistični poslanci in senatorji s Togliattijem na čelu. Togliatti je imel žalni govor in je med drugim dejal: «Družba, ki ne zna zajamčiti dela vsem svojim članom, je prokleta družba. Prokleti so oni ljudje, ki ponostni na svojo oblast, z vrha te proklete družbe, z nasiljem orožja, umori in pokolji odbijajo najbolj ponižno zahtevo, ki jo lahko postavlja človek: zahtevo po delu.

Slovesno ponovimo, da nam je tega dovoljl! Mi zahtevamo socialni mir in mir med narodi. Tudi tej vladi in ljudem, ki jo vodijo, smo ponudili politiko miru in pomiritve ter tako politiko tudi zahtevali. Milijonom delavcev, ki so podpirali to našo ponudbo in zahtevo, so odgovorili s strelnim orožjem, z umori, s pokolji. S tem odgovorom moramo računati. Obvezujemo se, da bomo sprostili tako splošno ljudsko gibanje, da se bodo ustavile pred njim najbolj reakcionarne skupine, kakor se je že zgodilo v preteklosti».

Po pogrebu so se v Modeni zbrali na posvetovanje vsi komunistični in socialistični poslanci in senatorji skupno s člani izvršilnega odbora Splošne zveze dela. Na skupščini so sprejeli poziv vsemu italijanskemu ljudstvu. Ta poziv se končuje: «Če bi tega ponovnega opomina ljudstva ne upoštevali in če bi tekla nova kri, naj se v državi porodi splošno gibanje ljudskih množic, ki bo vsililo kaznovanje krivcev in korenito spremembo vladne politike proti delavcem in meščanom v duhu republiške ustave».

Po vsej Italiji so se med tem nadaljevale stavke in protestna zborovanja. Zastopniki Splošne zveze dela so odločno zahtevali, da se policija neha vmešavati v vse delovne spore med industrijci in delavci.

Ob pogajanjih za sestavo nove vlade pa je KPI postavila svoje predloge, da bi se izboljšal položaj v državi. Med drugim zahteva, da nove vlade ne sme voditi De Gasperi in da se mora Scelba, ki je najbolj odgovoren za pokolje, odpovedati notranjemu ministrstvu. Poleg tega zahtega tudi agrarno reformo in spoštovanje neodvisnosti in suverenosti italijanske države.

Barbarski pokolj italijanskih delavcev je izzval po vsem demokratičnem svetu silno ogorčenje in proteste. Tudi jugoslovansko delovno ljudstvo je dalo temu ogorčenju izraza. Glavni odbor sindikata kovinarskih delavcev Jugoslavije je poslal italijanskemu sindikatu kovinarjev brzojavko. V njej obsoja zločine italijanske policije nad delavci v Modeni in izraža z njimi svojo solidarnost. Podobno protestno brzojavko so poslali jugoslovanski kovinarji tudi italijanskemu poslaništvu v Beogradu.

Francosko-nemški trust za ponovno oboroženje Nemčije?

Robert Schuman, zunanji minister Bidaultove vlade je v teh dneh obiskal Zahodno Nemčijo. O namenih svojega obiska je govoril na konferenci, ki jo je imel v Ernichu. Glede Posarja je dejal, da so imela sedanja pogajanja samo ta namen, «da pridemo do pogodbe, na podlagi katere bi Francija izkoriščala naravna industrijska bogastva te dežele. Gre za to, da bi Posarje oddalo Franciji v najem izkoriščanje železnic in rudnikov za 50 let. Glede trgovinskega prometa je še omenil, da bo znašal letno 300 milijonov dolarjev. Do sedaj je znašal 200 milijonov dolarjev.

Adenauer pa je dejal o tej konferenci, da sta se s Schumanom pogovarjala o varnosti Nemčije in o trgovskih zvezah med državama. Glede Posarja pa je naglasil, da «položaj Posarja še ni zrel» in teritorialna vprašanja smo pustili do podpisa mirovne pogodbe.

O sestanku Schuman-Adenauer pišejo francoski listi, da Schuman ni pričakoval tako nagle nemške ofenzive glede Posarja, ki poskuša odrekati Franciji pravico, da bi se lahko pogajala s posarsko vlado. To je potrdil tudi voditelj nemških social-demokratov Schumacher, ko je dejal, da je socialdemokratska opozicija opogumila Adenauerja, da je postal v posarskem vprašanju odpornejši. Kot vse kaže je bilo vprašanje Posarja na tej konferenci samo postranskega pomena. Po izjavah tujih opazovalcev, sta skušala Schuman in Adenauer doseči v Bonnu sporazum glede ustanovitve francosko nemškega trusta, katerega središče bi bilo Porurje, ki bi upravljal tamkajšnjo težko industrijo. Ta trust bi imel za nalogo ponovno oboroženje Nemčije.

ULISSEJEV BRODOLOM

Avtor fašistične knjige „Bocche di donne e fucili" potvarja po ukazu komin forma zgodovino borbe jugoslovanskih partizanov in tržaškega proletariata

Kominformistično vodstvo italijanske komunistične partije je zabredlo v velike težave. Že precej časa si zaman prizadeva, da bi zavrlo med italijanskimi komunisti gibanje za pravilne odnose v partiji sami, za take odnose med komunističnimi partijami in za pravilno revolucionarno linijo v sedanjih pogojih. Vse to imenuje seveda kominformistično vodstvo, titizem.

Po drugi strani pa je v Trstu kljub bučni propagandi zelo malo zanimanja za glasilo KPI «Unità». Tudi razne domislice iz buržoaznega arhiva, kot so «mis» in «reginette» niso rodile nobenega uspeha. Zato so v Rimu iztuhtali nekaj novega. Spomnili so se na svojega ravnatelja milanske «Unità», ki se je v zlati dobi fašizma tako močno odlikoval v novinarstvu in pisateljevanju, na avtorja fašistične knjige «Bocche di donne e di fucili», ki naj bi jih s svojim preizkušenim peresom rešil iz zagate.

No, in Ulisse, fašist in falangist, si je pridno zavihal rokave in začel svojo roboto. Pod naslovom «La via della guerra passa per Trieste» je v čisto informbirojevskem slogu, ki je tako podoben fašističnemu, začel pisati v «Unità» v nadaljevanjih fantastične in senzacionalne zgodbe, ki naj bi rešile KPI iz krize.

Če bi to njegovo pisanje neposredno ne prizadevalo časti in borbe tržaškega proletariata proti fašizmu in imperializmu, se sploh ne bi spuščali v komentiranje teh zgodbic. Ker pa se to dogaja, čutimo dolžnost, da postavimo to pisanje v okvir, kamor spada, to je v okvir revizionizma, rušenja revolucionarnosti v partiji, odklona k navadnemu parlamentarizmu in oportunizmu, kakršnega je v odnosu do tržaške partije in njenih nalog vedno imela KPI. Seveda je prej ta odnos skrivala in zatajevala in ga kaže šele sedaj, ko ima glede tega proste roke v gonji, v kateri je dopuščeno vse. Ta gonja pa velja seveda predvsem Jugoslaviji, ki vodi borbo za čistost revolucionarne linije, za pravico in enakopravnost.

Pri tem je nujno, da je tako pisanje, katerega edini namen je blatenje Jugoslavije, skregano z resnico. Jugoslavijo, njeno borbo in borbo tržaškega proletariata je namreč mogoče blatiti le na osnovi potvarjanja dejstev in dogodkov. To pa najbolje dokazuje ravno Ulisse v svoji «inchiesti», ki je dovršen in klasičen primer potvarjanja zgodovinskih dejstev. Ta «inchiesta» je izbruh šovinistične mržnje proti Slovencem in Jugoslaviji ter je veren izraz italijanskega gledanja na Trst, pa naj gre za desničarje ali levičarje.

Pačenje zgodovinskih dogodkov bomo podrobneje prikazali v drugem članku, ko jih bomo primerjali z resnico. Omeniti hočemo tokrat le dve ali tri trditve v Ulissejevih člankih, ki zelo zgovorno kažejo, da se pisec ni oziral na resnico, ampak je prikrojeval dejstva, kakor mu je bilo ukazano in kakor je bilo potrebno, da je lahko izpeljal do konca svojo fantastično in senzacionalno storijo. Če že moramo z naše strani dati Ulisseju kako pohvalo, tedaj mu moramo priznati, da je nalogo, ki mu je bila poverjena, s svojo roboto dokaj sposobno izvršil. To sposobnost si je pač pridobil v svoji dolgoletni službi Mussolinijevemu fašizmu in Francovemu falangizmu v Španiji. Pa poglejmo nekaj teh laži.

17. t.m. piše: «Spletke so bile pač dobro organizirane. Tito je zaukazal obstrukcionizem, tako da ni smel noben komunist sprejeti službe v zavezniški upravi, zato so se lahko na razna mesta vrinili razni reakcionarni elementi, ki so še povečali že itak hude protiljudske provokacije». Ta trditev je popolnoma enaka trditvam, ki smo jih že tolikokrat brali v «Demokraciji».

Dalje piše: «Pretiranje stavk je popolnoma jasno. Te stavke so imele v glavnem nacionalističen značaj, bile so izraz jugoslovanskega šovinizma».

Tudi dogodki junija in julija 1947. ter slavna stavka so za Ulisseja provokacije. Odgovor, ki ga je dalo vse delavstvo na fašistične izgrede, je za Ulisseja nacionalističen. Spusti se celo tako daleč, da pravi: «Ali nista bili morda obe provokaciji, ki sta bili izvršeni istočasno, organizirani iz istega središča?»

V svoji vnemi, da bi čim več lagal, se je poslužil tudi italijanskih brigad, ki so se borile v sestavu NOVJ, češ da so bile te edinice premeščene, da so imele največ žrtev itd. V zvezi s tem bomo odgovorili s pismom, ki nam ga je poslal komandant in komisar udarne brigade Garibaldi-Trieste tov. Laurenti Eugenio:

V zvezi s člankom «Koliko partizanov pobitih za podpiranje imperialističnih načrtov?», objavljenem v glasilu KPI «L'Unità», izdaji za Severno Italijo, s podpisom ravnatelja Davida Lajolo-Ulisseja smatra podpisani Laurenti Eugenio, komandant in komisar udarne brigade Garibaldi-Trieste, za potrebno in umestno podati nekaj ugotovitev.

V omenjenem članku se zatrjuje sledeče: «V zadnji nemški ofenzivi leta 1945 je bil slovenski IX. korpus, ki ima v svoji odvisnosti tudi divizijo Garibaldi-Natisone, je bila udarna brigada Garibaldi-Trieste po Nemcih obkoljena in decimirana». In dalje... «Tik pred osvoboditvijo Trsta premestijo titovske komande v notranjost Slovenije divizijo Natisone s Tržaško brigado, da ne bi prišla osvobodit Trsta»...

Spričo takega pačenja resnice izjavlja podpisani:

1. Med zadnjo nemško ofenzivo leta 1945, ki so jo nacifašisti vodili z ogromnimi sredstvi in vojaštvom — tako da je presegala vse prejšnje — protti našemu osvobojenemu ozemlju, ni bila Tržaška brigada nikakor decimirana. Nasprotno, utrpela je tako majhne in neznatne izgube, da je bila najmanj prizadeta od vseh drugih edinic.

2. Niti tik pred osvoboditvijo Trsta in tudi ne prej, ni bila Tržaška brigada nikoli poslana v notranjost Slovenije.

LAURENTI EUGENIO

Ulisse je končal svojo «inchiesto» z obhodom tržaških nočnih lokalov in tako izpraznil svojo bisago, ki so mu jo napolnili v Rimu. S tem pač ni storil nikake usluge borbi tržaškega proletariata, ker take storije zavajajo ljudi le v oportunizem, kar je seveda želja italijanskega vodstva KPI in italijanske reakcije. S to svojo «inchiesto» pa tudi ni prav nič koristil italijanskim komunistom, katerim je hotel svoje laži prodajati za čisto resnico. Toda v tem ni uspel, kajti italijanske komunistične množice k sreči niso tako neumne, kakor misli novopečeni komunist Ulisse.

Največji fašisti kmalu največji patrioti (v Italiji seveda)

V Brescii poteka pred tamkajšnjim sodiščem proces proti furlanskim garibaldincem, ki so obtoženi, da so februarja 1945 na Topiem vrhu pri Malini nad Cedadom v Slovenski Benečiji zajeli in likvidirali 20 ozopovcev.

Namesto ba bi proces prikazal borbo partizanov — garibaldincev kot borbo demokratičnih Italijanov proti fašistom in nacistom, izzveneve kot obsodba partizanskega gibanja in kot opravičilo raznih formacij, ki so se raje udinjale nacistom in fašistom ter zavirale partizansko borbo.

Obtoženci, ki jih odvetniki obtožbe izzivajo s svojimi šovinističnimi vprašanji in izpadi, ne odgovarjajo tako, kot bi partizan moral odgovarjati v obrambo gibanja za osvoboditev narodov, kateremu je pripadal. Obtoženci ne čutijo zaslombe ne pri ostalih kominformovskih državah, ki hočejo zabrisati vsakršno junaško revolucionarno dejanje jugoslovanskih partizanov in z njimi povezanih garibaldincev, pa čeprav pri tem izpadejo sodelavci fašistov in nacistov — kot so ozopovci — kot borci za svobodo. KPI procesu zoper garibaldince, katere bi morala ščititi, ne posveča prav nobene važnosti, kajti tudi njihova borba spada v «vergognoso passato» in zato glasilo KP Italije «Unità» posveča raje cele kolone procesu proti morilki Rini Fort.

Zaradi tega pa lahko nastopajo v Brescii razni odvetniki, med katerimi prednjači Giannini (zagovornik fašistične morilke Pasquinellijeve), ki hočejo smešiti partizansko gibanje, a s svojim nepoznavanjem partizanske borbe in problemov Slovenske Benečije smešijo le sebe.

Zasliševanja obtožencev in njihove izpovedi so precej podobne med seboj, le eden izmed obtožencev je enkrat, na vprašanje obtožbe, zakaj so ubili ozopovce, odločno izjavil: ker so bili izdajalci. Po zasliševanju obtožencev so prišle na vrsto priče, ki so pripovedovale, da so ozopovce odpeljali «slavi». Njihova pričevanja so pravi slavospevi nacističnim zločincem. Jasno je, da bivši fašisti ali današnji demokristjani ne bodo dajali drugačnih izjav, če še KPI v tej zadevi molči.

Proces v Brescji se nadaljuje.

KRONIKA

Na uradu za delo je bil pretekli ponedeljek sklenjen sporazum glede zvišanja mezd industrijskih delavcev. Niso se pa sporazumeli glede prilagoditve draginjske doklade današnjim življenjskim prilikam.

Pred porotnim sodiščem se zagovarja 26-letni Menza Wolfgang, ki je novembra meseca lanskega leta umoril svojo ženo Elizo Vascotto, ker mu je bila nezvesta. Procesu prisostvuje velika množica radovednega občinstva.

Na seji tržaškega občinskega sveta je prof. Sciolis zopet napadal slovensko šolo ter pri tem navajal razne netočne podatke. Tudi glede zahteve Slovencev po gledališču je dokazoval, da bi Slovenci ne mogli napolniti «Verdija» brez pozivnic.

Spomenik padlim partizanom bodo odkrili v nedeljo 22. t. m. ob 15. uri v Velikem Repnu.

Železniški promet je znašal preteklo leto v dovozu in odvozu 2,253.675 ton. Največji je bil promet z Avstrijo, in sicer 1,719.916 ton zaradi ERP dobav. Jugoslavija je bila na tretjem mestu.

V nedeljo sta se poročila v cerkvi sv. Antona znani bokser Tiberio Mitri in bivša mis Italija Fulvia Franco. Cerkev sv. Antona se je spremenila v pravi semenj. Radovedneži so se povzpeli celo na spovednice. Zaradi šuma se ni čulo niti petja cerkvenega zbora in duhovnik ni mogel imeti običajnega nagovora. Mlada poročenca sta se morala na koncu izmuzniti skozi stranska vrata, se zateči v neko vežo in naravnost zbežati z avtomobilom.

Več ljudi v cerkvi se je onesvestilo. Vse to so seveda posledice prevelike «slave» mladega parčka.

Preteklo soboto so v Trstu končno podpisali kolektivno delovno pogodbo za petrolejske delavce. Ob tej priliki je šovinistični in kominformistični tisk z veseljem poudaril, da se je v Trstu podpisala pogodba, ki velja tudi za Italijo. To je nov dokaz, da so postali Enotni sindikati le podružnica Italijanske splošne zveze dela.

Stavka uslužbencev IACP se je po 25. dneh vendarle končala. Uslužbenci so dosegli delno uresničenje svojih zahtev.

Zaradi pomanjkanja dela pravijo, da bodo v Tržaškem Arzenalu še bolj skrčili delovni čas.

Neznani vlomilci so v nedeljo popoldne Mariju Caputu iz ul. dell'Eremo 4, ki je šel v kino, odnesli iz njegovega stanovanja mnogo obleke, blaga in zlatih predmetov v vrednosti pol milijona lir.

V bolnici za kronične se je obesil 68-letni Ivan Mrevlje. 35-letna Antonija Cassetti iz ul. Cavana 2 pa je zaužila 10 tablet «Veronala». Njeni domači so to opazili in poklicali na pomoč Rdeči križ, ki je odpeljal žensko v bolnico. V morje pa je skočil 47-letni Crisanaz Liberato s trga Sv. Ivana 1.

Iz statistik podeželskih občin je razvidno, da je v repentaborski občini umrla lani le ena oseba, medtem ko je bilo 9 rojstev.

Vojaška uprava je izdala odlok o amnestiji. V obsegu dveh let bo podeljena pomilostitev za zaporne kazni, ki znašajo manj kot 5 let, 3 leta pa za višje kazni.

V Dolini je umrl 24-letni Rajmond Štrajn za zavratno boleznijo, ki si jo je nakopal v internaciji v Dachau.

Vodstvo tovarne Modiano je zagrozilo delavcem, da bo zaprlo tovarno, če ne bodo zopet pričeli z nadurnim delom. Delavci so se pa tej grožnji odločno postavili po robu.

Porotno sodišče je obsodilo zaradi umora policaja Carte na 27 let ječe Krovatina Narciza, na 19 let in pol Pecchiarija Ernesta in na 18 let Bolsija.

20 delavcev je odpustila tovarna testenin Ossoynar.

Stavkali so v torek od 10. do 12. ure delavci in nameščenci podjetja IRCO, ker jim še niso izplačali božične nagrade.

Ustanovitev Kmečke zveze

dokaz strnjenosti in moči naših kmetov

KMET KRIŠČAK: „NAŠ CILJ JE JASEN. MI SMO ZA ENOTEN NASTOP, ZA STRNJENO DELO"

Ustanovitev Kmečke zveze je važen dogodek v življenju našega kmetskega ljudstva pa tudi vsega demokratičnega ljudstva sploh. S to zvezo so dobili kmetje onega zaščitnika, ki so ga doslej tako močno pogrešali. Ta zveza jim bo pomagala, da se neha zapostavljanje in tudi uničevanje našega, kmečkega gospodarstva.

Kmetje so se končno zbrali in s svojo obilno udeležbo tudi pokazali vso svojo moč. Vsi, ki so se udeležili ustanovnega občnega zbora Kmečke zveze na Občinah, so čutili to moč in odločno voljo, ki veje iz naših kmetov.

Kmetje se že stoletja borijo s skopo kraško zemljo, da ji iztrgajo skromen košček kruha in so se v tej borbi utrdili in kljubovali vsem težkočam in tudi sovražnikom. Za časa fašizma so nudili vsem raznarodovalnim poskusom fašistov oster odpor in jim prekrižali vse njihove načrte, v narodnoosvobodilni borbi so dali ogromno žrtev in so bili skupno z delavci v tovarnah najbolj predani borci.

Vse te tradicije ni mogel zabrisati niti val zlaganega internacionalizma in niti vsa propaganda tako imenovanih branilcev «narodnih koristi» iz Agnellettove Demokratske zveze. Kmetje so kljub vsej tej gonji ohranili vse svetle tradicije svoje dolge borbe.

Kmetje so se zbrali in tako potrdili, da znajo misliti s svojo glavo. Ko so razpravljali o pravilih nove zveze, ni bilo čuti nikakega klobasarjenja. Njih besede in pripombe so bile kratke, jedrnate in klene. Vsi so bili zadovoljni, vsi so bili veseli, da dobe končno svojo zvezo, zvezo resničnih kmetov, in da bodo zvezo vodili tovariši, zbrani iz njihove srede. Zato je vse zborovanje od pozdrava, čitanja kratkega poročila in pravil ter volitev izzvenelo v taki preprostosti in spontanosti, ki je na podobnih zborovanjih že dolgo nismo videli. Ob tej priliki se je tudi pokazalo, kako znajo biti naši kmetje praktični.

Občni zbor Kmečke zveze je bil zato najboljši odgovor poslednjim poskusom vidalijevcev, agnellettovcev in italijanske kmetijske gospode, ki so napeli vse sile, da razdvojijo naše kmete. Ta zbor je razbil vse te načrte, kajti kmetje so znali najti pravo pot k enotnosti. Okoli dvesto navzočih kmetov, nad petsto pristopnih izjav družinskih glavarjev, to so številke, ki jasno govore in mnogo pomenijo. S temi številkami bodo morali računati gospodje v raznih ustanovah in vsi nasprotniki kmetov in njihove enotnosti.

Kmetje pa so tudi jasno odgovorili vidalijevim agentom, ki so se istega dne zbrali, da ustanovijo neko svoje združenje malih kmetov, in ki so med ljudi širili laž, da pomeni nova Kmečka zveza cepljenje sil med kmeti in delavci. Tovariš Krišček je v pozdravu svojim tovarišem kmetom dejal, kar so vsi čutili: «Naš cilj je jasen. Mi smo za enoten nastop, za strnjeno delo. Dobro se zavedamo, da ne predstavljamo mi, kot delovni kmetje, neke ločene in posebne skupine, saj so naši interesi tesno povezani z delavskim pokretom, ki je bil in bo naš naravni zaveznik pri skupnih nastopih. Pri tem pa imamo svoja posebna vprašanja, ki zahtevajo posebno obliko organizacije in večkrat tudi posebne oblike intervencij. Naš namen tudi ni ustvarjati organizacije, ki bi imela za cilj samo razdeljevanje članskih izkaznic. Z našo ustano hočemo zajeti vsa vprašanja, ki so bistvena za naš sam življenjski obstoj in jih reševati z najširšim sodelovanjem vseh kmetov našega ozemlja.»

V delovnem predsedstvu Občnega zbora kmečke zveze so bili kmetje sami

To je jasen in določen program in prepričani smo, da ga bo znal izvoljen odbor Kmečke zveze ob sodelovanju vseh kmetov izvajati in uresničevati. Pri tem mu ne bosta štedila s svojo pomočjo Osvobodilna fronta in akcijski odbor za obnovo razrednih sindikatov. S Kmečko zvezo se je torej porodila nova močna organizacija, ki se bo vedno bolj krepila in katere uspešno delo bo prav gotovo pritegovato vedno večje število kmetov. Ta zveza bo delala in z delom potrdila, da zaupanje, ki so ga položili vanjo kmetje, ni bilo zaman; zveza bo delala, čenče in demagoško širokoustenje pa bo prepustila Vidalijevim agentom Slavcu in šovinistu Muslinu ter «narodnjakom» odvetniške SDZ.

OKREPITEV DELA OF v pripravah na kongres

25. in 26. marca bo imela Osvobodilna fronta svoj kongres. Tako je sklenil na svoji redni seji izvršilni odbor OF. Na tej seji je tov. Stoka v svojem političnem in organizacijskem poročilu ugotovil, da se je delo Osvobodilne fronte v zadnjem času okrepilo. Kljub vsej sovražni propagandi je OF uspelo pomnožiti število svojih članov in pokazati delovnemu ljudstvu pravilnost svoje napredne linije. V poslednjih mesecih se je Osvobodilna fronta tudi poglobila v gospodarsko problematiko, zlasti pa v kmečka vprašanja.

O tem zanimanju za kmečka vprašanja je spregovoril tov. Bole in ugotovil, da je OF podprla naše kmete v njihovi težnji, da ustanovijo svojo organizacijo.

Tov. Vojo je govoril o pripravah za kongres. Osvobodilna fronta bo mobilizirala vse svoje člane za volitev delegatov. Vršilo se bo predkongresno tekmovanje. Vsi okraji so že izdelali osnutke s programi, katere bodo izvedli do dneva kongresa. Predvsem bodo po vseh okrajih povečali število članstva. Delovno ljudstvo se vedno bolj zaveda, da je linija OF pravilna, zaradi česar so vedno večje možnosti pridobivanja novih članov. Odbori bodo do konkresa tudi vedno bolj spopolniti svojo administracijo. Posvečali bodo tudi vso svojo pažnjo vprašanju prostorov, kar je zelo važno vprašanje. Posvečali bodo več skrbi tudi gospodarstvu, propagandi, kulturi in prosveti, ter v ta namen izvolili referente. Delovali bodo tudi na tem, da se zviša število naročnikov glasila OF «Primorskega dnevnika». Hkrati pa bodo tudi skrbeli, da se med italijanskimi tovariši razširi novi list «La Voce di Trieste». V zvezi s časopisi bodo skrbeli za dopisništvo, tako da bo vsaka vas našla v časopisu kaj o svojih problemih. Okrajni odbori OF bodo tudi dajali pobudo za strokovna, kulturna in gospodarska predavanja zlasti o problemih, ki so v določenem okraju najbolj aktualni. S tem se bo dvigala kulturna in strokovna raven članov OF in ljudstva na splošno. Samo po sebi se razume, da bodo nudili tudi vso pomoč novi kmečki zvezi. OF bo tudi podprla prosvetna društva, ustanavljanje in delo roditeljskih svetov ter fizkulturna društva. Vso pomoč bo nudila tudi mladincem in pionirjem saj predstavljajo našo bodočnost.

Na koncu seje so sprejeli razne sklepe. Poleg že omenjenih obvez, ki so jih sprejeli razni okrajni odbori OF glede predkongresnega tekmovanja je iz teh sklepov razvidno, da bo v drugi polovici aprila Osvobodilna fronta sodelovala na taboru SIAU, ki bo v okviru prvomajskih prosjav. Junija meseca bo tabor OF v dolinskem okraju, septembra meseca pa bo okrajni tabor OF v Nabrežinskem okraju. Sprejet je bil tudi sklep, da se kooptira tov. Stanko Bole kot referent za gospodarstvo v izvršilni odbor OF za Tržaško ozemlje.

CVETKE iz tržaških listov

LAVORATORE

Nobena izmed obeh (sindikalnih op. ur.) organizacij ni sposobna v sedanjem položaju napraviti kaj dobrega. Le kadar obe organizaciji korakata skupaj, je možno kaj narediti. To torej pomeni, da je dovolj, da nekateri elementi, ki nočejo borbe, ovirajo njen premočrten razvoj, pa je vse gibanje kakor pribito k tlom».

o

Tako porazno ugotovitev o sindikalnem gibanju v Trstu smo brali v sindikalnem uvodniku samega «Il Lavoratore», pod naslovom «Dva kongresa sindikatov in sedanja borba delavcev». Torej voditelji Enotnih sindikatov priznavajo, da sami niso sposobni voditi nobene borbe in da niso torej več za nobeno rabo. Če pa hoče kdo Enotne sindikate zopet usposobiti za borbo, tedaj je seveda izdajalec in prodanec! Vsekakor je njih priznanje zelo dragoceno.

DEMOKRACIJA

...«Zato je naloga zunanjega ministra Združenih držav, da daje nadaljnjo podporo samo pod pogojem demokratizacije države...».

o

«Demokracija» misli «podporo» ZDA Jugoslaviji. Že večkrat smo brali v listu teh «domoljubov», kako bi radi, da bi tudi njeni varuhi prekinili trgovinske odnose z Jugoslavijo in da bi torej pomožnosti vsi Jugoslovani poginili od gladu samo, da bi se nekaj obupanih beguncev in vojnih zločincev vrnilo domov, da bi sedli za vrat onim, ki bi morda po takih željah «Demokracije» le še ostali pri življenju. Toda gospodje, vi delate račune brez krčmarja. Jugoslavija je izpolnila tri leta petletnega plana brez pomoči z Zapada in ji bo ta pomoč v bodoče le pomožnega značaja. Zato so vse vaše jeremijade zaman in služijo le v toliko, da se popolnoma razkrinkate, kot sovražniki slovenskega ljudstva.

l'Unità

«Unità» piše 11. januarja: «Il Messaggero Veneto» objavlja uvodne članke Alfreda Signorettija, ki je mnogo let do 25. julija 1943 vodil «Stampo», enega največjih fašističnih listov. Temu se seveda ne smemo preveč čuditi, kajti novinarsko družbico videmskega dnevnika vodi oni Tigoli, ki je bil steber Alessijevega «Piccola» in tiskovnega urada v Ljubljani za časa nacistične okupacije. Toda čitalci tega lista imajo res dober želodec!»

MessaggeroVeneto

«Messaggero Veneto» pa odgovarja 12. januarja takole: «Unità se ne spominja, da je bil njen glavni urednik črnosrajčnik in Francov prostovoljec zagrizen fašist, ko je novinar Signoretti vodil turinski list «Stampa».

Namig na Ljubljano pa spominja našega glavnega urednika na čase, ko še ni bilo v Italiji partizanov, ko še ni bilo zato treba dvojne igre in ko mu je Mario Pacor, tedaj oficir, pisal, naj ga podpre v njegovi želji, da bi bil dodeljen Grazioliljevemu tajništvu».

Temu medsebojnemu «pranju» se seveda tudi mi nič ne čudimo, vsekakor pa je zanimivo zlasti glede dopisnika «Unità» Pacorja.

Zadovoljni se razhajajo naši kmetovalci, ko so si ustanovili zvezo, ki bo ščitila njihove interese

Zasedanje Istrskega okrožnega ljudskega odbora v Kopru

JUGOSLOVANSKO PODROČJE STO-JA

GOSPODARSKI USPEH

jugoslovanskega področja STO-ja v preteklem letu

V nedeljo je bilo v Kopru IX, redno zasedanje istrskega okrožnega ljudskega odbora. Na zasedanju je tajnik IO OLO tov. Petrič podal poročilo, iz katerega posnemamo nekaj najbolj važnih podatkov.

Gradbeni plan je bil lansko leto izvršen z 89,24 odst. Dejansko pa so bila planska in izvenplanska dela izvršena s 102,5 odst.

Postavili so 32.4 km dolžine voda visoke napetosti, 12 vasi je dobilo električno razsvetljavo. V Rižani so obnovili vodovodno centralo, v Kopru in bujah so s pomočjo prostovoljnega dela položili 2.378 m novih vodovodnih cevi in 5.167 m odtočnih cevi.

V dolini Dragonje in Mirne so izboljšali zemljišča, koprske in Ankaranske soline so očistili. Zgradili so 82 novih svinjskih hlevov in povečali število plemenskih svinj za 47 odst.

Plan v industriji je bil kljub velikim težavam v glavnem izpolnjen. Izdelava likerjev se je izvršila s 114,7 odst., sirupov z 290 odst., testenin s 100 odst. Proizvodnja soli je dosegla 252,5 odst. Plinarne v Izoli in Piranu so izvedle plan produkcije s 100 odst.

Uvoženih je bilo 70 glav telic in bikcev švicarske pasme ter 5.000 pliščancev štajerske pasme. Porast pri goveji živini znaša 20 odst., proizvodnja mleka pa 30 odst. Velik napredek je dosegla zlasti prašičereja; zaklali so 7.665 prašičev, kar je 20,3 odst.več kakor prejšnje leto.

Zaradi slabih vremenskih razmer je znašala proizvodnja vina 60 odst. normalne proizvodnje. Isti odstotek je dosegel zaradi suše pridelek sadja. Pridelek žitaric je znašal 80 odst., normalne proizvodnje, olja pa 10 odst. več kakor leta 1948. Razdeljenih je bilo na stotine vagonov raznih umetnih gnojil.

Število kmečkih obdelovalnih zadrug je narastlo od 10 na 24. V njih je včlanjenih 631 družin s skupnim številom članov 2.497 in s površino 3,138 ha. Njihove investicije bodo znašale vtem letu 24,203.816 din.

V ribarstvu je bil letni plan dosežen z 97,5 odst. Preskrba z industrijskimi izdelki je znašala nad 100 odst. Odkup živine je znašal 320 odst., mleka 104 odst. Po kopnem je znašal prevoz blaga 353,494 ton, z avtobusi se je peljalo 357.716 ljudi. Za ceste je bilo uporabljenih 16.954.700 din.

Povečanje števila postelj v hotelih je znašalo 882 odst., v kopališčih so zgradili 289 novih kabin. V Jugoslaviji je letovalo 1.750 otrok iz okrožja, iz Jugoslavije pa je prišlo v okrožje k morju 3.517 otrok.

Priznanih je bilo 222 udarnikov dela, med njimi tudi en novator in en racionalizator.

Ob vandalskem napadu na slovensko šolo v Nabrežini

Dve sliki - ista doba?

Objavljamo dve sliki, ki sta si zelo podobni in ki prikazujeta podobni dejanji v razdobju tridesetih let.

Prva slika nam kaže razred slovenske šole v Trstu, kakršnega so zapustili fašisti 13. julija 1920, t. j. istega dne, ko so nam zažgali Narodni dom. Niso še zbledele na lepakih besede, s katerimi je italijanska okupacijska vojska obljubljala Slovencem več šol, kot jih je dala propadla Avstrija, ko se je barbarski imperialistični fašizem, odet v plašč dvatisočletne rimske kulture, spravil na slovensko šolo, da jo je z ognjem in razdejanjem in s pozneje napisanim «zakonom» popolnoma uničil. Dogodki v letu 1919 in 1920 so bili le uvod v dolgoletno brezpravno hlapčevanje Slovencev in Hrvatov v fašistični Italiji.

Druga slika nam kaže razred slovenskega otroškega vrtca v Nabrežini, kakršnega so zapustili nekdanji «sinovi volkulje» v noči 8. junuarja t. l.

Ta popolna podobnost med obema slikama, med obema dogodkoma morda koga izmed nas zaprepašča, da se v bojazni izprašuje: ali ni mar vandalski napad na nabrežinski otroški vrtec napoved enake usode trzaških Slovencev, kakršno smo doživljali od leta 1920 pa vse do osvobojenja? In ali se ne vzbujajo v bivših škvadristih, balilah in sinovih volkulje neki nostalgični upi, ki se napajajo ob izganjanju slovenskih učencev iz slovenskih šol v Gorici in okolici in rastejo ob potuhi, ki jim jo daje pri nas anglo-ameriška okupacijska uprava z diskriminacijsko politiko v pogledu slovenskega šolstva?

Prav gotovo, da nas pogled na ti dve sliki sili, da primerjamo dobo izpred trideset let z današnjo dobo. Ali sta enaki, ali se more povrniti vse ono trpljenje in gorje, ki ga je slovensko ljudstvo in ves demokratični živelj preživljal v senci liktorske sekire? Tedaj je bil na pohodu italijanski imperializem, ki mu je bila naša dežela le prag na vzhodnih vratih za pohod na nova imperialna osvajanja; danes se isti imperializem pobit in strt v dobi druge svetovne vojne dviga oprt na ameriški imperializem, ki ga hoče uporabiti le kot šahovsko figuro v igri svojih interesov.

In vendar sta kljub podobnosti slik, kljub sorodnosti dogodkov po obliki in namenu obe dobi zelo, zelo različni.

Med prvim in drugim dogodkom, med prvo in drugo sliko je razdalja tridesetih let.

Kaj vse se je v teh tridesetih letih izpremenilo!

Naše ljudstvo je opravilo trdo šolo fašističnega zatiranja, ob katerem je dokazalo svojo življenjsko silo, ki je zlasti ob velikem izpitu nad narodnoosvobodilno borbo izpričala ne le svojo moč, nego tudi svoje zdravje, svojo pravilno usmerjenost. Ko so zapuščali pred tridesetimi leti fašisti razdejano šolo, so na tabli pustili napis «Viva l'Italia». In še velikokrat prej in poslej, vsakokrat, ko so izvajali nasilje nad našim duhom in življenjem, so to delali v imenu Italije. To je v tisti dobi zavedlo mnogo naših ljudi, da so verovali, da je Mussolinijeva Italija resnično vsa Italija. Toda v borbi, ki jo je slovensko ljudstvo bojevalo s fašizmom in nacizmom na življenje in smrt, se nam je pridružilo nešteto poštenih antifašističnih borcev italijanskega rodu.

Zato je danes naš pogled jasen, smer točno ugotovljena. Z dvignjenim čelom gledamo na preteklost, ko smo resnično bili videti kot narod hlapcev. Danes se zavedamo svojega bistva, danes se zavedamo svoje polnoletnosti in pravice do življenja. Ne klečimo in moledujemo, stojimo in terjamo, kar je naše. Kak posamezen hlapčič tipa Agneletto, ki prosi za drobtinico s gospodarjeve mize za svoje usluge, je v naši dobi le zadnji odmev dobe, ki je že za nami.

Nabrežinski vandal se je točno karakteriziral sam, ko je za seboj pustil napis «Viva Duce». Toda tudi če bi zlorabil ime Italije, vemo, da bi bil kljub De Gasperijevi kopiji Mussolinijeve Italije to le prostaški falzifikat. Obstoja še druga Italija: Italija delovnega ljudstva, Italija kolonov, ki nimajo nikakih imperialističnih pohlepov po tuji zemlji, nego se bijejo za to, da bodo lahko svobodno obdelovali svojo italijansko zemljo, Italija delavcev, ki s svojo lastno krvjo branijo delo svojih tovarn, svojih rok pred tujim imperializmom. Celuti se danes postavlja med nas in to resnično ljudstvo Italije temna senca kominforma v figurah Vidolija in Ulisseja, vendarle vemo, da je ta Italija na naši strani, da ta Italija ni in ne more biti z onimi barbarskimi sinovi volkulje v Nabrežini in z onimi, ki goriškim slovenskim otrokom zapirajo vrata slovenske šole.

Prišel bo dan, ko bo spregovorila resnična, ljudska Italija in tedaj se bo svobodno slovensko ljudstvo dogovarjalo s svobodnim italijanskim ljudstvom kot dober sosed s sosedom.

Fašistično barbarstvo v nabrežinskem vrtcu je zato opomin našemu ljudstvu in italijanskim delovnim množicam, da postanejo še bolj čuječe; Opozorilo, da se strnejo v ono borbeno enotnost, ono bratsko povezanost, ki je premagala Reinerja in Colottija, pa ima zato vse kvalifikacije, da zruši tudi vse sedanje in bodoče nasilnike. Če so se razni D'Andri, Rubini, Gridelli, Ferretti premalo naučili ob zlomu fašizma, bodo morali pač sprejeti od demokratičnega ljudskega gibanja še drugo lekcijo, da bodo končno spoznali, da imajo Slovenci v Trstu prav iste pravice kot Italijani, torej tudi narodne pravice do popolne enakopravnosti na šolskem področju.

Koledar OF za STO

Izšel je Koledar Osvobodilne fronte z zelo pestro in vsestransko zanimivo vsebino. Njegova vsebina je tesno povezana z našo sedanjostjo in z našo preteklostjo. Spominja nas na dogodek, ki se je dogodil pred 30 leti,ko je fašistična razbesnela druhal, naščuvana od šovinističnih mogotcev požgala naš osrednji kulturni Narodni dom v Trstu. Koledar je bogato ilustriran in je tudi po svoji zunanji obliki zelo prikupen.

Dobite ga v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici.

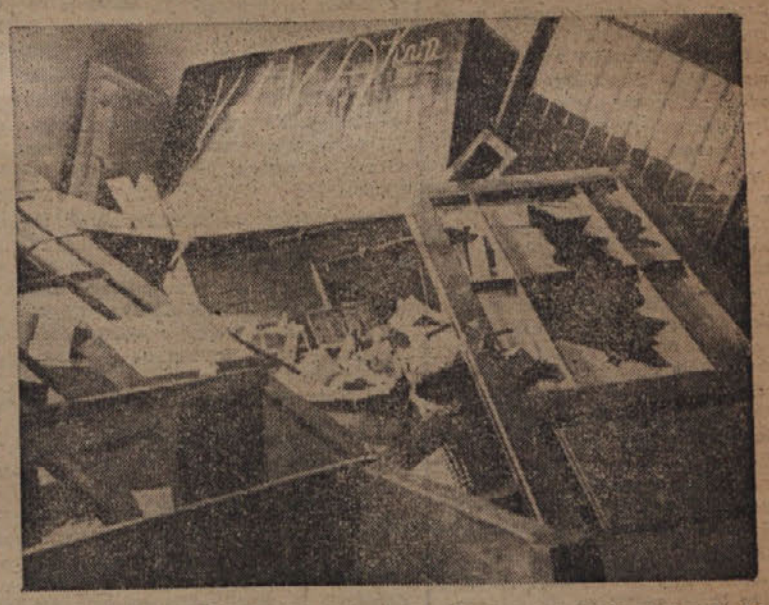

VIVA L'ITALIA Tako so razdejali sinovi rimske volkulje slovensko šolo 13. julija 1920 v Trstu, ob požigu Narodnega doma.

VIVA IL DUCE ...in tako se je postavil na branik italijanstva Trsta dvatisočletne kulture 8. januarja t. l. v Nabrežini.

ŽIVLJENJE NA GORIŠKEM

Goriški problemi: KRIZA IN ŠOVINIZEM

Občinski očetje ne marajo dvojezičnosti

V zadnjem tednu je prišlo v Gorici bolj kot kdaj koli poprej do izraza dejstvo, da vedno večja gospodarska kriza in nezmanjšana nestrpnost italijanskih šovinistov proti Slovencem in njihovim jezikovnim in kulturnim pravicam dominirata vse javno življenje mesta in bližnje okolice. Občinski svet je v torek in sredo preteklega tedna nadaljeval s svojimi sejami na gradu. Predvsem je bila burna seja v sredo 11. t. m., ko je po večmesečnem odlašanju prišla končno na dnevni red zahteva svetnikov DFS po uvedbi dvojezičnosti v občinskih uradnih spisih in objavah ter njihova zahteva po slovenskem tolmaču pri sejah, ki bi jim olajšal delo, ker se ne morejo izražati v italijanščini s tako, kot to lahko store v slovenščini in ker imajo slovenski volivci polno pravico do tega.

Ko je župan prečital zahteve slovenske manjšine in sta zastopnika DFS tov. Paglavec in tov. Pavlin ugotovila, da je taka zahteva popolnoma upravičena, ker temelji na spoštovanju predpisov italijanske republiške ustave in določi mirovne pogodbe, so zagnali predstavniki italijanskih strank vik in krik. Odv. Culot (demokristjan) je slovesno zatrjeval, da bodo branili italijanstvo Gorice z vsemi sredstvi indr. Delpin (MSI) je poudaril, da «siamo in Italia e dobbiamo parlare italiano!» Zares čudna logika in bi po njej morali n. pr. Italijani v Jugoslaviji govoriti samo v srbohrvaščini ali slovenščini.

Župan dr. Bernardis je končno «rešil» to zadevo na ta način, da je dal na glasovanje resolucijo, v kateri ugotavljajo, da vprašanje reševanja dvojezičnosti ni kompetenca občinskega sveta, marveč rimske vlade. Obenem so izglasovali še sklep, da ne bodo v prihodnje več sprejeli na dnevni red vprašanja dvojezičnosti. Na ta način so se hoteli gospodje večinski svetniki iznebiti nadležnega manjšinskega vprašanja, ki tako «ogroža» italijanstvo svete Gorice.

Odgovorni urednik „Soče" oproščen

Najbrž z namenom da bi oplašili slovenske starše in njihove predstavnike, ki zahtevajo, da morajo imeti starši in ne šolske oblasti pravico do izbire šole za svoje otroke, so goriški predstavniki centralne oblasti preko državnega tožilca vložili tožbo proti odgovornemu uredniku «Soče», 71-letnemu tov. Felglu Damiru, zaradi uvodnika, ki je izšel v tem časopisu dne 10. 12. 1949 pod naslovom «Dovolj je hlapčevanja».

V omenjenem članku se očita slovenskim staršem, ki pošiljajo svoje otroke v šole z italijanskim učnim jezikom, da s tem izdajajo svoj narod in si sami nadevajo pečat suženjstva. To naj bi bilo po mnenju državnega pravdnika žalitev časti italijanskih državljanov slovenske narodnosti in protidržavna propaganda, kazniva po fašističnem zakonu št. 272 iz leta 1930.

Razprava bi morala biti že v torek, pa je bila preložena na petek 13. t. m., ko je prišla na vrsto okrog 18. ure zvečer. Po zagovoru branilcev dr. Grudna in dr. Sardosa iz Trsta je sodišče uvidelo, da nima obtožba niti najmanjše osnove in je zato po daljšem posvetovanju oprostilo Sočinega urednika, «ker dejanje ni kaznivo».

Že dejstvo samo, da je bila takšna tožba vložena in to celo od vladnih organov, nam jasno priča, kako vse pisane in nepisane postave za zaščito narodnih manjšin ne veljajo za goriške Slovence. Zato bi bilo prav, da bi ti gospodje enkrat točno povedali, kaj sme tamkajšnji slovenski tisk pisati in česa ne sme, ne pa da govoričijo o široki tiskovni svobodi, kakor je to storil n. pr. podžupan na zadnji seji občinskega sveta.

Iz republik Jugoslavije

KRONIKA

Peto izredno zasedanje Ljudske skupščine FLRJ bo 20. januarja.

Nova ležišča nafte so odkrili ob progi Zagreb-Beograd v bližini Zagreba.

Nova konopljarna je začela obratovati v Rumenski pri Novem Sadu. Po svoji zmogljivosti je trikrat večja v primeri s konopljarnami, kakršne je imela Jugoslavija pred vojno. Vse naprave tovarne so bile izdelane doma.

Tudi makedonski zadružniki so imeli svojo konferenco, katere se je udeležilo 800 delegatov iz vseh kmečkih obdelovalnih zadrug Makedonje.

Slovesno so izročili diplome zaslužnim znanstvenikom in umetnikom v Prezidiju Ljudske skupščine FLRJ. Zbranim je govoril minister za znanost in kulturo Rodoljub Colakovič.

Pet novih obdelovalnih zadrug so ustanovili na Tolminskem po volitvah v krajevne ljudske odbore, in sicer: V Drežnici, Kobaridu, Livku, v Kredu pri Kobaridu in v Borjani.

Iz koruznih kali pridobivajo olje v novi veliki tovarni v Osjeku. Tovarna bo predelala več vagonov koruznih kali na dan.

Kovinarji Jugoslavije so poslali italijanskemu sindikatu kovinarjev v Turin brzojavko, v kateri obsajajo zločine italijanske policije nad kovinarskimi delavci v Modeni.

Vohunski proces v Skoplju je končan. Dokazal je, da je albanska vlada s svojo organizacijo vohunske in teroristične mreže izgubila značaj suverene vlade ter se spremenila v navadno lutko sovražnikov svobode in neodvisnosti jugoslovanskega in albanskega naroda. Vohuni so bili obsojeni na zaporne kazni. Sali Lisi na smrt, vendar je bil pomiloščen.

Veliko termocentralo grade v Bosni pri rudniku Kakanj. To je druga termoelektrarna v Bosni.

Rudarji rudnika Trepče dnevno presegajo norme. 9. januarja so izpolnili plan s 140,4 odst. ter s tem dosegli do sedaj največjo svojo zmago.

Ob reki Strumici v Makedoniji meliorirajo Strumiško blato. Do sedaj so izsušili nad 4000 ha zemlje. Koruza je dala tu za 2000 kg več koruze, kakor druga polja.

V ladjedelnici «Victo Krstulovič» v Splitu so obnovili obalni potniški parnik «Gradac». Parnik lahko prevzame 400 potnikov in 40 ton tovora.

Tovarna «Unitas» raste v bližini «Litostroja». Začela bo obratovati v marcu. V njej bodo iz sivega liva vlivali odlivke za najrazličnejše nadomestne dele, ki jih potrebujejo za gradnjo gozdnih žičnic in v domači lesni industriji.

Aluminijski kombinat grade v Hercegovini pri Mostarju. V bližini so velika ležišča izvrstnega boksita.

Ministrstvi za elektrogospodarstvo in za rudarstvo sta ustanovljeni pri vladi LRS. Novi ministrstvi sta potrebni zaradi boljšega opravljanja zadev na področju narodnega gospodarstva in zaradi izpolnjevanja petletnega plana.

Na plenumu oblastnega komiteja LMS za goriško oblast je sekretar Mirtič v svojem referatu poročal, da je mladina naredila pri gradnji zadružnih domov 125,296 delovnih ur, pri popravilu cest 40.111 ur, pri drugih delih pa 109.796 delovnih ur.

Na Vinici, rojstnem kraju Otona Župančiča bodo uredili spominsko sobo v muzej, ki bo spominjal na življenje in bogato duševno delo enega največjih sinov Bele Krajine.

Skupina laburističnih poslancev, ki so se mudili delj časa v Jugoslaviji, je odpotovala v domovino.

Prvo umetniško zvezno razstavo na kateri razstavljajo svoja dela člani sindikalnih kulturnih in umetniških društev, so odprli v Beogradu.

NOVA ŠOLA
vzgaja socialističnega človeka

ki ljubi svojo domovino in spoštuje druge narode, fizično in moralno zdravega človeka

Milovan Djilas

Milovan Djilas je v svojem referatu na plenumu CK KPJ razsvetlil problem šolstva v boju za socializem, prikazal današnje stanje jugoslovanskega šolstva in očrtal smernice za njegov nadaljnji razvoj.

Jugoslavija je napravila po vojni v prosveti in prosvetni politiki velike korake naprej. Število šol in učencev se je silno povečalo, odprli so celo vrsto novih šol tako na področju znanosti kakor tudi kulture.

Tako je Jugoslavija postala tudi glede izobrazbe svojih državljanov neodvisna od tujine, kar pa seveda ne pomeni, da ji svojih kadrov ni treba pošiljati v tujino, kjer sta tehnika in znanost na višji stopnji.

Večina učnega kadra od osnovnih šol pa do univerz si prizadeva, da bi nove rodove kar najbolje izobrazila in vzgojila, da bi s tem utrdila svojo socialistično domovino. Učni načrti in programi vsebujejo novo idejnost — materialistično. V vseh šolah je zavladal nov duh, duh borbe za zmago novih idej, za interpretacijo znanosti v duhu dialektičnega in zgodovinskega materializma.

Današnja borba proti revizionizmu je okrepila tudi v šolah idejno borbo za pravilno in dosledno uporabo dialektičnega in zgodovinskega materializma.

Kakor vsaka druga aktivnost mora tudi jugoslovansko šolstvo izhajati iz ljudske revolucije, kajti revolucija je bila vsestranskega prelomnega pomena za jugoslovanske narode, da je postala temelj novega družbenega in državnega življenja. Omalovaževati ta temelj bi pomenilo ločiti se od ljudstva od njegovih dejanskih teženj in naporov, ki jih je izrazilo v potokih zavestno in prostovoljno prelite krvi.

Solstvo mora prevzeti določeno nalogo v socialistični graditvi, po kateri se mora spremeniti samo bistvo dosedanjega življenja jugoslovanskih narodov. Izhodišče mora biti dejstvo, da se Jugoslavija socialistično preobraža, da je ta preobrazba hitrejša in temeljitejša kakor v kateri koli drugi socialistični deželi.

Da bo šolstvo v socialistični Jugoslaviji kos svoji nalogi, si mora neogibno osvajati sodobne duhovne in materialistične pridobitve drugih narodov, ne da bi pri tem zanemarjalo idejno dediščino iz prejšnjih lastnih bojev za demokratično in napredno šolo.

Tako napredno šolstvo bo lahko vzgojilo socialističnega človeka, ki ljubi svojo domovino in spoštuje druge narode, človeka bogatega notranjega življenja, fizično in moralno zdravega, krepkega in čilega, kajti razvoja in napredka ne more biti, če nadaljnjega razvoja proizvajalnih sil ne spremlja tudi ustrezna borba na področju človeškega mišljenja.

Za dosego tega smotra je potrebno izpopolnjevati sistem šolanja. Od sedemletnega obveznega šolanja je treba preiti na obvezno osmletno. Trega je popolnoma odpraviti razliko med šolo v mestu in na vasi. Po osemletnem šolanju z malo maturo imajo učenci dostop v višje razrede gimnazije, v strokovne, umetniške šole in podobno. Vsej mladini raznih strok toda iste stopnje izobrazbe je treba zagotoviti enako idejno in politično izobrazbo.

Nujno potreben element, ki naj izpopolni ves sistem šolstva je predšolska in izvenšolska vzgoja, ki ni sta le stvar šole oz. vzgojnih ustanov, temveč prav tako stvar množičnih organizacij in staršev. Pomen predšolske in izvenšolske vzgoje je dvojen: na eni strani nudi otrokom in mladini tiste vzgojne elemente, ki jim jih šola ne more nuditi v celoti kot šport, zabava, kolektivnost, vsestransko razvijanje individualnih lastnosti, na drugi pa jih neposredno povezuje z družbeno stvarnostjo in problemi šole. Ta vzgoja jih povezuje, pripravlja na šolo, pomaga in mora pomagati sami šoli, da laže izpolni svoje naloge.

Da pa bodo vse šolske ustanove od osnovne šole pa do univerze lahko izpolnjevale svoje velike naloge, morajo novo socialistično šolo demokratične socialistične Jugoslavije podpirati vsi od Partije, države, množičnih organizacij do staršev, kajti boj za novo šolo je samo važen sestavni del orjaške bitke, ki jo bijejo Partija, ljudska oblast in ljudske organizacije za zgraditev socializma, za zgraditev nove socialistične družbe svobodnih ljudi in resnično enakopravnih narodov.

Borci druge petletke

143 delavk in delavcev LRS je izpolnilo petletni plan

V nedeljo so v Ljubljani zborovali junaki dela, udarniki in udarnice, ki so že v tretjem letu petletke izpolnili celotni petletni načrt.

Na zboru so govorili udarniki o svojem delu. Rudar iz Trbovelj Martin Tomažič je pripovedoval svojo pot do udarnika, do zmagovalca petletke. Pred vojno je bil voljan delati, toda ni mogel dobiti zaposlitve, ker se ni hotel udinjati raznim političnim strankam. Danes pa je izpolnil v treh letih petletni plan. «Zakaj sem izvršil petletni načrt? Zato ker vem, da delam za sebe, da delam za tisto, za kar včasih nisem mogel». Tovariš Tomažič je poveđal, da je bil na zboru udarnikov v Skoplju. Z avionom se je peljal tja. Videl je vesele rudarje, saj tudi oni vedo, da delajo zase. Kaj bi ne bili zadovoljni, ko so bili prej tako zatirani, danes pa vidijo, da se jim veliko nudi. «Včasih je kakšna težkoča», je zaključil rudar, «je že kakšna stvar narobe. Četudi se jezimo, jo vendarle premagamo».

Sedemkratni udarnik Primorec tovariš Makuc dela na hidrocentrali Moste pri Žirovnici. «Srečen sem bil, ko sem postal prvikrat udarnik. Danes sem sedemkratni. Lansko leto se je naš delovni kolektiv obvezal, da bo stekla prva turbina na hidrocentrali Moste. Mi smo napravili svoje delo, toda na žalost so nam saboterji Informbiroja zaplenili stroje v Avstriji in naša obveznost ni mogla biti izpolnjena. Letos pa bomo z našimi turbinami, ki jih bodo izdelale naše tovarne, izpolnili svojo nalogo navkljub vsem saboterjem Informbiroja. Hidrocentrala Moste bo stekla!»

Bosanec Rajko Pavlovič, ki dela v Sloveniji je dejal: «Dosegel sem nalogo, ki jo je postavil tovariš Tito pred naše narode. Slovenci in Bosanci smo dosegli svobodo. Delamo za to svojo svobodo in zato obljubljam, da bom izvršil še eno petletko prej, kot bo konec prve».

TO so obljubili tudi vsi ostali junaki dela v pismu, ki so ga poslali maršalu Titu. «Ponosni smo na svoje uspehe. Zavedamo pa se težine nalog, ki nas še čakajo. Toda ni nam žal truda in ne bomo štedili naporov za to, da čimprej zgradimo socializem v naši domovini in s tem rešino največjo krizo v zgodovini mednarodnega delavskega gibanja, ki je nastala po krivdi kontrarevolucionarne in revizionistične politike vodstva SZ in Informbiroja sploh. Naše zmage že opravičujejo pričakovanja in vero mednarodnega delavskega, demokratičnega gibanja v delavski razred Jugoslavije. Napeli pa bomo tudi v bodoče vse sile, da napredni borci v vsetu ne bodo razočarani, saj so prav naši uspehi dokaz, da je ni naloge, ki bi je ne mogli izvršiti».

Podobna pisma je 143 delavcev in delavk poslalo tudi CK KPS in predsedniku vlade Mihi Marinku.

Jugoslovanske ladje
plovejo po svetovnih morjih

Stara Jugoslavija je imela le 1 prekooceansko ladjo, nova Jugoslavija pa ima že celo flotiljo

Ko neka država gradi ladje za prekoocensko plovbo, je to dokaz, da je industrijsko razvita. Jugoslavija pred vojno prekooceanskih ladij ni gradila, vojna vihra pa je uničila še tiste ladjedelnice, v katerih so izdelovali manjše motorne ladje, jadrnice itd.

Po vojni pa je ladjedelništvo naglo napredovalo in v letu 1949 so iz domačih ladjedelnic splovili vedno nove motorne prekooceanske ladje in parnike. Te ladje so v glavnem zgrajene iz domačega materiala in so delo domačih rok. Delavci kovinske industrije izdelujejo debele pločevinaste plošče za ladjina korita, krmilarske priprave, stroje, lesene dele in vse drugo, kar je potrebno za opremo ladij. Vse to je Jugoslavija prej uvažala iz inozemstva, danes pa uvaža le nekatere precizne dele kot so plovni aparati. Ladjedelništvu v Jugoslaviji je utrta pot, a delavci se trudijo, da proizvodnjo še bolj izpopolnijo in mehanizirajo, da se bo Jugoslavija tudi po tej industriji uvrstila med najnaprednejše države v svetu.

Po drugi svetovni vojni je bil zmanjšan ladijski prostor na manj kot na eno tretjino. Delavci v ladjedelnicah so se pogumno oprijeli težke naloge, da zgrade nove plovne objekte, da okrepe ladjedelniško industrijo.

V letu 1949 so dosegli velike uspehe. Jugoslovanska mornarica je obogatela na mnogih ladjah za linijsko in obalno plovbo, vendar pa še ne doseza predvojne. Leta 1939 je razpolagala trgovska mornarica s 400.000 brutto registrskimi tonami, v katerih niso vštete jadrnice. Leta 1946 je imela jugoslovanska mornarica 130.000 brutto registrskih ton. V letu 1947 je to število naraslo na preko 160.000, naslednje leto na 180.000, a ob koncu leta 1949 ima jugoslovanska trgovska mornarica preko 200.000 brutto registrskih ton (brez ladij, ki so še v izgradnji).

Po petletki bi morala jugoslovanska mornarica še bolj povečati svoj ladijski prostor, toda zaradi sabotaže Sovjetske zveze in drugih kominformovskih držav, ji to na tem področju ni povsem uspelo. Iz Sovjetske zveze, Madžarske in Češkoslovaške ni dobila raznih kovinskih izdelkov in strojev, za kar se je pred resolucijo pogodila in jasno je, da je nastal tu zastoj, ker so te vrste motorjev morali začeti izdelovati v domačih tovarnah. Kljub temu se je delavcem, ki so se izkazali izredno požrtvovalne in zavedne posrečilo, da so splovili štiri prekooceanske motorne ladje «Zagreb», «Skoplje», «Sarajevo» in «Titograd» s 4000 brutto registrskimi tonami, dalje parni vlačilec, 13 klapet (ladje, ki služijo pri gradnji luk in pri katerih se dno odpre, da lahko material odlagajo), motorne ladje, itd. Poleg tega pa so delavci v ladjedelnicah popravili prekooceanske ladje «Kornat», «Hrvatska», «Dubrovnik», tovorne ladje «Užice», «Zuzemberk», «Budva», potniške ladje «Dalmacija», «Stalingrad», «Krk» itd. Vsega skupaj so popravili 307 raznih ladij. Poleg gradnje pa so delavci v ladjedelnicah sodelovali s svojimi proizvodi tudi v ostali industriji.

Delavci v ladjedelnicah so se mo-

Nadaljevanje s 6. strani

SOCIALNA ZAŠČITA V FLRJ

Osnutek novega zakona o socialnem zavarovanju je edini na svetu po svoji širini in naprednejši od zakonov, ki veljajo v ZSSR in drugod

Zakonodajni odbor Ljudske skupščine FLRJ je izdelal osnutek novega zakona o socialnem zavarovanju, ki je edini na svetu po svoji širini in naprednejši od zakonov, ki veljajo v Sovjetski zvezi in drugod.

Zakon o socialnem zavarovanju iz leta 1946 je slonel na starem jugoslovanskem zakonu iz leta 1922. Z napredkom jugoslovanskega gospodarstva pa je državi omogočeno, da izda za interese delovnih ljudi veliko večje vsote kot doslej. Ena izmed glavnih značilnosti novega zakona o socialnem zavarovanju je ta, da zavarovanci ne bodo več plačevali prispevkov. To se pravi, da država, t.j. socialistično gospodarstvo, prevzame polno obveznost, za vse izdatke, ki jih mora vlada izločiti iz tistega dela akumulacije, ki jo daje socialistično gospodarstvo: vsako leto bo izločila za kritje izdatkov socialnega zavarovanja primerno vsoto in jo vnesla v proračun.

Sedanje brutto plače delavcev in nameščencev ne bodo takoj spremenjene v netto plače, ker bi to pomenilo nastanek nesorazmerja med kupnim in blagovnim fondom, kar bi delovnim ljudem samo škodilo. Že sedaj pa bodo dejanski prejemki delovnih ljudi povečani za skupno vsoto okrog 2 miljardi 600 milijonov dinarjev, kar pomeni povprečno povečanje plače vsakega delavca in nameščenca za 2,4 odst. v primeri z njegovimi dosedanjimi netto prejemki. Z uredbo o gmotni podpori za otroke, je vlada povečala skupne prejemke delovnih ljudi za 1,250,000.000 dinarjev.

Poleg teh stalnih zboljšanj prejemkov delavcev in nameščencev pa k zboljšanju njihovega življenja pripomorejo številne nagrade, ki dosežejo letno okrog 3.600,000,000 dinarjev, dalje brezplačni letni dopusti delavcev in nameščencev ter izboljšanje tehnične in higienske zaščite delavcev, ki zavzema v novem zakonu posebno mesto.

Novi zakon priznava pravico do zavarovanja vsem delovnim ljudem od trenutka, ko nastane delovno razmerje, hkrati pa velja tudi za tiste ljudi, ki niso v delovnem razmerju, a je njihovo delo družbeno koristno. Zavarovanje tudi ne velja le za direktne zavarovance, temveč tudi za rentnike in upokojence ter za družinske člane.

Novi zakon določa tudi večje dajatve za pokojnine, kajti ni pravično, da se ljudem, ki so vse svoje sile v času svoje delovne sposobnosti vlagali v graditev socializma, ob starosti zniža življenjski standard.

Svetovni glas o Jugoslaviji

Izjave šefa delegacije laburističnih poslancev, ki so obiskali Jugoslavijo

Šef delegacije britanskih laburističnih poslancev, ki so bili v Jugoslaviji, Tiffany, je objavil v «Reynolds Newsu» članek o Jugoslaviji, v katerem piše: Jugoslavija je danes država, v kateri lahko povsod občutimo velikansko energijo in nedvomno samozaupanje pri izpolnjevanju nalog, ki so si jih Jugoslovani postavili sami sebi. To je tisto, kar bo omogočilo, da se izkoristi veliko jugoslovansko bogastvo tako, da se bo Jugoslavija spremenila iz zaostale poljedelske države s slabo razvito industrijo, ki je bila v rokah inozemstva, v industrijsko državo z naprednim kmetijstvom. V resnici je Jugoslavija ena najbogatejših držav v rudah, premogu, jeklu, bakru, zlatu, srebu, cinku in gradbenem lesu ter v zmogljivosti proizvodnje živilskih predmetov. Kominformovska blokada je povzročila nekatere težave, vendar pa je samo začasno zavrla uresničenje jugoslovanskih načrtov. Neutemeljena je obtožba, proti Jugoslaviji, da podpira razred bogatih kmetov-kulakov.

Tiffany meni, da če bo Jugoslavija izvedla svoje načrte, bo močnejša in se bo lahko uprla pritisku s katere koli strani.

Preden so laburistični poslanci zapustili Britanijo, so jim dejali, da se prokominformovski gverilci bore proti Titovim četam. Potovali so po vsej Jugoslaviji, nikjer niso našli niti sledu o njih. «Prav gotovo bi storili nekaj», piše Tiffany, «in nam pokazali, da so tam, če bi res bili. Ne verjamem, da je sploh kaka resna prokominformovska opozicija proti maršalu Titu. Ne verjamem v razlago, da bi se gverilci bali pokazati zaradi morebitnega terorja. Ko sem bil v Grčiji, so navzlic tamkajšnjemu terorju do komunistov vedno našli kak način, da so prišli z menoj v stik, in prepričan sem, da bi prav isto storili tudi v Jugoslaviji, če bi tam bilo mnogo protititovskih komunistov. Prepričan sem, da je režim močan in trajen».

V Jugoslaviji serijsko proizvajajo železniške vagone

Dvojna hitrost pri izgradnji socializma

Informbirojevski tisk prerokuje propad Jugoslavije kakor so intervencionisti prerokovali propad ZSSR

Boljševiška partija je poslala posebne brigade v Donski bazen, da bi kopale premog, ker je pretila nevarnost, da bi zaradi pomanjkanja premoga zastal železniški promet v industriji. Partija je v času gradnje socializma večkrat pošiljala komuniste, da pomagajo tam, kjer je bilo najteže (ko je bilo pomanjkanje kuriva, dalje pri odkupu žita, pozneje pri kolektivizaciji vasi itd).

Organizatorji gospodarske blokade in intervencije proti Sovjetski zvezi so videli v tem gotov dokaz, da je «konec boljševiške tiranije» na pragu, da bo rusko ljudstvo «hitro snelo suženjske okove», ker so boljševiki prisiljeni pošiljati posebne odrede komunistov v rudnike in vasi. V svojem tisku so prerokovali skorajšnjo propast sovjetske oblasti, a belogardisti so pripravljali kovčege za vrnitev v «osvobojeno Rusijo».

Oktobra 1949 je KP Jugoslavije pozvala svoje člane, da se udeleže trimesečnega prostovoljnega dela v rudnikih in da pomagajo rudarjem. Voditelji Sovjetske zveze so organizirali gospodarsko blokado Jugoslavije z vzhoda in tako mehanizacija za jugoslovanske rudnike ni prišla iz informbirojevskih držav, kar je močno prizadelo jugoslovanske rudnike. Nevarnost je bila, da bodo ostala mesta preko zime brez kuriva. Na poziv KPJ je odšlo v rudnike 14.000 komunistov (predvideno jih je bilo 13.000). Rudarji so njihov prihod pozdravili s še pogumnejšo in upornejšo borbo za večjo proizvodnjo premoga. Rudniki so dali na tisoče ton premoga več in mestno prebivalstvo je s kurivom v glavnem preskrbljeno. Tako dela in lahko dela samo partija, ki je resnično avangarda delavskega razreda in voditelj vsega naroda. V Jugoslaviji so bili komunisti v času vojne, kakor tudi danes, nosilci borbe in delovnega poleta.

Informbirojevski aparat je odhod komunistov v rudnike komentiral na svoj način. Radio Praga (članek je povzel iz lista «Pod zastavo internacionalizma») je v svoji oddaji 9. januarja dejal: «Onemogla zaradi vedno močnejšega gibanja rudarjev, se je klika Tito-Rankovič odločila, da poleg policijskega aparata uporabi proti njim še odrede svojega pomožnega policijskega aparata, tako imenovane Komunistične partije Jugoslavije... Te odrede so pred meseci poslali v rudnike z nalogo, da zlomijo borbo rudarjev». Poleg navadnih psovk in klevet dokazujejo informbirojevci iz Prage, «da je akcija pomožnih policijskih odredov doživela popoln polom» ter da to ne bo rešilo gospodarstva in države pred razsulom in popolnim neredom.

To so prav taka prerokovanja, želje in nade, kakršne je prinašal imperialistični in belogardistični tisk v času gospodarske blokade in intervencije proti Sovjetski zvezi. Ta podobnost ni le slučajna. Toda takratna izkustva nas sedaj uče, da bodo vsa jalova upanja organizatorjev kontrarevolucionarne borbe proti Jugoslaviji ostala prav tako kot takrat le upanja.

V Jugoslaviji je tako: Delavski razred naglo raste (samo v rudnikih je 60 odst. več rudarjev, kakor jih je bilo 1939), pa vendar primanjkuje strokovnih in nestrokovnih delavcev prav v vseh gospodarskih panogah. Dnevno se usposobi v strokovnih šolah in delovnih akcijah na stotine delavcev, pa jih je še vedno premalo. Po vsej deželi se dela kakor v panju. Frontovske in mladinske brigade grade s prostovoljnim delom objekte, kakor so avtocesta, mladinske proge, Novi Beograd, na tisoče zadružnih domov itd. Samo v Bosni in Hercegovini je pomagalo gozdnim delavcem 50.000 kmetov. Zato je tudi v Jugoslaviji začelo obratovati devet velikih industrijskih kombinatov, a v času enega leta je proizvodnja izdelala preko 50 novih kompliciranih strojev. Tak je tempo izgradnje socializma v Jugoslaviji.

Zanimivo je, da pri tem primerjamo nekatere podatke, ki pričajo o izgradnji socializma v deželah ljudskih demokracij, katerim komandira CK VKP (b).

Vzemimo n. pr. Madžarsko. Minister industrije je govoril o problemu brezposelnosti na Madžarskem in kako se je treba proti njej boriti. Dejal je, — bilo je marca 1949 — da ima Madžarska 60.000 brezposelnih delavcev. V to število niso bili všteti poljedelski delavci. Med brezposelnimi je 25 odst. strokovnih gradbenih delavcev, 20 odst. tekstilnih, 10 odst. delavcev kemijske industrije, 10 odst. živilskih, 35 odst. pa je raznih obrtnih delavcev.

Ti podatki nam jasno govore o tempu izgradnje socializma na Madžarskem. Gradbeni delavci so prav tisti, ki grade nove tovarne, stanovanjska naselja, razne gospodarske objekte, železniške proge, električne centrale. Jasno je, da niso delavci krivi, ker so brez posla, jasno pa je tudi, kako je viden gospodarska izgradnja, če je toliko delavcev brezposelnih.

Ni v vseh ljudskih demokratičnih državah problema brezposelnosti. Toda taki in podobni primeri dokazujejo, kako «raste» socialistična izgradnja pod «modrim» vodstvom VKP (b). Spomnimo se samo gradnje hidrocentral v Bolgariji, ki se je nenadoma pretvorila v — vodno postajo za namakanje poljedelskega področja.

Vidno je, da imamo dva načina gradnje socializma. Prvi izraža podrejenost ljudskih demokratičnih držav «vodilni državi socializma» ter je prilagojen potrebam in interesom «vodilne države», drugi pa je izražen v borbi za čimhitrejšo in čim širšo izgradnjo socializma v korist jugoslovanskih narodov in nadaljnje krepitve socializma v svetu.

Po «Borbi»

—o—

Jugoslovanske ladje plovejo po svetovnih morjih

Nadaljevanje na 7. strani

rali boriti z mnogimi težavami. V mnogih trenutkih so se izkazali kot pravi junaki. Spomniti se moramo samo, kako so tri dni reševali prekooceanski parnik «Hrvatska» in največji jugoslovanski plavajoči dok, ki ga je zajel požar. Strašni so bili dnevi in noči. Burja je divjala s 120 km na uro. Tri dni in tri noči se je delovni kolektiv boril z ognjem in viharjem in je z nepojmljivo požrtvovalnostjo rešil parnik in dok pred uničenjem, ter tako preprečil škodo nad pol milijarde dinarjev.

Čeprav ima Jugoslavija danes manjši ladijski prostor kakor pred vojno, vendar je znatno napredovala. Pred vojno je imela le en prekooceanski parnik, vse druge ladje so služile prevozom ob obalah. Danes pa ima Jugoslavija več prekooceanskih parnikov ter stalno linijo s Severno Ameriko, pripravlja pa tudi zvezo z Južno Ameriko. Točnost in vestnost jugoslovanskih posadk je znana v drugih pomorskih državah, tudi mornarji širijo ugled svoje domovine. Posadka «Radnika» je n. pr. v New Yorku sama natovorila ladjo v določenem času, ker je pristaniška družba postavila zahteve, katerih jugoslovanski mornarji niso mogli sprejeti.

Načrti za četrto leto petletke so veliki. Ladjedelnica «3. maj» na Reki bo izdelala serijo obalnih ladij po 150 ton nosilnosti. «Uljanik» v Pulju potniške ladje od 4-500 ton, «Vicko Krstulović» v Splitu bo tudi v letošnjem letu izdelal serijo ladij za obalno plovbo, popravil pa bo tudi več velikih ladij, med njimi bivše luksuzne parnike «Prestolonaslednik Peter» in «Karadjordje», ki sta bila leta 1941 potopljena in bosta prenovljena prevažala potnike na progi Reka-Dubrovnik. Tudi druge ladjedelnice stoje v letu 1950 pred velikimi nalogami, ki jih delovni kolektivi že izpolnjujejo. Za jugoslovansko plovbo pa grade tudi v inozemstvu parnike, predvsem na Holandskem.

Leto za letom se viša število ladij, ki plovejo po raznih oceanih in morjih pod jugoslovansko zastavo in dokazujejo moč socialistične Jugoslavije.

Kominformiade

IZZIVANJA ČESKOSLOVAŠKIH OBLASTI IN NOTA VLADE FLRJ VLADI ČSR

Češkoslovaške oblasti izvajajo na uslužbence, ki so zaposleni v posameznih ustanovah FLRJ na Češkoslovaškem, vedno surovejši pritisk.

Po številnih aretacijah so zadnje dni aretirali jugoslovanskega državljana Iva Loverča in njegovega sina ter odnesli po večurni preiskavi iz stanovanja mnogo knjig in drugih stvari.

Vladimir Radecki-Mikulič, uslužbenec jugoslovanskega državnega brodarstva v Komaru je dobil poziv, da se mora izseliti. Ko je Mikulič zahteval pojasnila, so ga organi državne varnosti skušali pridobiti za izdajalsko delo proti njegovi domovini in ga prisilili, da bi delal za češkoslovaško obveščevalno službo. Govorili so mu, da če prostovoljno ne sprejme obveščevalne službe, ga bodo izgnali, jugoslovanskemu konzulatu v Bratislavi pa bodo javili, da se je «prostovoljno» prijavil v obveščevalno službo, kjer pa ga niso hoteli sprejeti, tako da bo «popolnoma izgubljen».

Taki primeri se dnevno ponavljajo v ČSR. Jugoslovansko veleposlaništvo v Pragi je zaradi vseh teh izpadov češkoslovaških oblasti izročilo vladi ČSR noto. V njej protestira proti nezakonitemu in z ničimer opravičenemu razpustu jugoslovanske Ljudske fronte v ČSR, dalje proti vsem aretacijam in ugotavlja, da pomeni nasilje policije ČSR sovražno ravnanje vlade ČSR proti FLRJ in njenim državljanom. Po svojem načinu spominja edinole na metode, ki so se jih posluževali protiljudski režimi.

KRONIKA

Odnosi med Poljsko in Francijo so vedno slabši. Francoska trgovinska delegacija, ki je bila pripravljena za odhod v Varšavo, ne bo odpotovala. Poljske oblasti so aretirale dopisnika «France Presse», šefa francoske misije za repatriacijo na Poljskem Mindsalna in uslužbenko francoskega poslaništva v Varšavi. Francosko veleposlaništvo je izročilo poljski vladi protestno noto. Francoske oblasti se pripravljajo, da razpuste več poljskih organizacij v Franciji. Poljska je odpovedala kulturno konvencijo s Francijo.

Zveza žena Češke v Pragi in Zveza žena Slovaške v Bratislavi sta na zasedanju centralnega odbora obeh organizacij sklenili, da se združita v eno, občedržavno organizacijo Zvezo žena ČSR.

Koledar je izdal list bolgarski «Otečestveni front» s 54 znamenitimi datumi. Koledar je prilagoden «internacionalističnim» nazorom sovjetskih voditeljev in čene bi bil tiskan v bolgarskem jeziku bi mislili, da je namenjen sovjetskim državljanom. Večina zgodovinskih datumov se nanaša na rusko zgodovino, nekateri pa proslavljajo bolgarsko vojsko kot osvoboditeljico Skopija, Kumanovega, Prištine, itd. Pod datumom 30. junij pa stoji «Komunike Informbiroja o krizi v KPJ». Zanimi vi datumi, ko vendar vsakdo ve, da se je bolgarska vojska komaj septembra 1944 prelevila iz Borisove fašistične armade v «ljudsko vojsko».

Poljski konzul v Lyonu, katerega je pozvala vlada, naj se vrne v domovino, je prosil francoske oblasti za azil. Dejal je, da se noče vrniti na Poljsko, ker se ne strinja s politiko poljske vlade.

Tudi češki trgovinski ataše je z Dunaja pobegnil v Zapadno Nemčijo.

Sovjetska zveza je kupila v Francovi Španiji bombaž, volno in živo srebro, prodala pa premog. Poljska in Madžarska sta nedavno kupili pirit in pljutovino.

Znanstveni institut za poljedelstvo v Leningradu je javil, da se je znanstvenikom posrečilo vzgojiti paradižnike ter nekatere druge rastline brez sončne svetlobe.

Trgovinski promet Sovjetske zveze z državami ljudskih demokracij je leta 1949 obsegal dve tretjini celotnega trgovinskega prometa Sovjetske zveze.

Strahovita neurja so divjala nad Kazahstanom v SZ. Posebno je bilo prizadeto mesto Kazalinks.

Skofi reformistične in protestantske cerkve so v Budimpešti položili prisego zvestobe Ljudski republiki Madžarski.

V Sovjetski zvezi je še 230.000 nemških vojnih ujetnikov.

Sovjetska zveza je zopet uvedla smrtno kazen za izdajalce domovine, vohune in saboterje.

V 60 jezikih prepeva narodne pesmi narodna umetnica Tamara Kanun iz Uzbeške sovjetske socialistične republike. Radio Moskva je javil, da bo svoj dosedanji program razširila še s kitajskimi narodnimi pesmimi.

333 gradov so konfiscirali na Češkem, na Moravskem in v Sleziji pa 194. 47 jih bo republika prevzela kot važne kulturno zgodovinske spomenike, ostale pa so prevzele javne ustanove in bodo služili državljanom ČSR kot počitniški domovi in podobno.

Minister za narodno obrambo general Svoboda je izjavil, da je prvo leto petletke gmotno in moralno povečalo pogoje obrambe domovine Češkoslovaško armado so utrdili demokratični ukrepi, predvsem razširitev oficirskega kadra, nove vojaške šole, kjer se vzgaja mladina za vojaško službo že od 15. leta dalje ter dopolnjevanje novih kadrov na ljudski način.

Prvo leto češkoslovaške petletke je prineslo dolgo vrsto uspehov: prekoračen je bil plan v industriji, prometu in prvikrat tudi v gradbeni stroki.

SPOMENIK

Preprosta zgodba o globokem spoštovanju sovjetskih ljudi do Leninovega spomina

Bilo je v majhnem mestu.

Prav na robu mesta je stala šola — nova hiša s stebri. Pred šolo, na visokem griču, pa je bil Leninov spomenik.

Spomenik je bil ulit iz gladkega črnega železa in postavljen na velik kamen — granit. Tako, da je vsak, kdor se je pripeljal v mestece, najprej videl Lenina.

Okrog spomenika so bili šolski otroci zasadili cvetlice — mnogo cvetlic — in štiri mlade brezice. oteli so nasaditi cel vrt, pa niso utegnili: začela se je vojna.

Priletela so fašistovska letala in obmetavala mirno mestece z bombami. Potem so ga jeli razbijati s topovi.

Ko je bil sovražnik že čisto blizu, so jeli prebivalci zapuščati mesto. Zenske in otroke so odpeljali na varen kraj, moški pa so prijeli za orožje in odšli v gozd — postali so partizani.

Nekaj ljudi pa ni utegnilo oditi.

Nemci so prikorakali v mesto in videli, da so šola in najbolje hiše pogorele od njihovih bomb in granat, da je Leninov spomenik porušen in da so vse mestne ulice v razvalinah.

Fašistovski častnik je najprej dal na vrata hiš ki so bile ostale cele, nalepiti razglas. V razglasu je naznanjalo, da bodo Nemci, ako bi bil v mestu ubit en vojak, zato postrelili prvih deset sovjetskih ljudi, ki jim pridejo v roke, ne glede na to, ali so moški ali ženske, odrasli ali otroci.

Ko so fašisti nalepili razglas, so začeli pleniti po zapuščenih hišah. Plenili so do pozne noči.

Ponoči so jeli zadnji prebivalci skrivaj odhajati iz mestece. Posamič so se plazili čez zelnike in vrtove k cesti, ki je vodila v gozd.

Ko so prišli na polje, so se ubrali in izkazalo se je, da jih mesto in zaslišati prebivalce, ki so ostali. Vzel je dva vojaka in krenil z njima po ulicah.

Mahoma pa je obstal, kakor da bi bilo treščilo vanj: na griču je nepoškodovan stal Lenin. Fašistu je od togobe planila kri v lice, kdo ve, zakaj je izdrl samokres in planil proti spomeniku. Vojaki so v svojih podkovanih škornjih okorno klobuštrali za njim. Pri griču se je častnik opametoval, spravil samokres in ukazal vojaku, naj mu poda ročno granato.

Toda vreči je ni utegnil. Iz daljave je počil strel in častniku je roka omahnila, prebita od svinčenke. Streljali so iz gozda.

Vojaki so se vrgli na tla in namerili puške predse.

Nemci so zavzdignili poplah, Brezico so dvignili.

Tisti mah je jel nemški stražar vleči na uho: zdelo se mu je, da prihaja z grича nekakšen šum.

Približal se je, toda vse naokrog je bilo mirno. Le mrtva brezica je v vetru šuštela s svojimi listi in nad pogorelo šolo se je počasi dvigal dim in ogrinjal prazni grič.

Stražar je obstal, pomislil in spet odšel — bliže k nepoškodovanim hišam, v katerih so spali nemški vojaki.

Tedaj je šestorica sovjetskih ljudi previdno pobrala kip in ga neslišno postavila na prejšnje mesto — na granitni kamen. In kamen je stal čvrsto, kakor da ga ne bi bila nikoli razbila nemška bomba.

Nato so se jeli zadnji prebivalci pogorelega mesta — spet posamič — umikati proti gozdu.

... Prišlo je jutro. Nemški častnik si je sklenil ogledati mesto in zaslišati prebivalce, ki so ostali. Vzel je dva vojaka in krenil z njima po ulicah.

Mahoma pa je obstal, kakor da bi bilo treščilo vanj: na griču je nepoškodovan stal Lenin. Fašistu je od togobe planila kri v lice, kdo ve, zakaj je izdrl samokres in planil proti spomeniku. Vojaki so v svojih podkovanih škornjih okorno klobuštrali za njim. Pri griču se je častnik opametoval, spravil samokres in ukazal vojaku, naj mu poda ročno granato.

Toda vreči je ni utegnil. Iz daljave je počil strel in častniku je roka omahnila, prebita od svinčenke. Streljali so iz gozda.

Vojaki so se vrgli na tla in namerili puške predse.

Nemci so zavzdignili poplah, Cela četa vojakov je pridirjala na kup. Častniki so jih uredili in odvedli proti gozdu.

Ali medtem je z drugega konca vdrl v mesto partizanski konjeniški oddelek. Nemce so jeli biti z dveh strani. Bili so jih toliko časa, da so jih vse uničili.

Drugi dan so se približali mestu sovjetski oklepniki.

In prvo, kar so videli naši oklepničarji, je bil — Leninov spomenik. Ob spomeniku je stal na straži starec-partizan, ki je držal v rokah lovsko puško.

Toda govoriti s starcem oklepničarji niso utegnili: pred njimi je grmel boj. Poveljnik je pomahal partizanu z roko, zaloputnil lino na oklepniku in sovjetski bojni vozovi so zdrveli naprej — v tisto stran, kamor je z grича kazala Leninova visoko dvignjena roka.

A. KONONOV
(Zgodbe o Leninu)

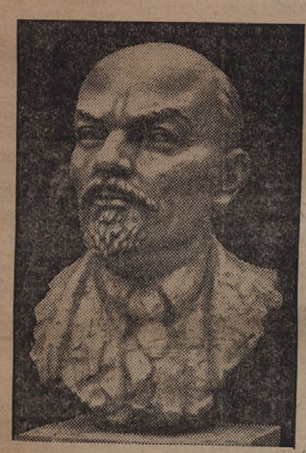

LENIN JE BIL ROJEN VODITELJ PROLETARSKE ARMADE, GENIJ DELAVSKEGA RAZREDA
(CK bolševiške partije)

NI SE VECJE ČASTI, IMENOVATI SE CLAN PARTIJE, KI JI JE BIL USTANOVITELJ - VODITELJ LENIN
(Stalin)

NEKAJ MISLI *iz naukov genialnega voditelja delovnega ljudstva*

VLADIMIRJA ILIČA ULJANOVA-LENINA

LENINOVA TEORIJA IN PRAKSA NEUSMILJENO TOLČETA KOMINFORMISTIČNE REVIZIONISTE

Genialnega voditelja delovnega ljudstva, Lenina, pozna danes vsak človek, ki ima količkaj izobrazne. Njegovo ime je prodrlo tudi v najbolj zapuščene zemeljske predele. V kolikor njegovega imena niso razširili pristaši napredka, so za to poskrbeli sami sovražniki delovnega ljudstva. Iz strahu pred njegovimi nauki so še na veliko razpisali ter čenčali, da je Lenin sanjač in ponesrečen prekucuh. Če ne bi poznalo svojih izkoriščevalcev, bi jim delovno ljudstvo morda verjelo, tako pa je Leninova slava vedno bolj prodirala v svet. Njegova dela danes tiskajo v milijonskih nakladah.

Leninovo ime je nerazdružno povezano z gigantsko borbo svetovnega proletariata ter poletom znanosti, kakršnega zgodovina do danes še ni videla. Ta razmah znanosti se javlja na eni strani kot predpogoj za uspešen razvoj socialistične revolucije, a na drugi strani kot posledica že doseženih uspehov. Lenin sam je večkrat poudarjal, da bo ustvaril proletariat z osvoboditvijo samega sebe tudi vse predpogoje za splošno dviganje vseh tistih, ki so ječali pod jarmom izkoriščanja.

Lenin je žrtvoval vse svoje življenje revolucionarni borbi delavskega razreda. Postal je njen voditelj ter oznanjevalec. Bil je revolucionarni praktik in revolucionarni teoretik. Smrt mu je pretrgala nit življenja v njegovem 54 letu starosti, 21. januarja 1924, v najbolj zreli moški dobi, ko je mlada socialistična država preživljala najtežja leta in si mukoma udarjala prve temelje v gradnji socializma. Leninova smrt predstavlja težak udarec za ves napredni svet.

Lenin kot politični voditelj in znanstvenik

Leninova velika učitelja sta bila Marks in Engels. Lenin se je temeljito pripravil na revolucionarno borbo že kot mlad vseučiliščnik. Marksov KAPITAL mu je bil neizčrpen vir za bogatenje svojega znanja. Vsako pridobitev na področju znanja je takoj vnašal v konkretno revolucionarno borbo. Za svoje revolucionarne nazore je pridobil tudi starše, brate in sestre. Njegov starejši brat Aleksander, ki je deloval kot ilegalec v borbi proti carizmu, je padel v roki OHRANE ter bil obsojen na smrt. To je mlademu Leninu še povečalo sovraštvo do zatiralcev in končno se je odločil, da bo posvetil vse svoje življenje borbi za osvoboditev delavskega razreda ter delovnega ljudstva na splošno.

Mladi aktivisti ter znanstveniki se danes čudijo, kako je mogel Lenin v tako kratkem času nakopičiti v sebi toliko znanja. Omeniti moramo, da se je Lenin že kot dijak odlikoval po svoji inteligenci. Pri študiju je bil zelo temeljit. Carska policija ga je prvič poslala v internacijo že kot mladega dijaka. Tako so hitro porasla njegova življenjska ter revolucionarna izkušnja. Najvažnejše pa je bilo, da Lenin ni le pisal, marveč da je tudi konkretno posegal v borbo. Kmalu po letu 1900. ga najdemo že na čelu ruskega revolucionarnega delavskega gibanja. Ena izmed velikih zasług Lenina je zlasti, da je znanstveno utemeljil, na kakšnih načelih je treba graditi revolucionarno delavsko partijo, ki se pripravlja na izvedbo socialistične revolucije. Lenin je šibal vse vrste oportunistov, ki so se vrinjali v revolucionarno delavsko gibanje in vodil neizprosno borbo za čistočo revolucionarne delavske partije. Poudarjal je, da je treba imeti za vodenje revolucionarne borbe široko znanje, da mora biti voditelj revolucionarnega delavskega gibanja temeljito podkovan v vseh važnejših vprašanjih. Da bi osvetlil pot revolucionarnemu gibanju, se je Lenin bavil s podrobno analizo gospodarskih ter političnih vprašanj tkim. Imperializma. Veliko pozornost je posvečal tudi filozofiji. V svojem filozofskem delu «Materializem ter empiriokriticizem» je obračunal z Machom ter Avenariusom ter vsemi podobnimi filozofi v Rusiji, ki so s svojo «filozofijo» na svojevrsten način razbijali enotnost revolucionarnega delavskega gibanja in kot plačani agenti imperializma ter carizma sejali strup zlasti med mlado inteligenco. Lenin je nadalje temeljito proučil agrarno vprašanje ter pokazal malemu ter srednjemu kmetu, katera pot vodi v boljše življenje. V svoji analizi nacionalnega vprašanja je Lenin pokazal, da ne bo mogel izdelati podrobnih navodil o tem, kako naj na pr. bataljon zasede sovražnikovo postojanko. Ta štab lahko daje le splošna navodila. Kominformisti nočejo na pr, razumeti, da je komunističnim partijam potrebna samostojnost v reševanju konkretnih vprašanj. Kom. partij ne more tu nihče nadomestiti!

Zadnje čase se kominformisti močno zaletujejo v državno obliko FLRJ (govore na pr. o jug. imperializmu ter fašizmu!). Prav gotovo je, da ima ta državna oblika neke svoje posebnosti. Drugače tudi ne more biti. Lenin je poudarjal: «Prehod od kapitalizma k komunizmu mora seveda prinesti utemeljih, na kakšnih načelih je treba graditi revolucionarno delavsko partijo, ki se ponovno potrdila Marksov nauk, da se mora proletariat v revolucionarni borbi povezati s svojimi naravnimi zavezniki. Marksistična znanost ne more že v naprej ugotoviti ter v celoti oceniti za vse dežele na svetu, kako bo moral proletariat nastopati v vseh primerih. V vsakem konkretnem primeru bo moral proletariat ugotavljati, kdo so v danem trenutku najboljši njegovi zavezniki, skratka, ugotoviti, pod kakšnimi pogoji se revolucija lahko zmagovito izvede do kraja.

LENIN JE CLOVEK, KI JE ZA LJUDI STORIL VEC, NEGO KDOR KOLI DRUGI
(Barbusse)

V tem pogledu ugotavlja Lenin še sledeče: «Delavsko gibanje vsake dežele, ki gre v bistvu povsod skozi eno in isto pripravljalno šolo za zmago nad buržoazijo, gre skozi ta razvoj NA SVOJ NAČIN» (L'estremismo, malattia infantile del comunismo, Trst, 1946., str. 85.). Proletariat v svetu ima torej povsod enake mednarodne naloge, reševati pa jih mora na KONKRETEN NAČIN, tako da upošteva tisto, kar je v njegovi deželi nacionalno bistveno ter specifično.

Značilno za narodno osvobodilno borbo je na pr., da je KPJ mobilizirala skoro v celoti malega in srednjega kmeta. V ljudski fronti je našla tudi primerno politično obliko za to mobilizacijo. Lenin je stalno poudarjal, da ima vsaka revolucija poleg bistvenih skupnih črt tudi nekaj svojstvenega. Vsaka revolucija obogati revolucionarna izkustva in na ta **revolucionarna izkustva se morajo opirati vsa delavska revolucionarna gibanja v svetu.** Znano je, da ni v svetu niti dveh dežel, ki naj bi imele popolnoma enak gospodarski ter socialni ustroj (strukturo) in prav zaradi tega je tudi razpored revolucionarnih sil (odnos sil med razredi ter družbenimi sloji) različen. Prav tako se vsaka revolucija izvrši v spremenjenem (drugačnem) mednarodnem položaju. Lenin je stalno poudarjal, da se taka vprašanja ne morejo rešiti na temelju direktiv ali pa formul, ki si jih je nekdo izmislil. Ta vprašanja lahko rešuje le revolucionarna delavska partija v odgovarjajoči deželi in na licu mesta. Štab neke armade prav gotovo ne bo mogel izdelati podrobnih navodil o tem, kako naj na pr. bataljon zasede sovražnikovo postojanko. Ta štab lahko daje le splošna navodila. Kominformisti nočejo na pr, razumeti, da je komunističnim partijam potrebna samostojnost v reševanju konkretnih vprašanj. Kom. partij ne more tu nihče nadomestiti!

Zadnje čase se kominformisti močno zaletujejo v državno obliko FLRJ (govore na pr. o jug. imperializmu ter fašizmu!). Prav gotovo je, da ima ta državna oblika neke svoje posebnosti. Drugače tudi ne more biti. Lenin je poudarjal: «Prehod od kapitalizma k komunizmu mora seveda prinesti utemeljih, na kakšnih načelih je treba graditi revolucionarno delavsko partijo, ki se ponovno potrdila Marksov nauk, da se mora proletariat v revolucionarni borbi povezati s svojimi naravnimi zavezniki. Marksistična znanost ne more že v naprej ugotoviti ter v celoti oceniti za vse dežele na svetu, kako bo moral proletariat nastopati v vseh primerih. V vsakem konkretnem primeru bo moral proletariat ugotavljati, kdo so v danem trenutku najboljši njegovi zavezniki, skratka, ugotoviti, pod kakšnimi pogoji se revolucija lahko zmagovito izvede do kraja.

VERA V USTVARJALNE SILE MNOZIC — TO JE POSEBNOST V LENINOVI DEJAVNOSTI
(Delavci o Leninu)

NE POZNAM DRUGEGA REVOLUCIONARJA, KI BI TAKO GLOBOKO VEROVAL V USTVARJALNE SILE PROLETARIATA IN V REVOLUCIONARNO SMOTRNOST NJEGOVEGA RAZREDNEGA INSTINKTA KAKOR LENIN
(Stalin)

Ko nam po vsem tem, kar smo storili, in sicer stvarno storili, očitajo, da smo v določenem smislu hodili po novih poteh do uresničenja vsega tega, tedaj to pomeni razglašati marksizem-leninizem za dogmo, za nekaj, kar se nič več ne razvija, čeprav bi nastali še tako novi pogoji. To ni dialektično; mi pa smo se pri tem držali prav nauka Lenina, ki pravi, ko citira Engelsa, «Naš nauk, je dejal Engels o sebi in svojem znamenitem prijatelju (Marxu, op. T.), ni dogma, temveč navodilo za akcijo.» Nato pravi Lenin: «V tej klasični tezi je čudovito močno in jasno poudarjena tista stran marksizma, ki jo skoraj vedno izgubljajo izpred oči. Če pa je izpustimo izpred oči, postane marksizem enostranski, popačen, mrtev. Iz njega trgamo njegovo živo dušo, izpodkopavamo mu njegovo temeljno teoretično podlago-dialektiko, nauk o vsestranskem in protislovij polnem zgodovinskem razvoju; trgamo njegovo zvezo z določenimi praktičnimi nalogami v dani dobi, ki se lahko spremenijo pri vsaki novi prelomnici v zgodovini . . . ». Nadalje pravi Lenin: «Med tistimi, ki jih zanima usoda marksizma v Rusiji, srečujemo prav dandanes posebno pogosto ljudi, ki izpuščajo izpred oči prav to njegovo stran. Toda vsakomur je jasno, da je Rusija v zadnjih letih preživela tako ostre prelome, ki nenavadno hitro in nenavadno ostro spreminjajo situacijo, socialno-politično situacijo, ki na najbližji in neposreden način določa pogoje dejavnosti in torej tudi naloge dejavnosti . . . ». «Prav zato, ker marksizem ni nikaka mrtva dogma niti kakršen koli zaključen, nespremenljiv nauk, ampak živo navodilo za akcijo, prav zato ni bilo mogoče, da ne bi odražal presenetljivo ostrih sprememb v pogojih družbenega življenja . . .» (Lenin, XV. zv. «O nekaterih posebnostih zgodovinskega razvoja marksizma»).

Glejte, tako je govoril in učil Lenin, nas bi pa radj prisilili, da bi se na naši poti graditve socializma strogo držali nekih receptov.

JOSIP BROZ - TITO
(Iz političnega poročila na V. kongresu KPJ)

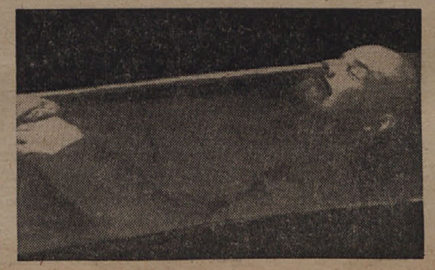

21. januarja 1924 je dokončal svojo življenjsko pot tovariš Lenin

Dnevi neposredno pred in po Leninovi smrti

Marca 1923 se je Leninovo zdravje znova poslabšalo. 9. marca se je bolezen ponovila, to pot v zelo težki obliki. Lenin je bil priklenjen na posteljo.

Ni se mogel udeležiti dela na XII. partijskem kongresu, ki se je sestal aprila 1923. leta. To je bil prvi kongres, odkar so boljševiki prevzeli oblast, da se ga Lenin ni mogel udeležiti.

XII. partijski kongres je v svojih sklepih upošteval vse Leninove smernice, ki jih dajejo njegovi zadnji članki in pisma. Na Leninovo predlog, ki ga je poslal kongresu v pismeni obliki, je XII. kongres osnoval združeni organ CKK - RKI. Njemu so bile poverjene odgovorne naloge: ohranitev enotnosti naše partije, okrepitev partijske in državne discipline, vsestransko izboljšanje aparata sovjetske države.

Do maja meseca se Lenin ni počutil bistveno bolje. Sredi maja so Lenina prepeljali v Gorke. Tam se je v drugi polovici julija Leninu zdravje ponovno pričelo popravljati.

19. oktobra 1923 se je Lenin pripeljal za nekaj ur v Moskvo. Šel je na svoje stanovanje, pogledal v sejno dvorano, stopil v svoj delovni kabinet v Kremlju, se peljal po glavnih ulicah prestolnice, šel na kmečko gospodarsko razstavo in se ponovno vrnil v Gorke.

To je bil poslednji Leninov obisk v Moskvi.

21. januarja 1924 je ob 6. uri zvečer nepričakovano nastopila kriza — Lenin se je onesvestil. Ob 6. uri 50 minut zvečer je Lenin umrl v Gorkah za možgansko kapjo.

Umrl je on, «ki je bil utelešenje vse ruske revolucije, on, ki jo je spočel v svoji glavi, jo pripravil, uresničil in rešil. Lenin, največji in v vsakem pogledu najčistejši tvorec v zgodovini; človek, ki je za ljudi storil več, nego kdor koli drugi» (Barbusse).

Smrt Lenina, voditelja in učitelja, je bila težak udarec za partijo in delavski razred, za ljudske množice naše dežele in delovno ljudstvo vsega sveta!

Leninova smrt je izzvala silno veselje v taboru imperialistov; mislili so, da bo brez Lenina proletarska diktatura propadla. Leninova smrt je ohrabrila tudi tiste, ki so skušali spljati partijo z leninske poti: mislili so, da se jim bo sedaj, ko ni več Lenina, posrečilo boljševizirati leninsko partijo.

Sovražniki pa so se silovito uračunali. Pozabili so, da je dal Lenin svoji partiji v roke nepremagljivo orožje svoje neustrašne in jasne misli brože leninizma. Lenin je partiji vdahnil svoje plamteče sovraštvo do buržoaznega reda, svojo železno voljo, usmerjeno v zrušitev tega reda, v izgraditev komunizma. Lenin je to partijo izučil, da je ni strah težav, da se nikdar ne predaja trudnosti, obupavanju in omahovanju.

Ponoči med 21. in 22. januarjem se je sestal plenum Centralnega komiteja boljševiške partije.

22. januarja je Centralni komite obvestil partijo in vse delovno ljudstvo o Leninovi smrti.

V sporočilu je bilo:

«21. januarja je dokončal svojo življenjsko pot tovariš Lenin. Umrl je mož, ki je osnoval naše jekleno partijo, jo gradil iz leta v leto, jo vodil pod udarci carizma, jo učil in kalil v srditi borbi z izdajalci delavskega razreda, s polovičarji, z omahljivci in prebežniki. Umrl je mož, pod čigar vodstvom so se nepremagljive vrste boljševikov bile leta 1905, se umikale v dobi reakcije, znova napadale, bile v prvih vrstah borcev proti absolutizmu, znale razbiti, razkrinkati in strmoglaviti idejno gospostvo menjševikov in eserov. Umrl je mož, pod čigar vojaškim vodstvom je naša partija, zavita v dim smodnika, s krepko roko ponesla rdeco zastavo Oktobra po vsej deželi, pometla odpor sovražnikov, utrdila trajno oblast delovnega ljudstva v bivši carski Rusiji. Umrl je ustanovitelj Komunistične internacionale, voditelj svetovnega komunizma, ljubezen in ponos mednarodnega proletariata, zastava zatiranega Vzhoda, glava delavske diktature v Rusiji.

Nikdar več ni po Marxu zgodovina velikega osvobodilnega gibanja proletariata dvignila na površje take gigantske postave, kakršen je bil naš pokojni voditelj, učitelj in prijatelj. Vse kar je v proletariatu zares velikega in herojskega — neustrašen razum, železna, neuklonljiva, uporna, vse premagujoča volja, sveto sovraštvo, smrtno sovraštvo do suženjstva in ratinanja, revolucionarna strast, ki premika gore, brezmejna vera v ustvarjalne sile množic, velikanski organizacijski genij — vse to je našlo svoje veličastno utelešenje v Leninu, čigar ime je postalo simbol novega sveta od vzhoda do zahoda, od severa do juga.

Lenin je znal kot nihče opaziti veliko in malo, napovedovati velikanske zgodovinske prelome, hkrati pa upoštevati ter izkoristiti vsako najmanjšo podrobnost; znal je, kadar je bilo potrebno, srdito napadati in, kadar je bilo potrebno, umikati se, da bi pripravil nov napad. Poznal ni nikakih okostenelih formul; nikakih slepil ni bilo na njegovih modrih, vsevidnih očeh. Zakaj bil je rojen voditelj proletarske armade, genij delavskega razreda».

21.-23. januarja so prispeli v Gorke člani Centralnega komiteja s tovarišem Stalinom na čelu, člani vlade, delegacije II. Vsezveznega kongresa sovjetov, in moskovskih delavskih organizacij. Prihajali so kmetje iz sosednih vasi.

23. januarja ob 10. uri so krsto z Leninovim truplom prenesli na ramenih iz Gork na postajo Gerasimovo in ob eni popoldne je žalni vlak prispel v Moskvo.

Najbližji prijatelji in tovariši so na ramenih prenesli krsto skozi vrste zastav in stotisočev ljudi v Stebrno dvorano Sindikalnega doma. Štiri dni, od 23. do 27. januarja, so kljub silovitemu mrazu šli stotisoči delavcev in kmetov, rdečearmejcev in uradnikov, delegacije iz Moskve in mnogih drugih mest ter delegacije delavcev kapitalističnih dežel skozi Srebrno dvorano in se poslavljali od voditelja.

27. januarja ob 9. uri zjutraj so krsto z Leninovim truplom prenesli iz Sindikalnega doma na Rdeči trg, kjer se je ljudstvo poslovilo od voditelja. Ob 4. uri popoldne so ob zvokih žalne godbe, pskanju stisočev tovarniških siren in ob grmenju prenesli Leninovo krsto v mavzolej.

Sem, na Rdeči trg, se sedaj stekajo v mavzolej milijoni ljudi iz vseh krajev sveta, da bi si vtisnili v spomin in srce veliki lik genija človeštva - Lenina.

Na dan Leninovega pogreba je mednarodni proletariat proglasil petminutno ustavitev vsega dela. Ustavili so se avtomobili in vlaki, prestalo je delo v tovarnah in podjetjih. Delovno ljudstvo vsega sveta je z globoko žalostjo spremilo do groba svojega očeta in učitelja, največjega prijatelja in zaščitnika - Lenina.

Iz knjige V. I. Lenin
Kratek oris življenja in dela
(Institut Marxa-Engelsa-Lenina pri CK VKP (b)).

SREČKO VILHAR

Za gospodinjo in dom

Porod brez bolečin

V XX. stoletju je medicina zelo napredovala. Zdravniki se na vse načine trudijo, da bi čim bolj ublažili človeške bolečine. Eno izmed najbolj zanimivih pridobitev pa je brez dvoma iznajdba, ki lajša porodne bolečine. Sicer smo komaj na začetku te nove zdravniške iznajdbe, a vendar so poskusi pokazali lepe uspehe.

Po različnih poizkusih z raznimi zdravili, narkotičnimi sredstvi in injekcijami, so pričeli lajšati porodne bolečine s plinom, ki so ga imenovali trilene. Ta plin vdihava porodnica skozi pripravo, ki je kot nekaka maska; zadostuje le majhna količina trilena, da porodnica ne čuti bolečin, ostane pa ves čas poroda pri popolni zavesti. Novo sredstvo ne škoduje niti materi niti otroku.

Angleški zdravnik Reynolds je novi pripomoček preizkusil v porodnišnici na 1168 primerih in ugotovil, da je sredstvo uspelo pri 76,89% porodnic, ne da bi niti najmanj škodljivo vplivalo na potek poroda. V Angliji, uporabljajo namreč za vdihavanje plina trilena tri vrste priprav in sicer priprave Freedmana, Williama Hilla in Marreta. Te tri priprave imajo to sposobnost, da koncentrirajo plin trilene na 0,65%, ne upoštevajo pa fizičnega stanja posamezne pacientke. Italijanski profesor Prassoli pa je aparat priredil tako, da porodnica lahko sama pritisne na gumb in tako regulira koncentracijo plina.

Novi vdihalni aparat italijanskega profesorja Prassolija

Aparat stavijo porodnici na usta, ko prično porodni popadki in se maternično ustje razširi za 3-4 cm; med enim in drugim popadkom porodnica lahko aparat odloži, lahko pa ga tudi obdrži ves čas poroda.

Cim začne porodnica vdihavati plin, začuti pri prvih vdihih v ustih sladkoben, toda ne neprijeten okus, kasneje pa lahno omotico, da ne čuti več teže telesa, a je pri polni zavesti.

Neka porodnica, katere porod je trajal 16 ur, je izjavila:

«Po zaslugi trilena nisem ves čas poroda čutila nikakih bolečin razen otrplosti v spodnjem delu telesa in ob koncu poroda majhno bolečino».

—o—

Cmoke preostale od kosila, zreži na majhne lističe in jih ocvri v masti ali maslu, biti morajo mastni in slani. Lahko pa jih tudi pregreješ na masti, potem na polliješ z žvrkljanimi jajci, osoliš, in mešaš, dokler se jajca ne strde. Ponudi s solato.

Povej mi, kaj imaš v torbici, pa ti povem, kdo si

Namenila si se, da si kupiš novo torbico. V zadregi se ustavljaš pred izložbo in res ne veš izbrati. Poslušaj! Bodi predvsem praktična. Izberi si torbico iz odpornega usnja, ker jo boš verjetno vsak dan rabila. Barve naj bo take, da jo boš lahko nosila k večini svojih oblek. V izbiri oblike se ne ravnaj preveč po najnovejši modi, ker nimaš toliko sredstev, da bi sledila vsaki modni muhavosti. Najbolj prikladne so torbice tako imenovane klasične oblike, kakor listnica. Torbico nosi naravno, neprisiljeno, a vendar-ljubko. Vanjo daj le stvari, ki jih nujno potrebuješ. Po njeni notranjosti lahko bister opazovalec takoj presodi značaj nosilke: neredna ali ljubi red, površna ali nepovršna, praktična ali «načičkana», stvarna ali sentimentalna itd.

Kaj naj torej nosi v svoji torbici praktična in stvarna žena? Denarnico iz usnja, ki se ne razcefra, en sam osebni dokument, kako znamko, v platneni ali gumijasti vrečici najnujnejše toaletne potrebščine: zrcalce, glavniček, ki naj bo vedno čist in cel! ter spravljen v toku in če uporabljaš ličila — majhno rdečilo, in škatlico pudra, ki pa se ju v javnosti poslužuj le v skrajni sili!, kakor tudi glavnika. Je zelo neprijetno za goste v restavraciji gledati, kako se, čeprav negovana ženska, češe pri mizi, pravi joj pa je, če je glavnik umazan in — škrbast! Ključe imej spete na abroček ali v nalašč pripravljenem toku, da jih ne boš vsa nervozna iskala po torbici, potem nosi v svoji torbici nalivno pero in vedno čist, svež robček. Če si ljubiteljica dišav, najdi še kotiček za majhno stekleničko lavendla.

Nikar ne nosi s seboj pisem, ki so ti posebno pri srcu in ne vse polno fotografij od najožjega pa vse do najbolj daljnega člana svoje družine. Vse to zakleni doma v predal, kjer je zanje najbolj primeren prostor. Če si pa poslovna žena, ti tudi majhen notes ne bo v napoto!

GLAVOBOL

V vsakdanjem življenju je glavobol kaj pogost pojav; ne samo, da je dostikrat prvi znak kake bolezni, dobimo ga često tudi kot samostojno bolezen.

Glavobol kot prehoden pojav pozna skoraj vsak človek iz lastne izkušnje. Nastopi, če je človek premalo spal, če je bil preveč utrujen, ako je preveč kadil ali pil, če je bil predolgo časa v slabem zraku v zaprtem prostoru, ki je bil znabiti poleg tega še preveč zakurjen itd. Tak glavobol še ne moremo smatrati za bolezen, ker vsi vemo, da kmalu izgine, čim odpadejo vse škodljive okoliščine.

Kot prvi znak bolezni pa najdemo glavobol pri vseh poškodbah glave, pri vseh boleznih, ki so združene z vročino, vendar pa tudi pri bolečih lobanje in glave, h katerim prištevamo abscese v možganih, akutna in kronična vnetja možganskih open.

Poznamo tudi glavobol, ki se pojavlja pri očesnih boleznih, najpogosteje pri kratkovidnih, zlasti pri otrocih v šolski dobi, če ne nosijo očal ali pa ne pravih.

Glavobol se pojavi nadalje, ako se ognojijo čelne ali čeljustne votline, če so zobje slabi in gnili, če človek ne more prosto dihati skozi nos, v katerem ima tudi že otrok prevelike školjke ali je prehod preozek.

Končno dobimo glavobol pri akutnih in kroničnih zastrupljenjih, kakor na primer z nikotinom ali alkoholom.

Kot samostojno bolezen moramo smatrati glavobol, ki mu pravimo migrena. Za migreno trpi več žensk kot moških in se zelo pogosto podeduje po materi. Če trpi mati za migreno, jo dobi tudi njen otrok, sin ali hči. Nastopi pogostto že v. 6. ali 7. letu starosti, 90% pa odpade na starosti do 20 leta. Traja običajno do 40 leta, pri ženskah mine istočasno s prenehanjem mesečnega perila, zgodi se pa tudi lahko, da traja še tja do 60. leta starosti.

Ako pa migrena nastopi prvič šele med 40. in 50. letom starosti, je sumljiva, daje le predznak kake druge resnejše bolezni, n. pr. paralize. Statistike so pokazale, da je 90% ljudi, ki trpe za migreno, dedno obremenjenih, ali pa imajo poleg migrene še astmo, serenо mrzlico ali so nagnjeni k ekcemom in izpuščanjem.

Migrena obstoji v glavobolu, ki nastopa v napadih. V odmorih med enim in drugim napadom človek ne občuti nobenih težav. Napadi se zelo pogosto vrste redno, včasih brez zunanjih vzrokov, večinoma pa jih sprožijo zunanji vzroki; pri ženskah vselej pred in med mesečnim perilom in po njem, duševni ali telesni napor, nezadostno spanje, zaprtje, glad, južno vreme, določene vonjave.

Glavobol nastopa najrajši v dopoldanskih urah, včasih pa tudi takoj zjutraj, ko se človek prebudi, tu pa tam brez posebnih predhodnih znakov. Navadno pa človek čuti, da se mu bliža napad migrene, ker je bolj telesno in duševno razdražljiv, bolj potrt, pogosto tudi zbit, zaspan ali ga sili zehanje, včasih je bolj bled, prepaden, mrazi ga, zdi se mu, da mu lezejo mravlje, po jeziku ali po rokah, v ušeslih mu začne šumeti ali se mu jamejo pred očmi delati zvezdice.

(Dalje prihodnjič)

—o—

MODA

Široka krila niso več v modi. Letos nosimo ozka, z globokimi gubami, našitimi ali všitimi žepi in mnogimi gumbi

Sredstva za odstranjevanje dlačic

V mnogoterih časopisih vidiš velike oglase, ki opozarjajo čitateljice na svojevrstno kozmetično sredstvo, namreč na depilatorije. Ti preparati se uporabljajo zato, da z njimi odstranjujemo nezaželene dlačice. Kljub temu da niso ta sredstva ravno preveč cenena, je njih sestava zelo enostavna. Njih glavna sestavina ni nič drugega kakor natrijev sulfohidrat, kalcijev sulfohidrat ali pa stroncijev sulfid. Ker pa imajo te snovi neprijeten duh, jim dodajo še nekaj dišav.

Omenjene kemikalije imajo to lastnost, da omehčajo kožo, istočasno pa lase, oziroma dlake tako razkroje, da jih z lahkoto odstranimo.

Kljub temu ne uničimo lasne čebulice z depilatorijami. Zato lasje ponovno zrastejo. Mehke dlačice lahko odstranimo tudi tako, da jih taremo s koščkom plovca, oziroma s finim steklenim papirjem. Vsekakor pa nasvetujemo vsaki največjo previdnost pri uporabi teh lepotilnih pripomočkov. Depilatorije so lužnate snovi. Če jih pogosto uporabljamo, si lahko poškodujemo kožo.

—o—

NASVETI za tržaško kuhinjo

PREPECENEC ZA IZLETE

Napravi testo iz 350 g moke, 125 g sladkorja, 75 g masla, 2 jajc, pecilnega praška, nastrgane limonine lupine in pesti rozin. Testo razvaljaj za 1,3 cm debelo, izreži okrogle ploščice in peci v srednje topli pečici.

KAVIN GROG

Za vsako osebo vzemi 1 skodelico kave, 1 skodelico vina in 5 žlička sladkorja; zavri in ponudi vroče s sladkorjem.

RUMOV GROG

V vsak kozarec daj 1 rezino limone, dolij vroče sladkorne vode in kozarček ruma. Ponudi vroče s sladkorjem.

TELEČJE MESO NA FRANCOSKI NACIN

Razreži na koščke 1 kg telečjega mesa (stegno) in jih daj v 1 l slane vode. Ko zavre, posnemi pene in dodaj 1 čebulo, 1 korenje, zeleno, peteršilj in pusti naj počasi vre. Ko je meso skuhano, odstavi. Medtem pripravi omako: napravi prežganje iz 1 žlice masla in 3 žlic moke, dolij tri kozarce juhe in dodaj pest suhih gob, ki si jih poprej poparila in na drobno razrezala, ščepec popra in muškatelca ter končno koščke skuhanega telečjega mesa. Naj vre 1/4 ure, potem pa dodaj 2 rumenjaka, sok ene limone in pest sesekljanega peteršilja. Ponudi brez dodatka.

PECENA CVETACA

Lepo glavo skuhane cvetače na drobno sesekljaj in zmešaj s pol kozarca mleka, 5 dkg nastrganega parmezana, 5 dkg črnih oliv, ki si jih razrezala na polovico in odstranila pečke, s soljo, poprom in snegom 1 beljaka. Zmes daj v namazan in z moko potresen obod ter peci pol ure.

AFRIKANCKI ZA SLADKOSNEKNE SOLARCKE

Poljubno množino mandeljnov vrzi v vrelo vodo, da jih potem z lahkoto olupiš; seseklijaj prav na drobno in zmešaj s sladkornim prahom, ki naj tehta toliko, kolikor tehtajo sesekljani mandeljni. Obarvaj zmes s kapljico zelenega likerja, prereži datelj na polovico, odstrani pečko, napolni vdolbinico z zmesjo in zloži skupaj obe polovici dateljna. Ako pa hočeš s to slaščico presenetiti goste, daj napolnjene dateljne v papirnate skledice.

O KOPELI

Ali si se že naučila dodobra izkoristiti vso blagodejnost vodne kopeli? Morda ne veš, da je voda priporočljiva ne samo s higienične plati, ampak tudi z zdravstvene? S kopeljo lahko odpraviš nespečnost, nervozo, utrujenost, migreno, izčrpanost itd. Voda ima terapevtično moč in jo uporabljamo mrzlo, ali toplo, kakršen je pač primer bolezni.

SKOTSKA KOPEL

je ona, kjer vroči prhi sledi takoj mrzla. Vroča sme trajati le 1-2 minuti mrzla pa samo 5-20 sekund. Cim dalj traja vroča in čim krajša je mrzl prha, tem večji je uspeh. Skotska kopel vpliva dražilno in krepilno na telo in je posebno priporočljiva za dekleta, ki goje šport in potrebujejo po fizičnem naporu poživitve.

POSTOPNA KOPEL

Pričneš z zelo vročo prho, ki naj traja 45 sekund, potem pa postopoma puščaš mrzlo vodo. Taka kopel je koristna zelo občutljivim osebam, ki se le težko privadijo na mrzle prhe.

NORMALNA KOPEL

ne sme presegati 35-37.o in mora trajati 20-30 minut. Je najboljše sredstvo proti nespečnosti in utrujenosti.

MRZLA KOPEL

ima 25-30.o in vpliva na telo krepilno. Sme trajati največ 2-3 minuti in potrebno je, da si po taki kopeli telo takoj masiramo. Kdor je podvržen revmatizmu, naj se tej prhi izogne. Tisti pa, ki mrzlo vodo lahko prenaša, mora kljub temu paziti, da ni preveč razgret, pa tudi mraz ga ne sme preveč stresati. Če si prevroč, se moraš ohladiti, če te zebe, telovadi kakih 5 minut ali pa se masiraj z grobo frotirko.

ZELO VROCA KOPEL

doseza 37-39.o. Tako kopel sme predpisati le zdravnik, ker škoduje srcu in vsemu obtoku krvi. Osebe s krčnimi žilami se take kopeli ne smejo posluževati.

KOPEL, KI MEHCA KOŽO

Sta dva načina te vrste kopeli:

1. V 3 l vode raztopi 500 g škroba; raztopino vrzi v vodo, ki pa ima 37.o; kopel naj traja 1/4 ure.

2. Dodaj vodi, prav tako 37.o topli 1/2 l glicerina, traja naj kakor prva.

POMIRJAJOCA KOPEL

zelo koristi proti nespečnosti in vznemirjenju. Skuhaj v 10 l vode 300 g lipovega listja, precedi ga skozi platneno krpo in vlij vrevino v vodo, ki naj ima 37.o.

NOZNA KOPEL

je lahko vroča, topla ali mrzla. Ce napraviš vročo kopel, mora biti temperatura ves čas enaka, če hočeš doseči dober uspeh. Je odlično sredstvo proti migreni.

Nasveti

Sol ne postane vlažna, ako daš v solinco nekaj zrnc riža, ki vsrka vlago.

Olje se ne shladi, ako daš v steklenico malo soli.

Parmezan ostane več mesecev svež, ako ga zagrebeš v sol.

Prismojeno pecivo ohladi in ostrgaj prismojeno skorjo. Pecivo potresi s sladkorjem ali polij z limoninim ledom.

Z moko, ki si jo navlažila z limoninim sokom, očisti si roke umazane od katrana, krompirja in sadja itd.

Cvetačo, ki ti je ostala od kosila, seseklijaj, osoli, zmešaj z žvrkljanimi jajci in ocvri.

Odpadke čebule, ki je zmrznila ali je nekoliko gnila, razsekaj ter jo dodaj krmi za perutnino. Taka krma varuje perjad pred boleznimi in ji zelo koristi.

Kava ostane dišeča, ako vržeš pri praženju vanjo malo nadrobno stolčenega sladkorja. Sladkor napravi na njej nekak ovoj; kava se sveti.

Kaj moramo vedeti o umetnih gnojilih

O umetnih gnojilih je izšlo že mnogo knjig in brošur. Naše strokovno časopisje se je že neštetokrat dotaknilo tega predmeta. Kmetje vseh naprednih dežel sveta poznajo natančno gnojila in njih delovanje in vendar moramo še vedno obravnavati to vprašanje. Slovenci so se bavili s preučevanjem gnojil že davno. Ljubljanski «Kmetovalec» piše že leta 1905 o umetnih gnojilih sledeče: «Izkušenj o izbornem uspehu pri uporabi umetnih gnojil imamo že sedaj (1905!) toliko, da nihče ne sme in tudi ne more o njih dvomiti. Rabite torej vsi umetna gnojila».

Naši kmetje v resnici rabijo že nekaj let nekatera gnojila, toda so zelo malo poučeni o njih sestavu in delovanju.

Ponekod niti ne rabijo naziva umetna gnojila, temveč le «prah za žito, prah za travnik, sol za to ali ono kulturo i.t.d. Navajeni so bili kupovati pri trgovcih le pripravljene mešanice za različne kulturne rastline. Trgovec je kar sam pripravljal te mešanice in samo po sebi je umevno, da je lahko tej ali oni mešanici primešal nekaj peska ali drugega materiala samo da gnojilo proda po nižjih cenah in s tem več zasluži. Kmet še danes ne gleda na kemični sestav gnojil — ne upošteva odstotek hranilnih snovi v gnojilu in ne razume še kemijske analize, ki je tako važna pri nakupu gnojil. Njemu je n. pr. veeno, če kupi apneni dušik s 16 ali 20% dušika ali superfosfat s 14 ali 18% fosforne kisline; samo da je gnojilo bolj poceni. Z umetnimi gnojili pa je kot z vinom ali likerji. Ni namreč vseeno, če ima vino 9 ali 12% alkohola ali če ima tropinovec ali slivovka 40 ali 60% alkohola. Umetno gnojilo lahko primerjamo tudi s krmo. Ena vsebuje več, druga manj hranilnih snovi. Enako je z umetnimi gnojili. — ena vsebujejo le eno, druga pa več hranilnih snovi obenem n. pr. Nitrofos vsebuje dušik in fosfor, «Nitrofoskal» vsebuje dušik, fosfor ter kalij i.t.d.

Kakor ne potrebujejo vse živali enake količine vseh hranilnih snovi, tako tudi ne potrebujejo vse rastline enake količine kalija, fosforja ali dušika. Repa, pesa in krompir n. pr. potrebujejo večjo količino kalija kot n. pr. krmilne rastline. Detelje, lucerna in nasplošno stročnice (leguminose) ne potrebujejo dušika, porabijo pa več fosforja in tega jim moramo dajati v obliki fosfornih gnojil (superfosfat, Tomasova žlindra). Če deteljo gnojimo n. pr. z nitrati, takoj opazimo, kako so se na njivi razbohotile razne plevelne rastline in trave. Enako se zgodi, če travnik pognojimo z dušičnimi gnojili.

Pred uporabo umetnih gnojil moramo vedeti, kakšnih hranilnih snovi primanjkuje zemlji. Zemljišča n. pr., kjer je rasla detelja ali lucerna, vsebujejo zadostno količino dušika in zato dajemo sledečim rastlinam dušik v manjših količinah. Fosforja, kalija in apna pa morajo imeti vse rastline dovolj, če hočemo od njih pričakovati večjega pridelka.

So nekatere zemlje ki jim primanjkuje apna (kisla zemljišča) n. pr., težka ilovnata zemlja ali njive v vlažnih močvirnih predelih. Našim travnikom navadno primanjkuje fosforja. Če zemlji primanjkuje le ena hranilna snov n. pr. fosfor, ji zaman gnojimo z dušikom in ostalimi gnojili. Količina pridelka je odvisna le od količine hranilne snovi, ki je v zemlji v najmanjši količini (zakon minimuma). Rastlina mora torej dobiti vse hranilne snovi v zadostni količini. Če le ena manjka, zastonj pričakujemo obilnega pridelka.

Vsaka hranilna snov opravlja v razvoju rastline svojo posebno vlogo. Dušik n. pr. vpliva na razvoj zelenih delov rastline, fosforna kislina vpliva na tvorbo zrnja in daje rastlini odpornost (saj je fosfor tudi pri živalih glavna snov okostja in če tega ne dobi žival v hrani postane rahitična in podvržena različnim boleznim!). Fosfor obenem pospešuje zoritev semena. Kalij deluje zelo ugodno na tvorbo škroba in sladkorja. Zato se tako dobro obnese gnojenje s kalijevo soljo pesi, repi in krompirju. Rastline potrebujejo zelo malo železa, enako kot živali, toda če nima zemljišče minimalne količine te snovi, rastline hirajo, postanejo blede (pri ljudeh «anemija») ker se v listju ne razvija listno zelenilo (klorofil), brez katerega ni rastlini življenja.

Rastline črpajo iz zemlje hrano preko tako imenovanih korenin lasnic (kapilarne cevi), ki zrasejo na najdrobnejših koreninah. Hranilna snov in šele nato jo zemlja lahko pretvoriti v bolj enostavno snov in šele nato jo zemlja lahko ta vsrka (asimilira). To pretvarjanje traja več ali manj časa. Odvisno je od oblike, v kateri je ta snov spojena z drugimi snovmi. Zato učinkuje n. pr. dušično gnojilo čilskega solitra hitro, žveplenokislí amoniak bolj počasi, še bolj počasi se razkraja in pretvarja dušik v apnenem dušiku (kalcijevcianamid) ali fosfor v Tomasovi žlindri.

So n. pr., nekatera umetna gnojila, ki jih moramo trositi dosti časa pred setvijo, druga pa delujejo takoj. Delovanje nekaterih se opaža skozi več let (Tomasova žlindra) druga delujejo le nekaj mesecev (nitrati, apneni dušik).

Končno moramo omeniti, da mešamo nekatera gnojila lahko pred uporabo, nekatera pa moramo trositi posamezno i.t.d.

Vse te stvari mora vedeti in upoštevati vsaki napredni kmet, če hoče doseči čim večji pridelek z uporabo najmanjših količin gnojil in denarja.

Koristno je, da damo kmetovalcem nekaj navodil in nasvetov o uporabi pri nas najbolj znanih, preizkušenih in že udomačenih umetnih gnojil; saj ravno v nepravilnem poznavanju in uporabi gnojil tiči vzrok, da kmetje ostanejo večkrat razočarani nad uspehom tega ali onega umetnega gnojila. Zgodilo se je že, da so nekateri kmetje prišli ob ves pridelek n. pr., ker so v vlažnem vremenu trosili po posevkih apneni dušik, za katerega, kot bomo omenili, vemo, da ga moramo trositi le — 15 dni pred setvijo. Enakih ali podobnil primerov je dovolj.

Zimska nega sadnega drevja

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Poškodovano skorjo izrežemo z ostrim nožem do zdravega staničnega tkiva, prav tako izrežemo les, če je poškodovan. Manjše in ozke rane premažemo s cepilnim voskom ali mažo, večje okrogle rane, nastale iz katerega koli vzroka, na primer zaradi rakavosti, odloma vej itd. najprej premažemo z vročim katranom. Da pa ne bi katran uničil staničnega tkiva, pustimo okrog skorje 1 do 1.5 cm širok rob. Vroči katran preprečuje, da se na rano ne zanesejo glivice, ki povzročajo trohnenje lesa. Če bi vso rano premazali s katranom, bi poškodovali tudi tvarno staničje. Namesto katrana lahko tudi uporabimo karbolinej v 10 do 15 odst. ni raztopini. S poškodovanjem tvornega staničja bi se rana še povečala, cepljenje bi se zavleklo. Na pravilno zdravljeni rani se začne ustvarjati novo staničje in rana se — hitreje ali počasneje — zarašča.

Velike, dolge in široke rane obdamo po razkuženju lahko tudi z zmesjo ilovice, vode in kravjeka in povežemo povrhu z žakljevino. Votline v deblu je najbolje očistiti s strguljo, da odstranimo nagnit in trhel les. Votlino razkužimo s karbolinejem in jo napolnimo s cementom, malto ali tudi z ilovico ali z zemljo, prepojeno s katranom. Da preprečimo zamakanje, pritrdimo čez odprtino kos pločevine ali deske.

Drevesna skorja mora biti sveža in gladka. Pri starejšem drevju odmirajo zunanje plasti skorje in razpokajo. Skorja postaja čedalje bolj hrapava in je polna razpoklin. Ti kosi odmrle skorje so deblu nepotrebni. Vanje se naseljujejo čez zimo razni škodljivci in prežive zimo v zavetju. Spomladi zopet prilezejo iz svojih skrivališč. Vrh tega se naselijo na takšno deblo še lišaji in mahovi. Na neoskrbovanem deblu so razni škodljivci zelo udobno zavarovani pred vremenskimi neprilikami. Zato moramo staro, odmrlo skorjo, lišaje in mahove vsako leto ostrgati z debla.

Najprimernejši čas za strganje skorje je od jeseni do pomladi. Najlepše odtrgamo skorjo, če je deblo vlažno. Za strganje skorje in mahu uporabljamo strgulje in žične ščetke. Strguljo lahko napravimo sami doma. Za čiščenje visokih in starejših debel dobro služijo tudi že izrabljene motike. Odrežemo jim konice, da je čistilna ploskev širša.

Sele tako očiščeno drevo lahko škropimo z zimskimi škropili!

UŠI na domačih živalih

Ušivost živine je vedno posledica zanemarjenih in nečistih hlevov ter pomanjkanja nege živali. Tega naj bi se vedno vsak živinorejec zavedal.

Uši živijo kot zajedavci pri vseh vrstah živali. Naše domače živali so jih verjetno prinesle s seboj, ko jih je človek udomačil. Glede na sestav ust in na način prehrane delimo te škodljivce zajedavce v dve vrsti. Ena vrsta uši se namreč hrani z luskami kože in nežnimi dlakami, druga vrsta so pravi krvosesi, ki pijejo kri svojih nositeljev. Pri naših domačih živalih najdemo obe vrsti.

Uši se množijo na način, ki je lasten vsem žuželkam. Samica znese hruškam podobna jajčka (gnide), ki jih pričvrsti na dlako. Iz gnide se razvije plod, ki postane v treh levitvah spolno zrel. Ta razvoj traja pri vseh domačih živalih približno dva tedna. Zanimivo je, da toplota izpod 16 st. C ustavi razvoj gnid.

Vse uši — naj spadajo v vrsto onih, ki se hranijo z luskami kože, ali pa v vrsto krvopivk — ogrožajo zdravje domačih živali. Prve povzročajo, ko se premikajo in lazijo po koži in med dlako, srbečico in živali vznemirjajo. Zaradi srbečice se praskajo in drgnejo ob vsakovrstne predmete v hlevih. Že samo vznemirjanje in srbečica slabi napadene živali. Praskanje napadenih mest in drgnjenje ob nečiste predmete v hlevih kaj lahko povzroči razna manj ali bolj nevarna vnetja kože. Še bolj nevarne so uši, ki pijejo kri. Tudi te povzročajo napadenim živalim srbečico ter jih še bolj vznemirjajo kakor prve. Te uši pa tudi lahko prenašajo kužne bolezni od bolnih na zdrave živali.

Znaki ušivosti živali so pri vseh vrstah precej enaki. Ušive živali slabo napredujejo, na raznih delih kože jim izpada dlaka, kakor na primer na križu, na začetku repa, po pogah, pri konjih pod grivo, na glavi in sploh na vseh delih telesa. Zaradi drgnjenja opazimo na goli koži do krvi odgrnjena mesta, ki se pokrijejo s krastami. Pri svinjah, pri katerih najdemo uši po vsem telesu, zapazimo pogosto štirioglate rdeče pege kot posledice pikov. Mladi, jako ušivi prašički pogosto poginejo zaradi malokrvnosti.

Ušivost je lahko ugotoviti. Srbečica, gola in obdrgnjena mesta, kraste na teh mestih nas silijo, da temeljito pregledamo živali. Že s prostim očesom bomo kaj hitro našli uši in gnide med dlako.

Odpravljanje uši ni niti lahko niti enostavno delo. Predvsem ni vsako sredstvo zoper uši uporabno pri vsaki vrsti živali. Pogosto se zgodi, da povzroči kako sredstvo zastrupljenje. Zato mora biti živinorejec previden in ne sme uporabljati sredstev, ki mu jih kdor koli svetuje. Vedno bo najbolje, da vpraša za svet živinozdravnika, ki bo predpisal primerno sredstvo in dal tudi navodilo o uporabi

Pogrešil bi pa tudi vsak živinorejec, ki bi mislil, da je mogoče samo s sredstvi zoper uši uničiti ta mrčes. Ta sredstva uničijo uši na živalih, ne uničijo pa mrčesa na predmetih okoli ušivih živali. Prav tako ne uniči gnid, ki so zelo odporne proti različnim razkuževalnim sredstvom, enkratno zdravljenje. Zato moramo zdravljenje večkrat ponoviti, istočasno pa tudi vedno razkužiti ves hlev in vse predmete, ki so na kateri koli način v dotiku z ušivimi živalmi. Samo tako odpravljanje uši nas bo privedlo do cilja.

Sedaj pa nekaj splošnih navodil za zdravljenje posameznih vrst živali kakor tudi sredstev, ki jih živinorejci lahko uporabljajo.

Konje, ovce in govedo v toplih dneh ostrižemo ter ostriženo dlako zažgemo. Na ta način uničimo gnide, ki so jih samice pričvrstile na dlake. Razkužilna sredstva, ki jih potem uporabljamo v borbi proti ušem, temeljiteje učinkujejo.

Od mnogih razkuževalnih sredstev predvsem učinkuje kreolin. Kreolin v vodi (3 velike žlice v enem litru vode) lahko rabimo pri vseh vrstah živali razen pri mačkah, ki so zelo občutljive in pri katerih pride lahko do zastrupljenja. S kreolinom si tudi sami lahko pripravimo mast proti ušem (tri grame kreolina na 100 gramov masti ali olja). Konje zdravimo z raznimi živosrebrnimi preparati in mastmi, za katere pa moramo dobiti recept in navodila od živinozdravnika. Od domačih zdravil bi bilo omeniti: tobak, petrolej in bencin. Tobačno sredstvo proti ušem si pripravimo tako, da prekuhamo 50 gramov tobačnih listov v enem litru vode. S precejeno vodo operemo in narahlo okrtačimo ušive živali. Paziti moramo, da se živali ne bodo lizale, ker pride na ta način lahko do težkih nesreč. Petrolej uporabljamo zmešan z oljem v razmerju: 1 del petroleja na dva dela olja. S to zmesjo namažemo ušiva mesta živali. Bencinsko sredstvo proti ušem pripravimo tako, da zmešamo 1 del bencina z dvema deloma vode. S tem sredstvom operemo in narahlo okrtačimo ušive živali.

Ušivost preprečimo s čistočo v hlevih in skrbno nego domačih živali. Sončni hlevi, ki jih večkrat prebelimo, pogosta razkužba lesenih predmetov (jasli, lesenih pregrad in podobno) z vročim lugom, pogosto odstranjevanje gnoja, vse to preprečuje množitev vsakovrstnega mrčesa. Nega kože z dnevnim čiščenjem in umivanjem živali s tri odstotno kreolinovo vodo preprečuje, da se ne zaplodijo na živalih uši. Krtače in drugi pribor za čiščenje živali je potrebno razkužiti.

Novo kupljene živali je potrebno temeljito pregledati in razkužiti, preden jih postavimo med druge živali. S tem si prihranimo mnogo jeze in skrbi kakor tudi dela in stroškov, ki bi nastali, če bi v čist hlev pripeljali ušivo žival.

DOPIS IZ CONE B

SPOMLADANSKO VALJENJE PERUTNINE

Perutninarstvo je važen vir narodnega dohodka, zato ga ne smemo zanemarjati. Ne moremo si predstavljati gospodinjstva brez jajc, in to ne kot, luksuzne hrane, temveč kot nenadomestljive hranilne snovi za mladino, slabotne in bolne. Na žalost pa moramo ugotoviti, da pomeni jajce res razkošje za delavca in intelektualca: kajti jajca, ki pridejo na trg po privatnem potu niso zaradi previsokih cen dosegljiva vsakemu delovnemu človeku.

Kaj naj ukrenemo? Pristopili smo v leto velikih gospodarskih načrtov. Naši kmetje se obvezujejo, da bodo dvignili produkcijo poljedelskih kultur, sadja itd. Zadali smo si obenem nalogo, da bomo kvalitativno in kvantitetno dvignili perutninarstvo v Istrskem okrožju. Zato moramo podvzeti vse mogoče ukrepe, in sicer izbirati jajca najbolj negne perutnine. Uporabiti plemenske peteline in koklje za pure. V LR Sloveniji, smo že naročili več tisoč jajc in štajerskih kokoši, ki so dobre nesnice.

Valjenje naj začne že v prvi polovici februarja in naj traja do polovice aprila. Najbolje je, da se piščanci zvalijo konec februarja do druge polovice aprila. Perpozno valjenje jarčic povzroči, da začno nestiti šele v prihodnjem letu, kar povzroča občutno škodo perutninarstvu, ker moramo jarčice krmiti vso zimo, ne da bi nesle jajca v času, ko so najdražja.

Največ težav imamo glede kokelj za valjenje. Z malo dobre volje pa lahko dobimo dober valilni stroj v puri, ki jo lahko prisilimo, da leži. Pure sedijo tako vztrajno na jajcih, da jim lahko po vrsti poverimo dvoje ali celo troje nasadov jajc. Celo mlada purica, ki še ni nesla, prihaja v poštev, če se le že pripravlja na nesnost.

Kako spremenimo pure v koklje? V gnezdišče položimo nekaj umetnih jajc, katere pripravimo iz pravih jajc na ta način, da jajčno lupino na koncih predremo, vsebino izpihnemo in nato prazno lupino napolnimo s peskom. Obe odprtini zamašimo z voskom. Nekaj takih jajc posadimo v gnezdo in nanje postavimo kokljo - puro. Zaboj nato pokrijemo s pokrovom, ki ga obtežimo s kakim predmetom, da ga žival ne more dvigniti in zbežati. Seveda moramo paziti, da pokrov ne teži koklje. Žival pustimo v tem položaju približno 48 ur - to je 2 dni in 2 noči, ne da bi jo pri tem kaj motili ali krmili. Po tem času odstranimo pokrov in kokljo nakrmimo in napojimo. Na prostem pa jo držimo le četrt ure (seveda moramo v tem času gnezdo in jajca dobro osmaženi). Nato pokrijemo žival še za nadaljnjih 48 ur in pura je udomačena. Če vali mirno, ji že lahko damo navadna jajca za valjenje. Če se upira, jo zapremo še za 48 ur. Če se pa v tem času le še ne udomači, jo pa kar izpustimo, ker od nje ne bo nobene koristi.

Gnezdo mora biti v mračnem prostoru, v miru in ne premrzlo.

J.

Nesnost kokoši pozimi

Nadaljevanje iz prejšnje številke

To je seveda mogoče le, če imamo malo kokoši. Z večjo jato ne moremo uspeti. Vsak večer in vsako jutro jih ne moremo prenašati. Vendar tudi v večjem perutninarstvu lahko odberemo nekaj kokoši, ki jih sodimo, da bodo verjetno nesle in jih prenašamo na toplo. Gotovo bomo uspeli. Toplota je odločilne vrednosti.

Nadaljnji činitelj zimske nesnosti je hrana. Nesnice moramo izvrstno krmiti. Hrana mora biti obilna in raznovrstna. Za tvorbo jajc potrebuje nesnica mnogo snovi, ker vsebuje tudi jajce mnogo prvovrstnih hranilnih snovi. V hrani mora biti dovolj beljakovin in tolšče. Nesnice pozimi dobro krmimo, če jim pokladamo zjutraj nekoliko zrnja, opoldne kuhinjske odpadke, v katere zamešamo otrobe, ali nastrgane gomolje (korenje, pesa), zvečer pa zopet zrnja, predvsem koruzo in oves. Zelo dobro storimo, če dajemo posnetega mleka. Včasih dodajmo klajnega apna ali zdrobljenih jajčnih lupin, za spremembo pa sončničnega ali drobnega bučnega semenja. Nekoliko kuhanega krompirja dobro de, preveč pa žene prekomerno v maščobo. Vsak teden enkrat jim dajmo sluz lanenega semenja. Zamešajmo ga med kuhano krmo. Dokler je upodno vreme, pustimo kokoši na prosti paši. Tam bodo našle še marsikaj.

Za tvorbo jajca je potreben čas. Poleti nabira nesnica krmo od zgodnjega jutra do mraka. Pozimi pa je dan kratek. Zato pokladajmo že zgodaj zjutraj, da bo imela kokoš dovolj časa za zobanje, za prebavo in za preosnovo.

Umorjeni DELFIN

V svojih deških letih sem storil nekaj, česar še danes ne morem pozabiti in kar me peče, ko da sem storil hudodelstvo.

Od paron-Marka sem si izposodil čoln njegove ladje in ga izpremenil v ladjico svečarico. Na pramec sveča, v čoln košara, v roki ostva. Ostvo sem pa skrbno izbral: ne predolgo ne predebelo ostvišče, kavlji na koncu ostri, toda iz najlažje kovine, da mi ne bo težko zadeti ribo z njimi. Sam sebi sem se zdel bog Pozejdon, ki hodi po morju s trizobom.

Vožnja po tihi luki v poletni temni noči je bila zares prijetna.

Svetloba, ki se je odbijala od strešice nad svetilko, je prodirala precej globoko v morje. Vse v vodi je zasijalo in se zasvetlikalo. Ko sem se vozil ob kraju, sem videl sleherno algo, sleherno školjčico, sleherno morsko zvezdo, ježa ali raka, in vse v zelenkasti, iskreči

Vladimir Nazor

se svetlobi, v kateri so se kamenčki bleščali ko biseri. Včasih sem presenetil kakšnega morskega pajka v odprtini njegovega skrivališča, ga naglo nasadil in dvignil v čoln. Kaj vse leži, živi in se giblje v morju, česar ne moreš videti podnevi!

Se lepše je na globokem morju.

Sveča vabi ribe k sebi; dviga jih iz globočine, priteguje jih od daleč. Množica majhnih neumnih ribic se preriva pred pramcem, se stepa v vodi in bolšči v svetilko, plavuti drhtijo, trebuščki se leskečejo ko srebro. In prelivanje barv na njihovih luskah! Zaman zabadam ostvo v morje; premajhne so, da bi jih mogel nabosti.

Krog razsvetljene vode vabi tudi večje ribe, največ lipane. Tedaj se šele začne lov. Treba je udariti o pravem času, hitro, spretno. Če prav ne zadeneš, ostaneš s praznimi rokami. Ribe se ustrašijo in zbežijo. Premnogokrat sem se tudi jaz vračal domov s praznimi rokami; toda mikavnost takega ribarjenja ni prav nič popustila.

V začetku septembra, pred vrnitvijo v mesto, sem še enkrat šel s čolnom. Nikogar nisem vzel s seboj, da bi z menoj tiho veslal, medtem ko bi jaz prežal na pramcu. Zdaj sem se vozil, zdaj postal. Hotel sem se vrniti, ko sem zaslišal na morski površini gibanje; nekdo se premetava in piha.

Takoj sem zaslutil, kaj to pomeni: delfini!

Prišli so v svetlobni krog; poskakovali so in pljuskali, da je bilo joj; čoln se je zazibal, morje me je oškropilo. Njihova radovednost pa jih je bržčas kmalu minila; v sprevodu so krenili na levo; samo eden, morda največji, je ostal s hrbtom in plavutjo nad vodo, da bi ga lahko dosegel z roko. Zaječal sem, dvignil ostvo in krepko udaril. Pogodil sem ga v hrbet. Stresel se je in se hotel potopiti, toda krepko sem držal ostvišče. Nastalo je kratko napenjanje, medtem ko sem se vedno bolj nagibal čez rob čolna. Nenadoma mi je spodrsnilo in

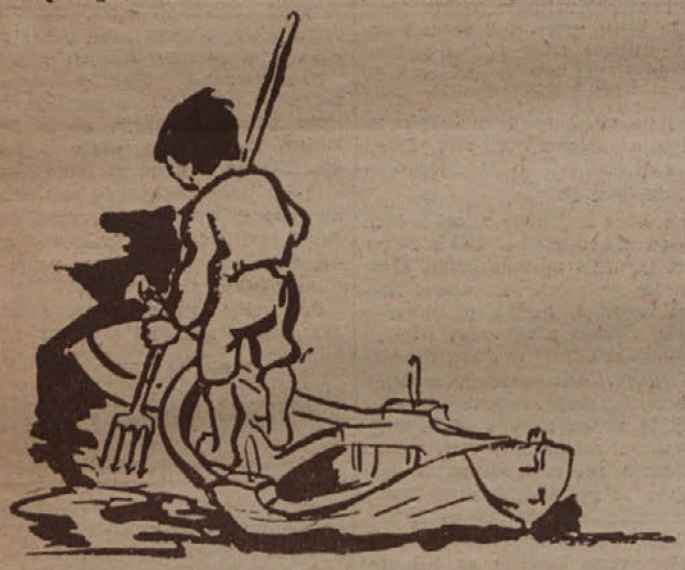

pljusknil sem v vodo. Ko sem prišel spet na površino, sem imel v roki le del ostvišča. Njena druga polovica se je zdaj pokazala nad morjem, zdaj izginila, in se vnovič pokazala proti Vičji luki. Delfin je imel torej ostvo v hrbtu.

Splaval sem k čolnu in se povzpel nanj. Bil sem razburjen in se mi je mudilo domov.

Moj oče je še čul.

Povedal sem mu nenavadno zgodbo. Molče me je poslušal, a ko sem končal, mi je samo rekel:

«Ubil si najbolj znanega starega prebivalca našega morja».

Tisto noč sem nemirno in pretrgano spal.

«Ubil!» sem pomislil. «Sem res ubil?... Nisem ubijal, samo lovil sem. Prišla mi je na pot ta velika riba... Riba?... No, pravijo, da ni riba; učil sem se, da diha s pljuči in doji svoje mladiče... «Najbolj znani prebivalec našega morja», je rekel moj oče. Res je, marsikaj vem o delfinih. Da, prav je rekel: «stari prebivalec»... Delfin! Delphinus! Spominjam se, da je s Tritoni spremljal Pozejdonov voz po grškem morju. He! Zdaj ni več tako... stare pravljice!... Ko mi je prišel tako sam pod ostvo, nisem na nič mislil; vse se je tako naglo zgodilo...: Ubil sem ga... Semkaj je pribežal... Če še nosi v hrbtu ostvo, ga bom takoj spoznal po ostvišču... Videl bom, če sem zares nekakšen... morilec.

Tako sem mislil, ko sem ogledoval površino prazne Vičje luke.

Morje je bilo gladko in mirno kakor skoraj vedno v njej. Pod soncem niso trepetali niti obrisi gričev, ki so odsevali v vodi. Na tej vodi pa ni bilo prav nič videti. Če je mrtev, se je potopil v globočino, če je ranjen, je sam nasedel na plitvino, da bi mogel dihati.

Začel sem raziskovati obrežje.

To je trajalo dolgo, ker sem iskal počasi, boječ se, da me ne bi oči prevarale. Obšel sem bregove, ki so bili pokriti samo s kamenčki; zelo skrbno sem ogledoval mesta, kjer so rasle mačice in bi se utegnilo tu marsikaj skrivati. Nazadnje sem nenadoma odkril delfina, kjer sem najmanj pričakoval. Ležal je na trebuhu v vodi, na produ, med dvema vzpetinama, iz katerih se je ostvišče komaj videlo. Glavo je držal iz morja, usta so bila napol odprta. Vretenasto telo je stalo nepremično; majhne oči so bile brez bleska; plavut na hrbtu se je ohlapno povesila, toda plavuti na koncu repa so se pregibale, čeprav malo. Torej je bil še živ.

Zagazil sem v vodo.

Začel sem ga previdno in rahlo gladiti. Ni se premaknil.

«Počakaj», sem rekel, «pomagal ti bom».

Gledal sem, kako bi mu izdrl iz hrbta tisto nesrečno ostvo. Pregibal sem jo zelo rahlo in previdno. Ko se mi je zdelo, da jo prav držim, sem jo naglo potegnil in izvlekel; nekaj krvi je pritelko iz odprte rane. Tudi zdaj se ni premaknil, pač pa so se mu vse plavuti rahlo zazibale; njegovo dihanje se mi je zdelo ko hropenje.

Sedel sem predenj na kamen.

«No, prijatelj, ti je zdaj bolje? Ti si močan; prebolel boš. Tista ostva je smrt samo za lipane in morske pajke. Malo potrpi, tu bom pazil nate».

Zdelo se mi je, da najbolj giblje s prsnimi plavutmi in da me gledo z majhnimi očmi.

«Spet boš plaval po našem morju. Koliko si star? Koliko ladij si doslej zasledoval na morski površini in pri tem skakal ter se preobračal v zraku, medtem ko so galebi kričali nad teboj? Kaj ne, bilo je veselje, ko si podil pred seboj krdelo tunov ali jato sardel po zalivih z bleščečim peskom, nad gozdički zelenih alg? Je res, da se najrajši približaš ladjam, kadar mornarji pojo na njej? Vem za pravljico, da si pred davnim časom nosil na hrbtu h kopnini nekega pevca, ki so ga morski razbojniki vrgli v morje. Morda samo ti še vidiš včasih starinsko črno ladjo tistega Holandca, ki mu je sojeno, da mora večno pluti po nočnem razburkanem morju... torej si tudi videl hvarskega graščaka, o katerem sem se učil, da se vozi z ribiško ladjico in lovi z mrežo, medtem ko mu vrtnar poje vlaško pesem... Kaj vse si videl in doživel, morski popotnik!... Ti veš, kako dišijo zalivi v Levantu in ribiške luke na Severu. Neizmerne so livade, po katerih se paseš, na tvoji poti pa ni jarkov ne drugih ovir. Morski valovi zibljejo tvoj zarod. Ure viharja so zate trenutki veselega rajanja. Kaj vse bi mi znal pripovedovati, meni, sužnju kopnine!».

Nekoliko se je stresel, a se ni mogel premakniti. Omagal je in spet otrpnil.

Jaz pa sem nadaljeval.

«Ne boj se, minilo bo... Nisem te ubil, samo ranil sem te, ti si pa močan, trdega mesa. Glej mene, ki sem le majhna žaba pa skačem po tem kamnu! Stari prebivalec širnega morja, jaz se morem v vodi le nekoliko skopati, a ti... oh, ti!».

A stari prebivalec morja je začel gibati s spodnjo čeljustjo in pokazal nize zob ter zapiral oči, ko da bi hotel globlje dihniti ali nekaj požreti.

Spomnil sem se, da je petek, ko imamo vselej vsaj nekaj rib doma.

«Si lačen?... Hranil te bom. Miren bodi! Ne boš dolgo čakal».

Skočil sem pokonci. Naglo sem stekel po bregu. Priletel sem domov ves zasopel.

«Ribe! Ribe! za delfina! Našel sem ga. Živ je».

In ribe so se našle.

Bile so majhne *girice*, ki so se mi zdele najboljše za ranjenca.

V spremstvu brata in sestre sem takoj stekel nazaj; bal sem se, da ga ni kdo opazil.

Našel sem ga samega, na istem mestu toda spremenjenega. Zvrnil se je na bok. Usta so bila zaprta, oči steklene, vse plavuti nepremične, trde. Mrlič. Nekaj me je zbodlo sredi srca. Jaz sem ga umoril!

Prosveta med ljudstvom

PROSLAVA SPOMINA JOŽKA UDOVICA

Proslava spomina pokojnega Jožka Udoviča od Sv. Ivana, ki je padel v Trstu v borbi s fašistično policijo, se je vršila ob 7 obletnici njegove smrti pretekli petek dne 13 t. m. v dvorani na štadionu «Prvi maj». Ta komemoracija je bila prav gotovo med najlepšimi in najbolj svečanimi, kar jih je doslej bilo. Po spominskem govoru tov. Lipovca-Tineta je zapel pevski zbor «Skamperle» Venturinijevo «Bratom» in Pahorjevo «Komandant Stane». Tov. Vera Remčeva in tov. Jožko Lukeš sta recitirala nekaj Kajuhovih pesmi in sicer tako občuteno, da so mnogi imeli solzne oči. Tov. Slavica Batistutova je zapela Simonitijevi «Talcem» in «Na Krasu», tov. Rožica Kozem pa Grumovo «Usahli cvet» in Sturmovo «Materi padlega partizana». Obe je spremljala tov. prof. Ema Vrabčeva. «Lepo in prisrčno žalno prireditev je zaključil pevski zbor Skamperle» z Venturinijevima, «Mi smo ubežniki» in «V nove zarje».

PADRICE

Kljub temu, da v nedeljskem radijskem programu koprske radiooddajne postaje ni bilo javljeno, da bo pel pevski zbor iz Padriča, se nas je zbralo mnogo, ki smo z zanimanjem poslušali in pazljivo sledili prvemu nastopu Padričanov v koprskem radiu. Postaja je oddajala njegovo petje ob 18.30. Zbor je vodil tov. Rafael Grgič. Trud pevcev in pevovodje ni bil zaman. Oddaja je bila prav posrečena in marsikdo skoro ni verjel, da poje zbor iz Padriča. Zbor je donel čisto, prav lepo in brez motenj. Želeti je, da bi še večkrat slišali ta zbor v našem radiu.

PEVSKI ZBOR S PLAVIJ SE PRIPRAVLJA NA GOSTOVANJE

Pevski zbor s Plavij se pripravlja na gostovanje. V Plavjah so ljudje zavedni in neutrudljivi. Tov. pevovodja Guštin Brajnik se bo s svojim zborom in z lepo vrsto pesmi, ki jih ima v svojem repertoarju, prav lepo postavil.

NEKAJ O MAGDALENSKI «SLAVI»

Ko sem preteklo nedeljo poslušal na Bazovici v prijazni gostilni «Pri pošti» magdalenski kvartet Fabrisa, Miklavca, Sušlja in Pregarca, ki so nam prepevali celo vrsto narodnih in umetnih pesmi, sem se vprašal, kje je nekdanji mogočni magdalenski pevski zbor «Slava». Zavedni Magdalenčani in Magdalenčanke, vse tiste stotine pevcev, ki ste celo vrsto desetletij prepevali pri «Slavi», ali ne boste sprevideli, da vam prinaša razdor samo škodo. Zato oklenite se zopet vašega starega zbora, ko imate z njim združenih toliko lepih spominov.

Kulturna kronika

V Parizu bodo zgradili: «Mednarodno umetniško mesto». Vzpodbudo zato je dal neki holandski slikar. Mesto bodo zgradili nasproti Notre Dame med gradom iz 15. in hišo iz 17. stoletja na zemljišču, ki ga je darovala mestna občina. Arhitekt se je moral obvezati, da ne bo zgradil nekaj takega, kar bi bilo v nasprotju s slogoma teh dveh stavb.

—«»—

V Makedoniji imajo Albanci 221 šol z 28.636 učenci, Turki 106 turških šol s 13220 učenci. Lista teh dveh manjšin «Birlik» in «Flaka e Vlaznimit» proslavljata 5letnico svojega obstoja. Državna oblast je v zadnjem času na pobudo krajevnih oblasti odobrila ustanovitev stalnega gledališča za albansko in turško manjšino. Diletanski skupini «Jeni Jol» in «Emin Duraku» tvorita ansambla obeh gledališč.

—«»—

Decembra je bilo tekmovanje diletantskih dramskih družin iz Bosne in Hercegovine. Tekmovalo je 16 dramskih edinic. Večina teh skupin je že preko začetniških pomanjkljivosti in njihove predstave so prav dobre. Nekateri posamezniki so prejeli nagrade za svojo dobro igro ali režijo. Dramski kolektivi so disciplinirane celote, v katerih so posamezniki med seboj dobro vigrani. Naravno je, da je bilo opaziti tudi nekatere pomanjkljivosti. Iz teh dramskih družin bodo črpala naša stalna gledališča svoj pomladek.

—«»—

Pred kratkim je izšel pri založništvu Viking zadnji roman Uptona Sinclaira «O Shepherd, Speack!, ki je deseti v seriji World's End» in ki pripoveduje prigode junaka tega romana Lannyja Budda od novembra 1944 do junija 1946. Ti romani so bili prevedeni v 21 jezikov, prvih pet romanov te serije je izšlo tudi v Moskvi.

—«»—

18. kongres francoskih pisateljev je dodelil Grand-Prix pesniku Gilbertu Trollietu za njegov zbornik pesmi Fallait-il, ki so posvečene zasedeni Francoski in za zbirko l'Inespéré, ki je že dobila prvo nagrado «De litterature rhodaniennes».

—«»—

Pri televizijskih sporedih v New-Yorku lahko berejo gledalci in poslušalci teh sporedov po eno uro na dan primerno povečane strani knjig, ki so doživele velik uspeh.

—«»—

Vse kaže, da je francoski pisatelj Hervé Bazin, kateremu je bil Renné Bazin prastric, močan pripovednik. Njegov prvi roman «Vipère au poing» je izšel v 40.000 izvodih. Te dni izide njegov drugi roman «La tête contre les murs». Dejanje ima kot okolje blaznico. Ta roman je ostra kritika psihoanalitičnih metod, ki jih po njegovem mnenju pretirano ali morda preveč splošno uporabljajo v državnih blaznicah. Pisatelj sam je preživel dve leti v blaznici, kjer je bil prišel zopet k zavesti po treh mesecih nezavesti, kar je bila posledica avtomobilske nesreče. V Villejuifu so nastavili za njega sledečo diagnozo: mentalni odklon intelektualnega značaja. Preden je postal pisatelj je bil Bazin trgovski zastopnik, natakar in pomožna moč pri PTT.

—«»—

Najmlajši pisatelj je nedvomno Axel d'Etter iz Ascota, ki ima komaj 6 let. Izšel je njegov roman dogodivščin, ki ima baje zelo velik uspeh tudi med odraslimi.

Nove knjige za tvojo knjižnico

Gorki: ŽIVLJENJE SAMGINA, pl, ... L. 550,
Kočič: VUKOV GAJ in druge črtice, br, ... » 70,
Koser: TEORIJA LETENJA, br, » 160,
Sremac: POP ČIRA in pop SPIRA, ppl, ... » 360,
Kardelj: O LJUDSKI DEMOKRACIJI, br, ... » 50,
Puškin: POVESTI, pl, » 400,

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v TRSTU in GORICI.

SLOVENSKO SLOVSTVO V LETU 1949

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Prevodi

Ob pregledu letošnje prevodne literature se vzbudi človeku vtis, da je majhna. To drži, vendar je slovenski človek konec koncev le izoblikoval kritičnejši pogled na literarne stvaritve sodobnih avtorjev. Ta kritičnost je zatrla poplavo slabih in večkrat slabo prevedenih del in samo koristila slovenskemu človeku, ki bo moral odslej z večjim poglabljanjem in jasnejšimi ideološkimi pogledi spremljati dela svetovnih in domačih klasikov in sodobnih avtorjev.

Na prvem mestu v prevodni literaturi so ruski klasiki in sodobni avtorji: **Gogoljeve Mrtve duše** in **Saltykova Sčedrina Gospoda Golovljovi.** Klasični deli iz ruske književnosti 19. stoletja sta izšli v ponatisu v prevodih Vladimirja Levstika. Romana zavzemata v zgodovini ruske klasične literature eno najpomembnejših mest, v svetovni književnosti sodita med mojstrske stvaritve velikih realistov prejšnjega stoletja. Ob 150 letnici smrti ruskega pesnika **Puškina** je izšla pri Državni založbi prva knjiga njegovega izbranega dela. V **Povestih** so objavljena Puškinova dela v prozi, ki obravnavajo dobo kmečkih puntov, dobo Petra Velikega in življenje ruskega preprostega človeka, ki je pod Puškinovim peresom prvič v vsej svoji moči stopil pred oči ruskega bralca. Puškinova dela v prozi, ki predstavljajo prve osnove ruskega realizma, je mojstrsko poslovenil Vladimir Levstik. Mile Klopčič je napisal obširen uvod, v katerem prikazuje poslanstvo Puškinove besede, njegov pomen za rusko in svetovno literaturo, ob koncu izdaje pa je dodal izčrpne opombe.

Najpomembnejše delo iz sodobne ruske literature je brez dvoma prevod obširnega dela **Maksima Gorkega Življenje Klima Samgina** (izšel doslej le prvi zvezek). To delo Gorkega ni morda po naslovu sodeč življenjska kronika Klima Samgina, ampak življenjska podoba Rusije, ki jo zaključujejo dogodki ob Leninovem prihodu v Rusijo ob oktobrski revoluciji. Ta roman se je pod ustvarjalno silo Maksima Sergejeviča razrasel v epopejo boljševiške revolucije in zmage. Čeprav je roman ostal literarno nedodelan in neprečiščen, je vendar kot tak ostal eden najvažnejših in najlepših literarnih dokumentov velikega časa revolucije in obenem pomemben uspeh socialističnega realizma v sovjetski literaturi. V prevodu Severina Salija je izdala Mladinska knjiga drugi del trilogije **Maksima Gorkega Med ljudmi.** Tako je s poslednjo knjigo izpopolnjeno eno najlepših del velikega socialističnega umetnika, razkrivajoč podobo carske Rusije, življenje ali bolje životarjenje ruskega proletariata in Maksimovo pot skozi razburkano življenje predrevolucijskih dni.

Iz sodobne sovjetske literarne ustvarjalnosti so bila prevedena dela: **Pavlenkova Sreča,** roman iz časov domovinske vojne in obnove ruske zemlje, **Krymova Naftonosilec Derbent, Jakoba Iljina Veliki tekoči trak,** podoba boljševiških načrtov, naporov in zmag v času ruske petletke za izgraditev stalingrajske traktorske tvornice in končno knjiga, ki je zajela ves napredni svet **Iljina** povest **Kako je človek postal velikan.** To knjigo je za leto 1950 izdala Prešernova knjižnica.

Če med prevedenimi knjigami iz ostalih literatur naštejemo le pomembnejše, je treba upoštevati prevod **Čolakovičevih Zapiskov iz narodno osvobodilne vojne,** v katerih je njihov avtor podal kroniko partizanskega gibanja v Bosni in Hercegovini, izdajstva četniških komandantov in trpljenje našega svobodoljubnega ljudstva pod italijansko in nemško okupacijo.

Iz srbske književnosti je bilo prevedeno **Stevana Sremca** satirično delo **Pop Cira in pop Spira,** karakteristična podoba življenja srbskega ljudstva in jare gospode v 50 letih 19. stoletja. — V zadnjih dneh 1949. leta je izdal SKZ **Balzacovo** manjše delo **Župnik iz Toursa,** dočim so obljubljene **Stendhalove Italijanske kronike** še niso pojavile na našem knjižnem trgu. Podčrtati pa je treba pomen velikega ameriškega naprednega dela **Ameriška tragedija,** ki ga je ustvaril **Th. Dreiser.** Ta roman o mladem Clydeu Griffithsu, ki se iz okolja sproletarizirane pastorske družine hoče dvigniti med odlični svet ameriškega življenja, a pri tem propade, je tipična slika borbe ameriškega ljudstva za svoj življenjski obstoj v deželi vladajočega kapitalizma. Drugi prevod iz ameriškega slovstva je **Howarda Fasta Tom Paine,** roman iz življenja ameriškega revolucionarja Painea, ki v času ameriške revolucije in ustanovitve držav žrtvuje za revolucijo svoje življenje, ki je bilo vse posvečeno enemu samemu cilju — delu za svobodo ljudstva.

Dramatska literatura

Dramatska literatura je v letu 1949 dosegla precejšen razmah. Izmed starejših del so bila izdana **Ivana Cankarja Hlapci** v zbirki Knjižnica slovenskega gledališča, **Kozakov Profesor Klepec** s tematiko iz življenja stare predaprilske Jugoslavije. Motive iz narodno-osvobodilne borbe slovenskega ljudstva obravnavata **Potrčeva** igra **Lacko in Krefli,** ki si je utrla pot po vseh slovenskih odrih in **Mire Pucove** oris življenja ljubljanske meščanske družbe v času NOB **Ogenj in pepel.** Iz srbske odrske literature smo dobili v prevodu **Sumljivo osebo** in štiri enodejanke satirika **Branislava Nušiča,** ki je že v predvojnih letih bil večkrat priljubljen avtor Ljubljanske Drame. Izredno pomembna dela je slovenski odrski literaturi dala v tem letu ruska književnost: na prvem mestu je brezdvoma klasično delo **Gribojedova Gorje pametnemu** v mojstrskem prevodu Josipa Vidmarja (delo je uprizorila ljubljanska drama v pretekli sezoni), isti prevajalec je poslovenil **A. N. Ostrovskega** dramo v petih dejanjih **Nevihta** in **Puškinova dramatska dela,** ki so izšla v zbirki Puškinovega Izbranega dela (Boris Godunov, Skopi vitez, Mozart in Salieri, Kameniti gost, Gostija v času kuge, Ruslaka in Prizori iz viteških časov).

Mladinsko slovstvo

Mladinsko slovstvo je v novi Titovi Jugoslaviji dobilo svojstven, specifičen karakter. Osnovne naloge pisatelja, ki ustvarja mladinsko literaturo, so bile približno takšne: ustvarjati pomembna dela iz narodne zgodovine, dobe narodno-osvobodilne borbe, borbe za socialistično izgradnjo domovine in ob teh delih vzgajati mladino v zavestne člane naše socialistične skupnosti, vzgojiti v njih čut kolektivnosti, veselje do dela in ustvarjanja. Brez dvoma je naloga mladinskega pisatelja odgovorna in težka stvar, toda uspehi, ki jih je v razvoju mladinskega slovstva opaziti po osvoboditvi, so najboljši dokaz, da ta vrsta literarnega ustvarjanja ni prepuščena slučajem, ampak je v središču zanimanja našega pisatelja, ki se v polni meri zaveda njene važnosti. — Med pesniškimi zbirkami, namenjenimi mladini, je treba omeniti dvoje originalnih: **Iga Grudna** zbirka **Na Krasu** in **Hudalesov. Nejček.** Gruden je bil poleg Franceta Levstika in Otona Župančiča nedvomno najboljši slovenski mladinski pesnik. Njegova poglobljenost v otroški svet in ljubezen do najmlajšega rodu sta ustvarili vrsto mladinskih del, ki bodo ostala v mladinski poeziji na vidnem mestu. Hudales je v pesniški obliki prikazal življenje slovenskega pionirja v času borbe. Podčrtati je treba tudi posrečeno ilustrativno stran obeh knjižic: Grudna je opremila z odličnimi risbami v otroškem stilu Marlenka Muk, Hudalesovega Nejčka pa z lesorezi Ive Subic.

Iz srbskega in hrvatskega slovstva je bilo prevedenih troje del: **Pavičiča Pesem o življenju in svetu** in **Copiča Ježeva hiša** in **Armada, obramba tvoja.** Prvi dve zbirki je poslovenil Igo Gruden, Copičevo Armado Alojz Gradnik.

Najlepše delo, ki je v 1949 letu izšlo med mladinskimi izdajami v prozi, je zbirka črtic **Prežihovega Voranca Solzice.** Koroški pripovednik, ki bolj kot kdor koli izmed slovenskih pisateljev pozna resnično življenje ljudstva v kapitalistični družbi, brezdušne odnose tega družbenega razreda do kmečkega ljudstva, je v tem najnovejšem delu ustvaril globoko zajeto podobo življenja naše mladine obenem s klasičnimi opisi slovenske zemlje na koroški meji, ljubezni do matere in svojega rodu. Drugo delo v prozi je napisal **France Bevk. V Otroških letih** je zadihalo življenje slovenskega otroka, ki ga je Bevk že v predvojnih mladinskih knjigah orisal v Pastircih in drugod. Izmed klasičnih del slovenske mladinske literature sta izšli **Levstikov Martin Krpan** z ilustracijami Hinka Smrekarja in **Milčinskega Butalci.** V knjigi **Dnevniki** je Mladinska knjiga zbrala najznačilnejše opise brigadirjev slovenskih delovnih brigad; njihova doživetja na mladinskih progah in velikih objektih Titove petletke, ogromne uspehe jugoslovanske mladine v borbi za izgradnjo socializma in lepšo bodočnost naših narodov.

Med prevodi tujih mladinskih avtorjev v prozi je treba omeniti: **Hugojevega Gavrochea,** podoba otroškega življenja v času pariške revolucije z ilustracijami Rika Debenjaka, **Julesa Vernea povest o Petnajstletnem kapitanu, Londonovo** živalsko zgodbo **Beli očnjak** in **Copičeve Muhaste pripovedke.**

V vrsti mladinskih iger so izšli trodejanka **Tinče in Binče** mladinskega pisatelja **Josipa Ribičiča,** prevoda sovjetskih del **Katajeva Sin polka in Surinove Dedek Mraz.**

Upoštevati je treba literarno delo slovenskih ustvarjalcev v naših revijah Novi svet, Nova obzorja, Mladinska revija, Obzornik, kulturnih delavcev v tržaških Razgledih, koroški Svobodi. Prozo in pesništvo so objavili tudi koledarji slovenskih knjižnih založb, Osvobodilne Fronte Trsta in Slovenske Koroške.

Prav gotovo je slovenski knjižni trg v preteklem letu obogatil našo literaturo z originalnimi deli in prevodi klasikov in naprednih avtorjev sodobnosti. Dejstvo samo, da ima današnji slovenski človek zelo zelo jasen odnos do knjige in s kritičnimi očmi gleda na delo njenih ustvarjalcev, pa narekuje slovenskemu pisatelju nove, sicer težavne, a hvalevredne naloge: zajeti v svojem delu resnico o življenju jugoslovanskih narodov v borbi, ki jo Partija vodi proti revizionistični politiki vzhoda, pokazati v svojih knjigah vsaj del tiste dramatične borbe, ki jo naše ljudstvo danes na vsej črti bije za svojo socialistično izgradnjo, prikazati še bolj kot doslej novega človeka iz ljudstva, ki daje vse svoje moči zanj, posveča svoje življenje enemu samemu cilju — boju za zmago resnice in ob pomoči Partije z zaupanjem gleda v svetlejšo in srečno bodočnost novih dni.

Razstava slikarjev iz Florence v galeriji "Scorpione„

V torek dne 17. januarja so v galeriji «Skorpijon» odprli razstavo petih italianskih slikarjev iz Florenze. So to po večini mladi slikarji, ki so prejeli že razne umetnostne nagrade, ki so izšli iz raznih modernih umetnostnih izkušenj, vendar jim krepka umetniška nrav ni dala, da bi se odtrgali od resničnosti sodobnega sveta. Še več, pri njih imamo več zelo posrečenih poskusov tako imenovane socialne umetnosti. Lucio Venna n. pr. razstavlja rahlo sintetične, a zelo krepke «Preglednike žičnih napeljav» in «Delovni jopič», Dino Caponi, sorodne umetnostne usmerjenosti, pa zelo dobro «Siviljo», Enzo Pregno, še precej pod vplivom Kokoschke, ter Enzo Faraoni sta polna zadržanega umetnostnega nemira in iskanja. Osvaldo Tordi, večkrat nagrajeni pred nedavnim umrli mladi slikar, kaže nekoliko kubističnega nagnjenja v nekaj zelo krepko izrisanih slikah.

J.

EROS SEQUI

Italijanski književnik in kulturni delavec o kulturnem življenju Italijanov v FLRJ

Italijanski književnik in kulturni delavec Eros Sequi, ki živi in deluje na Reki, je na kongresu književnikov Jugoslavije poročal o kulturnem življenju italijanske narodne manjšine v Jugoslaviji. Navedel je nekaj stvarnih podatkov, ki zelo jasno prikazujejo, kako se dviga raven italijanske kulture med italijanskim ljudstvom v Jugoslaviji in kako raste zanimanje za kulturne probleme in za vse javno življenje med tamošnjimi Italijani.

Leta 1948 je pri književnih natečajih, ki jih je razpisala Italijanska unija sodelovalo 20 pisateljev s 35 deli, 1949. leta pa 41 pisateljev s 65 deli. Od leta 1948 do danes je bilo nagrajenih 6 odrskih del, ki so jih napisali književniki italijanske manjšine. Od teh so eno prevedli v hrvaščino in je prišlo v repertoar jugoslovanskih gledališč. Književna revija «Arte e lavoro» je objavila več dobrih prispevkov italijanske manjšine. Dopisovali so v to revijo tudi nekateri mladi književniki, ki so po osvoboditvi prišli iz Italije na delo v Jugoslavijo. Tako govori n. pr. Giacomo Scotti, ki je prišel iz Neaplja, v svojih pesmih o svoji novi domovini, kjer je našel delo, kruh in vero v človeka. Danes je delo na kulturnem področju vsestransko in zelo živo, kar nam dokazuje sledeče dejstvo: v Jugoslaviji izhaja danes v italijanščini 8 časopisov, a kmalu bo začel izhajati še deveti. Ze dve leti zaporedoma izdajajo «Almanacco degli Italiani», v tisku pa je sedaj tretja knjiga tega almanaha. Od leta 1947 izhaja pedagoški časopis «Scuola nuova».

Zgoščeno smo priobčili navedbe Erosa Sequija, ki kot Italijan prav gotovo najbolje pozna življenjske prilike in potrebe svojega ljudstva in kateremu je usoda njegovega ljudstva prav gotovo pri srcu. O italijanski kulturi in književnosti v Jugoslaviji pa je bilo govora na kongresu književnikov Jugoslavije tudi v poročilu Mladena Leskovca «o manjšinski literaturi».

Najbolje prikazuje življenje narodnih manjšin v Jugoslaviji odgovor nekega delavca na Reki: «Leta 1948 je prišlo v Jugoslavijo na Reko nekaj Italijanov iz Sicilije. Vse svoje življenje so se mučili in stradali. Niso znali ne brati ne pisati, toda prišli so iz stare kulturne Italije. Na Reki, v Titovi «nacionalistični» Jugoslaviji so našli delo in kruh, dobili so vse, kar je potrebno za življenje vredno človeka. Postali so udarniki. Posečali so analfabetski tečaj v Italijanskem klubu kulture, in oni, Italijani, so se naučili brati in pisati v italijanščini v Titovi Jugoslaviji.»

Koncertna poslovalnica je na Reki priredila 23 koncertov italijanske glasbe. Narodno gledališče na Reki je v sezoni 1946-47 uprizorilo 42 italijanskih opernih predstav, leta 1947-48 63 opernih predstav, a leta 1948-49 82 opernih predstav za italijansko ljudstvo. V istih letih je italijanska drama uprizorila 32 predstav, 48 predstav in 75 predstav.

Junija 1949 je Italijanska unija organizirala v Rovinju kulturni festival Italijanov Istre in Reke, pred katerim pa je bilo 5 manjših pripravljalnih festivalov na Reki, v Pulju, v Rovinju, Tinjanu in Poreču. Nastopilo je na osrednjem festivalu pet dramskih družin, 9 zborov, 3 baletne grupe, 1 orkester, 1 folklorna skupina in 7 solistov. Vse te edinice so bile izbrane izmed mnogih drugih skupin na krajevnih festivalih.

V preteklem letu so začeli posečati srednje šole sinovi italijanskih delavcev, ki so dosegli predpisano starostno dobo, in zato lahko ugotovimo, da je število dijakov v prvih razredih italijanskih licejev na Reki, v Rovinju in Pulju, na tehničnem inštitutu in na italijanskem učiteljišču na Reki narastlo v letu 1949-50 za 210%.

Priobčujemo te stvarne podatke brez vsakega komentarja, saj dejstva govore sama.

Film • šah

Scena iz barvnega risanega filma «Bagdadska rožaa

BAGDADSKA ROŽA

Film «Bagdadska roža» je vzbudil lani na mladinskem filmskem festivalu v Benetkah splošno pozornost in dosegel prvo nagrado.

Zanimivo je, da predstavlja poleg filma «Bratje Dinamit» prvi poskus ustvariti italijanski risani film. Napraviti nekaj originalnega ni bilo lahko spričo visoke kvalitete Disneyevih filmov, vendar lahko rečemo, da je Domeneghini svojo nalogo kolikor toliko srečno izpeljal.

Zgodba, ki so jo navdahnile pravljice iz «Tisoč in ene noči», pripovedujejo v veliki ljubezni med Zejlo, nečakinjo dobrega bagdadskega kalifa Omana, in Aminom, malim Zejlinim prijateljem in učiteljem glasbe. Kruti vladar sosednjega bagdadskega kraljestva šejk Džafor hoče na vsak način Zejlo za ženo, pri čemer mu pomaga čarovnik Burk. Toda Amin se na vse načine trudi, da bi šejku preprečil zlobne nakane. Dejanje se tako razvija v borbi med krutim Džaforom, oziroma njegovim čarovnikom, in Aminom, ki mu pomaga dobra starka Fatima. Zlobin kalifin Burk končno le podleže, in v Bagdad se vrne mir in svečano proslave zaroko Zejle in Amina.

Pravljica je deloma komična, deloma sentimentalna in je nekak slavospev dobroti, pravici in globoki ljubezni. Je polna bogate fantazije, s čimer prav nič ne zaostaja za hollywoodskimi risanimi filmi. Njen čar pa je v tem, da je prikazana izredno poetično. Slikarsko je film zelo natančno izdelan in močno je poudarjena globina prostora, ni pa enotna tehnika risbe; tako n. pr. spominjajo princeska, trije modri in tudi živali na Disneyeve filme, dočim so originalnejši čarovnik, princ, starka in sraka. Namesto malega Amina bi bil bolj na mestu deček vsaj take postave kakor princeska. Med barvami ni prave harmonije, včasih so premrzle, na splošno pa precej umirjene. Ne prežive barve prikrajšajo film na živahnosti, istočasno pa ga odmaknejo od resničnosti, s čimer učinkuje bolj pravljično.

Velika napaka je reskladnost med gibi figur in zvokom; tudi dialogi niso vedno dovolj jasni. Okusno izpopolnjuje film glasba, ki jo je ustvaril Pick Mangiagalli; tudi scenerija kaže precej iznajdljivosti.

Režiser Domeneghini je z «Bagdadsko rožo» izdelal film, ki očaruje otroke in zabava tudi odrasle.

—o—

Filmska KRONIKA

Zvezno filmsko podjetje «Zvezda film» bo v nekaj mesecih dokončalo tri filme iz lanskega programa, in sicer film «Jezero», ki bo prikazal borbo za socialistično preosnovo vasi, nadalje film «Ujetniki» in filmsko bajko «Čudodelni meč». V Zagrebu bodo kmalu dovršili umetniško športno komedijo «Modra številka 9». V Ljubljani pa bodo letos končali umetniški film «Trst».

Plan za leto 1950 je zelo obsežen, saj bodo jugoslovanska filmska podjetja v tem letu snemala nič manj kakor 15 novih umetniških filmov, nadalje 53 dokumentarnih filmov, 52 filmskih tednikov, 64 mesečnikov in 6 fizkulturnih pregledov.

Največji program ima zvezno filmsko podjetje. « Zvezda film » v Beogradu, ki bo letos snemalo 6 umetniških ter, 18 dokumentarnih filmov, 52 tednikov in 6 filzkulturnih pregledov.

o

Režiser H. G. Clouzot, ki je spisal besedilo za opereto «Moja sestrična iz Varšave» ter tekste za revije varjetejev in za razne pesmi, je znan zlasti po režiji naslednjih filmov: «Krokar» «Zakonita obramba» ter «Manon». Nedavno je izdelal nov film «Miquette in njena mati» po znameniti komediji, katere avtorja sta De Flers in Caillavet.

o

Orson Welles znan filmski režiser bo v letu 1950 snemal film «Odisejeva vrnitev» po Homerju ter film «Julij Cezar po Shakespearju.

o

Družba Phoenix film snema barvni film «Vatikan», ki bo opremljen z bogato kroniko iz življenja papeške države.

o

Danielle Darieux, se bo po dolgem času zopet pojavila na platnu, in sicer bo nastopila v filmu «Brigaj se za Amelijo». Prve uspehe je žela v komediji in zdaj se zopet vrača k njej.

o

«Cesta» se bo imenoval novi film, ki ga bo režiral Rossellini in v katerem bo igrala glavno vlogo italijanska igralka Iza Miranda. Vsebino za film je napisal Zavattini.

o

Mnogi se še spominjajo velikega uspeha, ki ga je pred 20 leti imel znameniti pevec črnec Al Johnson. Filmsko podjetje Columbia bo izdelalo film, ki bo prinašal najboljše pesmi Johnsonovega repertoarja, tako: Sonny boy, April shove itd.

RADIO

Pregled oddaj v tednu 20. 1. 50 do 26. 1. 50.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30), 13.00, 19.30 in 23.05. Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45. Poročila v italijanščini vsak dan ob 6.45, (ob nedeljah 7.15), 12.45, 19.15 in 23.00. Pregled tiska v slovenščini vsak dan ob 14.45. Pregled tiska v italijanščini vsak dan ob 14.30.

Petek: 12.30, De Falla: Trivogelnik; 13.15, Pevski koncert sopranistke Kozem Rožice; 13.45, Ljudska univerza (slov.); 14.00, Igra vaški kvintet; 18.00, Sportni pregled (ital.); 18.15, Komorna glasba; 19.45 Sindikalna ura (ital.); 20.00, Radijski obzornik (ital.); 20.15, Poje kvartet «Tržaški fantje»; 20.45, Uganite kaj igramo; 21.15, Simfonični koncert; 22.00, Iz življenja jugoslovanskih narodov (slov.); 22.20 Partizanski napevi.

Sobota: 13.15 Operne arije poje tenorist Zornik Oskar; 13.45, Gospodarski pregled (ital.); 14.00, Igra mali ansambl Radia Ljubljane; 18.00, Beethoven: Sonata v mesečini; 18.15 Pionirska ura (ital.); 19.45, Pesmi slovenskih skladateljev poje komorni zbor; 20.45, Politični pregled (slov.); 21.00 Veder sobotni večer; 21.30, Igra zabavni orkester Radia Ljubljana.

Nedelja: 8.15 Znane orkestralne skladbe; 9.00, Kmetijska ura v (slov.); 9.30, Kmetijska ura (ital.); 10.00, Iz češke glasbene folklore; 10.45, Život Hrvata v Bujštini; 11.45, Našim ženam (slov.); 12.00, Glasba po željah (slov.); 13.15, Glasba po željah (ital.); 14.00, Pionirska oddaja (slo.); 18.00, Oddaja za podeželje; 19.45, Italijanske romance; 20.00, Liszt: Koncert za klavir in orkester v Es-duru; 20.45, Politični pregled (ital.); 21.00, Slušna igra ital.); 22.00, Sportni pregled (ital.); 22.10, Simfonični plesi.

Ponedeljek: 12.00 Opoldanski koncert; 13.15, Pevski koncert Vuge Justine; 13.45, Sportna poročila (slov.); 18.00, Iz opernega sveta; 20.00, Glas mladih (ital.); 20.45, Sindikalna ura (slov.); 21.00, Iz slovenske glasbene zakladnice; 22.00, Življenje jugoslovanskih narodov (ital.).

Torek: 12.30, Italijanske narodne pesmi; 13.15, Klavirski koncert znanih pianistov; 13.45, Kulturni pregled (ital); 14.00, Igra orkester Radia Ljubljane; 18.00, Iz knjige narave (ital.); 18.15, Iz baletnih suit; 20.00, Kulturni pregled (slov.); 20.15, Opera.

Sreda: 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Iz romantične glasbene zakladnice; 13.45, Gospodarski pregled (slov.); 18.00, Z našim ljudstvom (ital.); 18.15, Cesar Franck: Sonata za violino in klavir v A-duru; 20.00, Radijski obzornik (slov.); 20.15, Feljton (ital.); 21.00, Komorni zbor iz Trsta; 21.30, Zabavni orkester; 22.00 Iz života jugoslovanskih naroda (hrv.).

Četrtek: 12.00, Operna glasba; 13.15, Pevski koncert sopranistke Blanke Dežman in tenorista Zunec Nonija; 13.54, Našim ženam (ital.); 18.20, Znane uverture; 20.00, Glas mladih (slov).; 22.00, Iz življenja jugoslovanskih narodov (ital.); 22.20, Poje Slovenski vokalni kvintet.

RISANI FILM

Rojstvo risanih filmov sega v leto 1892., ko je prof. fizike Emile Reynoud v majhnem gledališču v Franciji priredil predstavo, kjer je ob spremljavi sinhronizirane glasbe prikazoval tri pantomime s figurami, ki jih je sam naslikal in izrezal.

Za Reynoud-jem je pomemben za razvoj risanega filma Emil Cohl, Parižan, ki je med letoma 1908-1918 narisal na stotine sličic, on je prav za prav prvi ustvaril osebje risanega filma. Njegova lutka je nosila širok klobuk s perjanico in bila oborožena s sabljo ali dežnikom. Ta lutka je bila dedek Mickeya in Popeja, Bettyja, Boopa, Donalda Ducka ter Krazyja Kata. Predstava se je pričela takole:: trije udarci s palico, zastor se je dvignil in mogel si videti tragedijo, komedijo, farso, pravljico ali melodramo. Zgodbe so bile izredno zapletene in pretežno komične.

Pred letom 1930 so znani naslednji risani filmi: «Noč na gori Chauve», delo Aleksejeva in Parkerja ter erotična fantazija «Veselje do življenja», delo angleškega slikarja Antonija Grossa ter Hectorja Hoppina.

Že kakih deset let gledamo Dysnejeve dolgometražne in kratkometražne filme. Zanimivo pa je, da za kratke filme v Evropi ni posebnega navdušenja, razen v Angliji kjer si žele čim več kratkih, komičnih in risanih filmov. V Londonu imajo posebno dvorano, kjer predvajajo kratke filme. In skoraj polovico programa obsegajo risani filmi. Nekaj risanih filmov pride do Francije, dalje pa jih ne gre mnogo. V Italiji prenesejo Pinocchia, Bambija, Melody Time, Los tres cabaleros, ne vedo pa kdo je na primer Donald Duck - Peperino.

V novejšem času se je risani film razvil zlasti na Češkoslovaškem, dočim niso v Franciji in Italiji imeli doslej sistematične proizvodnje. Odličen francoski režiser risanih filmov je Omer Doucquey, ki je letos v Benetkah predvajal risani film «Trubadur veselja», dalje je znana družba Gemeaux, ki je poleg filma «Mali vojak» nedavno izdelala film «Tatovi strelovodov». Med novimi italijanskimi risanimi filmi sta «Bratje Dinamit» ter « Bagdadska roža».

o

Zvezdnik nekdanjega nemega filma Japonec Sesue Hajahava bo nastopil v filmu «Trije se vrnejo», ki obravnava poslednjo ameriško-japonsko vojno. Z njim nastopajo: Claudette Colbert, Patric Knowles in Florence Desmond.

o

Film Bonifacij VIII. bo režiral G. V. Pabst glavno vlogo pa bo igral Emil Jannings.

Listnica uredništva

Tov. M. D., Maribor. Prejeli smo dve tvoji humoreski, ki nam ju ponujaš za objavo. Z veseljem pozdravljamo, kakor vse, tako tudi tvojo odločitev, da dopisuješ v naš list. Dobrih humorističnih sestavkov progrešamo,, ker ta zvrst pisanja zahteva pač talenta, ki ga nima vsak pišoči človek. Tvoji humoreski kažeta, da imaš talent za humoristično zvrst pisanja, vendar nam poslani humoreski ne odgovarjata popolnoma predvsem zaradi teme, ki jo obdelujeta. Pošlji nam kaj drugega, bolj sodobnega, povezarnega n.pr. s problematiko sedanje svetovne stvarnosti itd. Neumnosti, ki jih počenja n. pr. Kominform v gonji proti FLRJ nudijo vendar mnogo gradiva za humoristično obdelavo.

Z upanjem, da se boš še oglasil, te pozdravlja

Uredništvo.

ŠAH

ŠPANSKA IGRA

V oktobru je na Dunaju igral ekipni šahovski prvak Jugoslavije «Partizan» dvokrožni dvoboj s prvakom Avstrije «Hietzing». Zmagali so Jugoslovani z rezultatom 11:5. Odlično igro sta pokazala Gligorič in mladi Ivkov, ki sta dobila obe partiji. Sledi kratka partija iz dvoboja.

SPANSKA IGRA

	Beli: Jvkov	Crni: in Stecki
1.	e2 - e4	e7 - e5
2.	Sgl - f3	Sb8 - c6
3.	Lfl - b5	Sf8 - f6
4.	0 - 0	Lf8 - c5

Varianta, ki si jo je črni izbral ni dobra. Beli obdrži v središču vedno majhno prednost.

5.	Sf3 - e5:	Sc6 - e5:
6.	d2 - d4	c7 - c6

Možno je tudi Se4:

7.	d4 - e5:	Sf6 - e4:
8.	Lb5 - d3	d7 - d5
9.	e5 - d6:	Se4 - f5

Se najbolje. Ne gre Sd6:, ker bi bil po 10. Dh5 napaden črni lovec na c5. Istočasno pa bi beli pretil De5+ ter razbil rokado. Kralj mora varovati kmeta g7.

10.	Sbl - c3	Lc8 - e6
11.	Lcl - g5	Lc5 - d6:
12.	Ddl - f3	— - —

Beli ima veliko prednost.

Dama je napravila prostor za oba stolpa, ki bosta zavzela položaje na dl in el. Mobilizacija figur bi bila završena. Crni se pa še bori s pravilno razporeditvijo figur. Tudi kralja še nima na varnem. V otvoritvi je zapravil preveč potez z lovcem na d6 in skakačem f6.

12.	— - —	Dd8 - c7
13.	h2 - h3	Sf6 - d7

To je slabo. Za obrambo kraljevega krila je važno, da imamo skakača na f6. Crni bi moral igrati Le7. Čakati bi pač moral na napad belih figur.

14.	Tfl - el	Sd7 - e5
15.	Df3 - h5:	— - —

Beli popolnoma nadvlada položaj. Preprečit je rohado in potezo Sd3: zaradi Te6:. Crni hoče za vsako ceno razviti oba stolpa pa igra.

15.	— - —	Ke8 - d7?

ali beli napade kralja hitreje.

16.	Tal - dl	Se5 - d3:
17.	Tdl - d3:	Kd7 - c8

Pretile je Se4. En stolp je že zaprt. Sledi konec.

18.	Sc3 - e4	Ld6 - e5

Ni šlo Ld5 zaradi 19. Dg4+Kb8 (Le6 20. Sd6+) 20 Sd6:+Dd6 21. Lf4 na Le7 pa 19. Le7: De7: 20. Sd6+Kc7 21. Sf7: z veliko pozicijsko in materialno prednostjo.

19.	Se4 - c5	Le5 - h2+

Na Lf5 izgubi figuro z Lc8! itd.

20.	Kgl - hl	Dc7 - a5
21.	Lg5 - d2	

Crni se vda. Skakač na c5 in stolp na el sta zavarovana. Dama se mora vrniti nazaj na polje c7. Ker pa sledi Se6: z brezupno pozicijo, je črni izgubil vsako voljo do nadaljnje igre.

Študija za samostojno analizo

RETI:

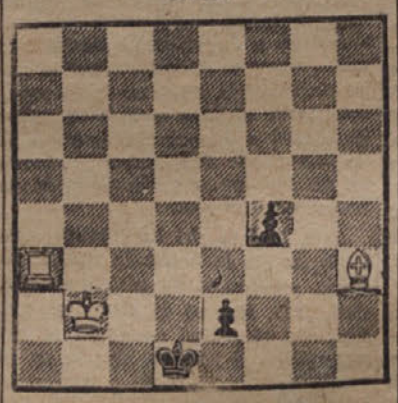

(Diagram)
Beli: Kb2, Ta3 Lh3 (3 figure)
Crni: Kd1, e2, f4 (3 figure)
Beli na potezi dobi!

Rešitev priobčimo v prihodnji številki.

Popravek

V naši šahovski rubriki se je v zadnji številki vrinila pomota. Pod naslovom «Dvokrožni radio — match Jugoslavija — ZDA» smo zapisali, da bo ta dvoboj odigran v dneh od 11. do 14. januarja. V resnici bo ta izredno važen dvoboj odigran v dneh od 11. do 14. februarja t. l.

Tehnika in znanost

UMETNA PLJUCA IZ PLASTICNE SNOVI

Ena najzanimivejših protez so pljuča iz umetne plastične snovi. Prva takšna pljuča so uporabili v znani kliniki Mayo v Rochestu. Kadar operirajo pljuča, se mnogokrat dogodi, da ostane zaradi odstranitve dela pljuč v prsnem košu praznina. Ker pa ime praznina neprijetne učinke, so si domislili, da bi napravili iz plastične snovi umetna pljuča, oziroma dele pljuč. Prve poskuse so napravili z raznovrstnimi plastičnimi snovmi. Kot poskusno žival so uporabili psa. Po poročilih znanstvenih časopisov so ti poskusi odlično uspeli.

NAGELJNOVIM ZBICAM PRETI UNICENJE

Nageljnove žbice, imenovane tudi klinčki so zelo znana začimba. Največja svetovna proizvodnja nagelinovih žbic je v Zanzibarju v Vsh. Afriki. Po letu 1872 se je gojenje rastline, ki da to začimbo, razvilo v Zanzibarju, da predstavlja eno največjih bogastev pokrajine. Sedaj je pa te rastline napadla neka bolezen ter jih v velikanskem številu uničuje. Ondotne oblasti delajo najrazličnejše poskuse, da bi zavrle to rastlinsko bolezen.

Kros v Kopru

Izbirne tekme za končni kros, ki bo v Trstu, so se v nedeljo nadaljevale. V Kopru je nastopilo v nedeljo okrog 35 tekačev. Po štartu je prevzel vodstvo Germek, ki si je znal obdržati prednost med celo tekmo. Imel pa je precej težek položaj, ker so bili skoro vsi tekači precej izenačeni. Zlasti se je razvila močna borba za naslednja mesta. Ciran je bil ves čas tekme takoj za Germekom. Vendar ga je tik pred ciljem prehitel Grapec, tako da je Ciran prišel šele na tretje mesto.

Na cilj so prišli tekmovalci v naslednjem vrstnem redu: 1. Germek, 2. Grapec 3. Ciran, 4. Matucanza, 5. Gordini, 6. Mengo, 7. Piščanec, 8. Soleri, 9. Klun, 10. Perkovič itd.

Tekme v košarki za „Zimski pokal"

V nedeljo so se pričele prve tekme za zimski pokal. Pri tekmah sodeluje 8 moštev. Rezultati prvega kola, ki je bilo to nedeljo na štadionu «Prvi maj», so bili naslednji: Bazovica-Košarkarski klub 2-1, Sv. Ivan-Dijaški dom (odpovedana), Dijaško društvo-Enotnost 2:0 (p. f.), Polet-Novinarji 2:0 (p. f.).

5 jugoslovanskih tekmovalcev
na svetovno prvenstvo v smučanju

Prvi del svetovnega prvenstva v smučanju se bo pričel 30. januarja v Lake Placidu (ZDA). Tu bo tekmovanje v klasični kombinaciji in skokih, medtem ko bo tekmovanje v alpski kombinaciji v mestu Aspen (Colorado). V Lake Placid so prišla že moštva severnih držav Finske, Norveške in Svedske z namenom, da se temeljito privadijo tamkajšnjemu podnebju in terenom. Francozi, ki bodo konkurirali Italijanom in Svicarjem v alpskih disciplinah, so že dva meseca na zimskih treningih. Italijani so se dobro pripravili prav tako tudi Svicarji, ki mislijo letos resno konkurirati severnjakom, zlasti v skokih. Kanada bo poslala 44 tekmovalcev. ZDA, organizator prvenstva, pa je prijavil kar 169 tekmovalcev. Nastopili bodo zastopniki 22 držav.

Tudi Jugoslovani so resno vzeli svoje letošnje svetovno prvenstvo v smučanju. Več mesecev so se pripravljali, za vse važnejše nastope v inozemstvu in seveda tudi za prvenstvo v Ameriki. Svojo sposobnost in tehnično znanje so jugoslovanski tekmovalci že pokazali na zadnjih tekmah v Avstriji. Skakači so trenirali v Planici. Trening sta vodila Norvežan Hoesaeter in Dečman. Alpski smučarji so najpreje trenirali na Šar planini in pozneje v Kranjski gori. V tem tečaju so obdelovali nov slog, ki se v nekih malenkostih loči od tistega, ki so ga smučarji uporabljali dosedaj. Smučar ne stoji več v stremenih, temveč v njih visi. Roke drži daleč pred seboj, kar mu omogoča večjo okretnost, predvsem pri smuku. Pri vožnji je nagnej daleč naprej, čemur pravijo smučarji viseči predklon.

Na treningu je dosegel največje uspehe Tine Mulej, ki je v štirih tekmah v smuku in slalomu dosegel tri prva in eno drugo mesto. Star je danes 25 let in doma iz Begunj pri Tržiču. Pol življenja je preživel na smučeh in je bil že s 14 letom nosač. Nosil je živež na kočo na Zelenici. Je neverjetno zdržljiv. Tudi v največji brzini najde pravo kretnjo. Vozi svoj stil. Uporablja izsledke iz frankoske in avstrijske šole. Zanj pravi Ciril Praček, da bo na vrhuncu svoje forme in znanja ob priliki olimpiade v letu 1952.

Drugi je bil Matevž Lukanc, ki je na štirih tekmah zasedel tri druga in eno prvo mesto. Matevž je še mlajši od Muleja. Star je 23 let. Leta 1946 je z dvajsetim letom osvojil državno prvenstvo. Lani so pisali italijanski listi, da se zdi, ko vidiš Muleja pri smuku, da on ne smuča, temveč da pada kot «orel z zaprtimi krili». Lukanc je pravo nasprotje Muleja. Vozi mirno in natančno po naprej izdelanem načrtu. Za svoje uspehe se ima zahvaliti svojemu prvemu izkušenemu učitelju, bratu Slavku.

Tretji po vrstnem redu je bil letos Stefe Janko. Drzen je do skrajnosti. Letos si je pridobil odlično tehniko. Do nedavnega mu je samo drznost pomagala na prva mesta. Sedaj pa njegove zmage niso odvisne več od sreče.

Kot najboljša alpska smučarja bo Jugoslavija poslala v ZDA Muleja Tineta in Matevža Lukanca. Ker bodo FLRJ zastopali v alpkih disciplinah trije tekmovalci, bo padla odločitev še o njenem tretjem zastopniku, in sicer med Stefetom in Magušarjem.

JANEZ POLDA

Odločitev o dveh skakačih, ki bosta zastopala Jugoslavijo v Lake Placidu, pa je padla to nedeljo. Po končanem zveznem tečaju so bile v nedeljo v Planici skakalne tekme na 80 metrski skakalnici. Prireditve se je udeležilo 3000 ljudi. Skakalnica je bila v izvrstnem stanju in vreme je bilo ugodno. Tekmovanje je pokazalo, da so jugoslovanski skakači za to sezono popolnoma pripravljeni. Polda in Klančnik sta bila zopet najboljša. Prvi je skočil 74, 83, in 82 m, drugi pa 69, 74,5 in 77 m. Klančnik je imel precizen, krasen let, siguren slog in izredno držo v zraku in je s tem potrdil, da je res «kralj zraka», kot so ga nedavno imenovali avstrijski časopisi. Polda pa je bil zopet neprekosljiv v dolžinah, (82 m) in je imel edinstven odriv. Mežik, ki ni imel v nedeljo najsrečnejšega dne, pa je zasedel na tem tekmovanju tretje mesto.

Po tekmi so padle naslednje izjave:

Klančnik, ki je bil danes najboljši tekmovalec v slogu in drugi v skupnem plasmanu, je izjavil: «Nadvse sem zadovoljen z današnjo tekmo. Predvsem me veseli to, da sem od lanskega leta ogromno napredoval. Dobil sem odličen doskok in upam, da bom dosegel na letošnjih tekmovanjih v tujini zadovoljive rezultate». — *Čestital mu je tudi trener Leif Hoeysaeter, ki je dejal, da je bil izreden pri današnjih tekmah in da je po slogu brez dvoma eden najboljših skakalcev.*

Polda sam s seboj ni povsem zadovoljen. Res je, da je imel največjo daljino, pravi pa, da ni imel pravega občutka. Z večjo koncentracijo bi lahko dosegel še boljši uspeh.

Dr. Dečman, vodja tečaja, je izjavil, da je z vsemi fanti prav zadovoljen. Vidno sta napredovala Langus in Slabe, neverjetno pa Karel Klančnik.

Trener Hoeysaeter je izjavil: «Nadvse sem zadovoljen z vsemi tekmovalci. Prepričan sem, da bodo Jugoslovani prišli v Holmekollen.

Jugoslovanska petorica bo v kratkem odpotovala v ZDA. Prepričani smo, da bodo tam fizkulturniki Titove Jugoslavije dostojno zastopali jugoslovanske barve in ponovno potrdili sloves, ki ga uživajo doma in v tujini.

—o—

Jugoslovani gostujejo v Cortini d'Ampezzo

V nedeljo bodo jugoslovanski smučarji nastopili v Cortini d'Ampezzo. Tekme se bodo pričele že v soboto. Od 13. do 15. februarja bodo gostovali v Avstriji, še preje pa bodo ponovno nastopili v Italiji v dneh od 11. do 12. februarja. Od 18. do 19. februarja se bodo udeležili tekem v Beljaku in na Kaninu. Po svetovnem prvenstvu v ZDA bodo gostovali jugoslovanski skakači v Holmenkolmu na Norveškem v dneh od 25. februarja do 5. marca. V istih dneh bo gostovala skupina najboljših jugoslovanskih smučarskih tekmovalcev v Avstriji. 8. marca bodo nastopili tudi v Kongsbergu na Norveškem. Kakor vsako leto, tako bo tudi letos od 9. do 16. marca teden smučarskih poletov v Planici. 25. marca bodo velika tekmovanja na Šar planini v Makedoniji, 9. aprila pa bo tradicionalni triglavski smuk. Zadnje prireditve, na katerih bodo sodelovali jugoslovanski smučarji, bodo 19. marca tekme za prvenstvo Švedske in 10. aprila tekme v Franciji in v Švici.

Kakor poročajo, bo reprezentanca jugoslovanskih smučarjev nastopila v Cortini d'Ampezzo v naslednji ekipi Slavko Lukanc, Janko Krmelj Franc Cvenkelj, Ivan Sevčnikar, in Janko Cetina ali Štefe. Tekmovalce bo vodil Franc Cop. Tekmovali bodo v slalomu in smuku.

Jugoslovanski hokejisti se ne bodo udeležili svetovnega prvenstva v Londonu, ker se zanj niso mogli zaradi mile zime zadostno pripraviti. Konec tega meseca bo Partizan gostoval v Italiji, Mladost pa v Švici. Konec februarja bo eno izmed jugoslovanskih moštev gostovalo v Belgiji. Ob 11. do 12. februarja bo velik mednarodni turnir v hokeju na ledu v Planici. Zanj so se že prijavili Italijani in Švicarji.

V nedeljo nogometna tekma
med reprezentancama cone A in B

V nedeljo 22. januarja bo v Kopru tekma med reprezentanco cone A tržaškega ozemlja in cone B. Na to tekmo se športniki obeh con resno pripravljajo. Tržaški nogometaši so imeli preteklo nedeljo svoj trening na štadionu «Prvi maj». V prvem moštvu so bili Brun (Pon.), Alessio (Ponz.), Carmi (Sv. Ivan), Porporati (Ponz.), Stradi (Sv. Ana), Godnič B. (Sv. Ana) in Colombin (Ponz.).

V drugem moštvu pa so bili Tenčič (Sv. Ana), Perini (Sv. Ivan), Skerlavaj (Opčine), Velussi (Ponz.), Neppi (Sv. Ivan), Devit (Ponz.), Visintin II (Sv. Ana), Dalino (Sv. Ivan), Paoli (Sv. Ana), Dibitonto (Ponz.) in Gleria II (Sv. Ana).

Takoj v pričetku so pričeli z napadom Porporati, Pertot in Stradi. Tenčič, vratar drugega moštva, je moral takoj posredovati. Napadi so se vrstili, toda takoj je bilo lahko opaziti, kdo bo zmagovalec. Prvo moštvo je zmagalo z visokim in dovolj prepričljivim rezultatom 5:1. Kot vse kaže, bo tudi prvo moštvo z majhnimi spremembami nastopilo proti istrski reprezentanci.

Cona B še ni objavila svoje reprezentance. Kot vse kaže, jo bodo sestavljali v glavnem igralci prvih treh moštev tržaškega prvenstva, Aurore, Arrigonija in Pirana. Skoro gotovo bodo nastopili najboljši nogometaši teh moštev, kot Dobrigna, Grio, Zeto (Aurora); Giani, Perentin, Degrassi, Benvenuti, Gordini (Arrigoni); in Grigio, Fonda, Venier (Piran).

Na vsak način bodo imeli Tržačani v nedeljo zelo težko delo v Kopru. Ali bodo v tej tekmi uspeli, je veliko vprašanje. Na treningu na štadionu «Prvi maj» smo videli reprezentanco, ki predstavlja trenutno naše najboljše moči. To moštvo nas ni razočaralo. Upajmo, da nas ne bo tudi v nedeljo.

—o—

Tekme za tržaško prvenstvo

Tržaško prvenstvo v nogometu je prav za prav že zaključeno. Samo nekatera moštva so še, ki morajo odigrati zadnje tekme z moštvom Gorice, ki ima dosedaj odigranih samo 9 tekem. To nedeljo smo imeli vsega skupaj dve tekmi.

V prvi sta se srečali Nova Gorica in Meduza. Rezultat, ki ga je dosegla Nova Gorica, je bil naravnost katastrofalen. V prvem polčasu je namreč padlo 5 golov, ravno toliko pa tudi v drugem polčasu. Kje je vzrok tako visokega poraza Meduze? V glavnem v tem, da njena napadalna vrsta še vedno ni v redu. Drug važen vzrok pa je, da jemlje njeno moštvo nekatere tekme preveč lahko. V pričetku tekme se je Meduza še precej dobro branila pred napadi Nove Gorice. Ko si je Nova Gorica uredila svoje vrste in pričela z lepo, sistematsko igro, je bilo tudi konec odpora Meduze.

Gorica je to nedeljo gostovala v Novem gradu. Prvi polčas se je končal neodločeno. Takoj v 10. minuti drugega polčasa je Novi grad dosegel prednost, ki si jo je znal obdržati do konca tekme. Malo je tudi manjkalo, da Novi grad ni dosegel večje zmage, saj je na igrišču popolnoma prevladoval. Gorico je rešil večjega poraza njen odlični vratar Butkonovič, ki je branil vse, kar mu je prišlo pod roko. Zanimivo je tudi, da je malo manjkalo, da ni bil dosežen neodločen rezultat. Goričani so po prejetem golu prešli v napad in resno ogrožali nasprotnikova vrata.

—o—

V nedeljo 22. januarja bo tekma kolesarjev čez drn in strn. Tekma se bo pričela na Lovcu ob 11. uri.

Giorgi Ricciotti, trener Ponziane, zapušča Trst. Prevzel bo vodstvo treninga ljubljanskega Odreda.

ZA BISTRE GLAVE

Križanka

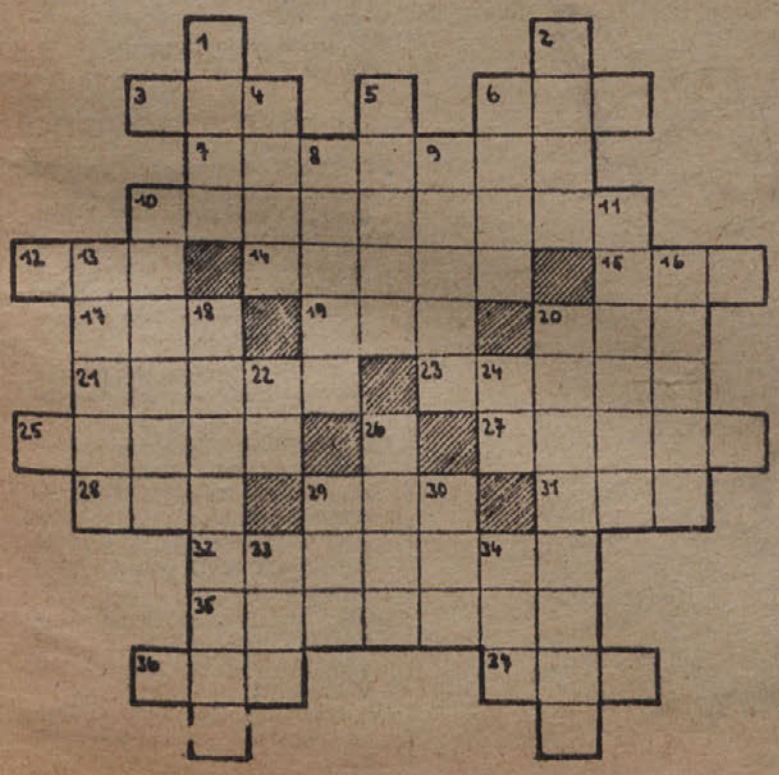

Vodoravno: 3. žival; 6. zemeljski tečaj; 7. kraj ob Soči; 10. trpni del. od zaverovati; 12 pod, dno; 14. torišče, pozorišče; 15. števnik; 17 vrsta pesmi (množina); 18. reka med Pakistanom in Hindustanom; 20. žuželka; 21 igra z žogo; 23. kraj v severni Spaji; 25. medel, kalen; 27. pisatelj, pisec; 28. mlečni izdelek; 29. žival; 31. izrek, rečenica; 32. se dela iz gorčičnih semen; 35. oglas, naznanilo; 36. oblika os zaimka. ženskega spola; 37. vrsta, razpored.

Navpično: 1. človeški ud; 2. tekočina; 4. nočna ptica; 5. brez nevarnosti; 6 reka v Črni gori; 8. kraj v dolini Nila; 9. mesto v južni Spaniji; 10. udariti ob; 11. oblika gl. nositi; 13. rastlina; 16. umetnostni slog 17. stoletja; 18. sila; 20. oduren, zoprn; 22. veznik; 24. kratica za Jugoslovansko armado; 26. kraj v Sloveniji; 29. oblika samost. prsi; 30. izvir, izvor; 33. kazalni zaimek; 34. cesar, vladar.

—o—

ZLOGOVNI PRAVOKOTNIK

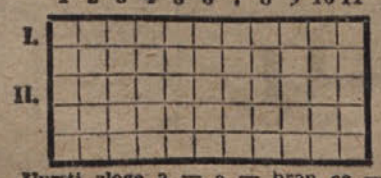

Uvrsti zloge a — a — bran ce — ce — ču — dra — du — fal — ig — ja — jak — ječ — kut — lje — mi — nac — ra — ti — to — u — va — vi — zar v pravokotnik, tako da boš bral navpično besede naslednjega pomena: 1. vrsta zapovrstnih strelov, 2. lep, skladen, 3. reka v Jugoslaviji, 4. moško ime, 5. pazljiv, pozoren, 6. najmanjši delci snovi, 7 pripadnik tatarskega plemena v Sibiriji, 8. mesto v Sloveniji (narobe), 9. važen del ladje, 10. zmagovalna barva pri kartah (množina), 11. rimljanski vojskovodja in državnik (fon.).

V prvi in tretji vodoravni vrsti boš bral imena dveh pionirjev našega letalstva!

Rešitev

Vodoravno: Tuja duša je temam gozd; 18. oseba; 19. vragolija; 20. tir; 21. Roterdam; 22. opica; 23. rod; 23. idila; 25. Sivilja; 26. som; 28. mak; 29. tj; 30 zia; 32. sape; 34. as; 35. via; 37. en; 38. podanik; 41. usek; 43. Zmaga; 45. unija; 46. golišava; 49. Irena; 51 al; 52. Tevera; 53. omladina; 56 oda; 57. glicerin; 58. opazovalec.

Navpično: 1. Torino; 2. usoda; 3. jetika; 4. Abel; 5. darek; 6 švastika; 7. armija; 8. ja; 9. egoizem; 10. toplina; 11. Elija; 12. Mica; 13 aja; 14. na; 15. Otomani; 16. zid; 17. dr; 23. Rosana; 27. tekalec; 31. po; 33. Pijade; 35. sulec; 36. večer; 38. Pariz; 39. Dunav; 40. ogel; 42. sire; 43. ZAM; 44. Gida; 47. ovi; 48. von; 50. eno; 52. tg; 54. lo; 55. ap; 56. ol.

LJUDSKI TEDNIK

Odgovorni urednik
KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-a Tržaški tiskarski zavod v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

piše

JUCI

Draga Juca!

Dasi nisem jaz kmetica,
vendar sem vesela bila,
da je Kmečka zveza v Trstu
se te dneve ustanovila.
K novi Zvezi dokaj članov
že takoj je pristopilo,
s časom pa še dosti novih
bo za to se odločilo.
A Vidaliju, seveda,
zdi ta misel se nezdrava
in se že obrega vanjo
ter jo z blatom obmetava.
Svojo Kmečko zvezo hoče,
takšno, ki na Tita pljuje,
pa mu stvar ne gre po sreči,
malo kdo mu še veruje.
Kakor na prosvetnem polju
mu povsodi gre narobe,
tudi glede Kmečke zveze
šel Vidali bo po gobe.
Kaj se hoče, že tako je,
da je na zgrešeni poti
in zato mu spodletelo
vse bo, česar se poloti.
Zdaj že tudi na Japonskem
vera v kominform peša,
prav nesrečno tem ljudem se
štrena njihova že meša.
Kar je iz laži zgrajeno,
mora končno se podreti,
pa četudi tako laž so
si izmislili Sovjeti.
Jim Nosaka je povedal,
da enakopravnost ceni,
da nadvlade on ne mara,
da se zanjo nič ne meni.
Kaj utrpel otroški vrtec
zadnje dni je v Nabrežini
brala si, dvakrat napadli
so ga zlobni pobalini.
Da fašistične metode
še imamo v tej oblasti,
to zavezniški upravi
nič ne služi k njeni časti.
Upamo, da tem falotom,
stroga kazen se prisodi,
pa četudi partizanske
so obsodbe tukaj v modi.
Za izjemo naj pravica
tudi takega oplazi,
ki po dučejevem blatu
do kolen še danes gazi.
Boksarski prvak Evrope
je v nedeljo bitko izgubil,
ko ženici pred oltarjem
je podložnost svojo obljubil.
Ob tej priliki nešteto
nežnih src je omedlelo,
žeparjem pa v hudi gneči
izpod rok je šlo njih delo.
Mitri zdaj je mož zakonski,
ženki boža ljubka lica,
a za žeparjem predrznim
stika vsepovsod pravica.
Tiste, ki so omedlele,
so že spet se prebudile
in za novim korenjakom
bodo se na lov spustile.
Jugoslavija te dneve
nas obvešča in razglaša,
koliko tam proletarcev
že petletni plan prekaša.
Noč in dan tovarna dela,
nove se grade turbine,
novi rastejo tam bloki,
vse za blagor domovine.
Le nečesa tam ni najti:
kominformovske gverile!
Tamkaj take čudne cvetke
niso in ne bodo vzklile.
Ni nasprotnikom povšeči,
da so tam pritisk vzdržali,
da prebili so blokado
in lažem odgovor dali.
Draga moja, marsikomu
se bo končno posvetilo,
da se ljudstvo je ob Titu
za pošteno stvar borilo.
Končno bodo vse klevete
na klevetnike letele.
Tega bova tudi medve,
ki poštene sva, vesele.

Te pozdravlja
Tvoja Pepa.

Dober spomin profesorja

Čim slišimo besedo «raztresenost», nam pride takoj na misel beseda «profesor». Profesor in raztresenost sta nerazdružljiva pojma, kakor jadro in barka ali farovž in kuharica ali rodoljub in trebuh ali (za tržaške razmere) Airey in priključitev k Italiji ali Riko Marsan in visoka politika itd.

Toda profesor Polettini z univerze v Padovi je dokazal, da splošno priznana pravila poznajo tudi izjeme. Dokazal je ne samo, da ni raztresen, temveč da ima presneto dober spomin. In njegovemu dobremu spominu je pripisati, da so vseučiliška oblastva v Padovi prišla na sled širokopotezni sleparijі, ki se je izvajala že kakih 15 let na škodo vsega italijanskega prebivalstva.

Pred nekaj tedni je imel prejeti na omenjeni univerzi medicinec Borella doktorsko diplomo. Tedaj se je profesor Polettini spomnil, da je profesor Polettini mladeniča svoječasno «vrgel» zaradi njegovega blestečega neznanja v nekem medicinskem področju (biologija). Dijak se je sicer takoj izkazal z ustrezajočim potrdilom, toda profesor ni popustil; in dognali so, da je bilo spričevalo nepristno, izdano na podlagi ponarejenih registrov. Se več: Dognali so, da so bile take sleparije nekaka obrt, ki so jo izvrševali že od leta 1935 dalje, in da je v Italiji na stotine zdravnikov, ki so že davno v praksi in ki so dosegli svoje diplome na podlagi ponarejenih padovanskih zapiskov.

Kaj bo iz tega nastalo, si vsakdo lahko predstavlja. Vsi ti zdravniki bodo morali polagati na novo izpite, in sicer ne več pred profesorji, ampak pred sodniki. Nato bodo morali presedlati. Mi bi jim svetovali, da se posvetijo glasbi. Če se namreč ne morejo dičiti z medicinskim strokovnim znanjem, so pa zato pokazali veliko izurjenost v glasbi, ko poznajo ne samo obširno glasbeno ustvarjanje Italijanov, ampak tudi tujih narodov, med njimi celò malega slovenskega naroda, ki je, med drugim, poslal v svet pesem «Bodi zdrava, domovina»....

VIDALI SVIRA RIKO PLEŠE

RIKO: Pridite ženske, tri dni bomo plesali...
ŽENSKE: Lahko je tebi Riko, ko ti ne gre drugega po glavi kot ples in visoka politika...

Na policiji

URADNIK: Listi nam očitajo, da smo na poroko Mitrija in Fulvije poslali premalo policajev. Gneča je bila naravnost nevarna.

PREDSTOJNIK: Čemu nadlegovati policaje? Saj je ženin boksar. Pomagal si je sam iz gneče.

„ZA NARODOV BLAGOR"

«Demokracija», glasilo skrahiranih tržaških klerikalnih in liberalnih advokatov ter belogardističnih beguncev iz Slovenije se v zadnjem času s posebno vztrajnostjo razpisuje o svoji borbi za narod. Skratka, vse njeno delo je delo za «Narodov blagor». Ce bi Cank ar še živel, bi jih takole narisal...

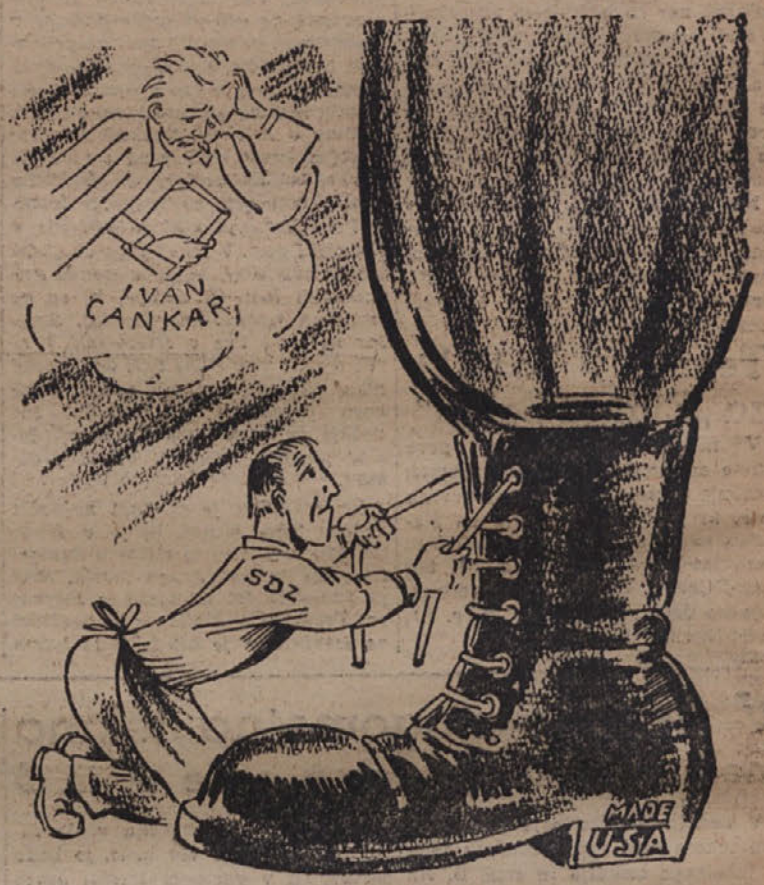

«Za narodov blagor»
Prizor iz dejanja, ko Sčuka zavezuje Grozdu čevelj

Amerikanska hitrost

Te dni so končno padle pregraje, ki so zapirale ulico Fabio Filzi pred Hotelom Regina (nekdanjim Narodnim domom). Hvalevreden je ta ukrep zasedbenih oblasti, ker so bile omenjene pregraje res velika ovira za promet v tem centralnem delu mesta. Hvalevredna je tudi hitrost, s katero se je ta ovira odstranila. Trajalo je le pičla štiri leta in pol, da so se oblasti za to odločile. Taka vrtoglava hitrost nam naravnost imponira. V Afriki ali kje drugje v kolonijah bi taka stvar trajala mnogo dlje. Čestitamo!

Upamo, da bodo s prav tako hitrostjo padle tudi ovire in zapreke, ki zdaj še zapirajo prostrani trg pred justično palačo. Seveda smo uvidevni in ker gre tu za mnogo večji prostor, mislimo, da se ne prenaglimo, če trdimo, da se bomo tja enkrat leta 1970 (tisočdevetsto sedemdesetega) lahko svobodno gibali po omenjenem trgu.

V Dolini s traši

Pomislite, v Dolini se je kominformistu Marianiju prikazala Ozna. Sel je proti domu, pa se mu je kar na lepem prikazala. Prav tako, kot nekoč pobožni duši lurška Mati božja. Ni vežno, da je razen omenjenega kominformista ni videl nihče. Za «Delo» je dovolj, da jo je zagledal Mariani. In tako v Dolini Marianija straši in nekaj preganja. On misli, da ga Ozna preganja in da ga ona straši. Povprašali smo o tem ljudi, ki ga dobro poznajo. Dejali so, da Marianija res nekaj straši in preganja. Povedali so tudi, kaj je to. To je, so rekli, njegova preteklost. In še to so rekli, da ni nič čudnega, če ga straši njegova preteklost, dejali so, da bi taka preteklost strašila vsakogar, ki bi jo imel, in ne samo «tovariša» Marianija. Ga morajo že dobro poznati, če so tako rekli.

SUI SACRI CONFINI DELLA PATRIA

Bivši frankistični prostovoljec v Španiji in sedanji glavni urednik kominformističnega glasila italijanske partije Ulisse Davide Lajolo piše v svoji fantastični reportaži iz Trsta: «Hoteli smo priti prav na cesto med Trstom in Puljem, tja kjer je označena meja... To je poslednja utrdba v vsak dan bolj zagrizeni bitki med beograjskimi vohuni in komunisti Trsta...

Kominformistični reporter in njegova prišepetovalca

Dobro se zagovarja

NOVINAR: Ekscelenca, ali mi lahko razložite vzroke, ki so dovedli vlado do sedanje krize?

DE GASPERI: Prav za prav ni vzrokov, ker je v državi in v vladi vse v najlepšem redu. Kriza je le dokaz naše solidarnosti s Francijo.

NOVINAR: To mi ni popolnoma jasno. Ali lahko zvem podrobnosti?

DE GASPERI: Popolnoma enostavno: Francija je naša latinska sestra. Že stari Grki so rekli: Ce Sparta joče, se Mesena ne smeje. Krizo nam je narekovala zgolj sestrska solidarnost.

NOVINAR: Pa vendar ne boste šli tako daleč da boste imeli vsak teden po eno krizo, kakor v Franciji?

DE GASPERI: To nikakor. Zato pa bodo naše krize primerno daljše.